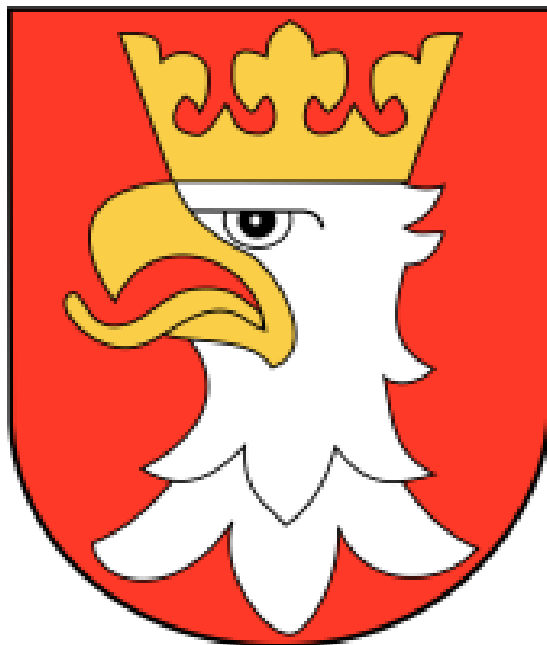

Załącznik nr 1 do Uchwały nr XV/103/2015

Rady Powiatu w Krakowie z dnia 30.12.2015 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KRAKOWSKIM NA LATA 2016-2020

Część I. Diagnoza problemów społecznych

Kraków, Listopad 2015

Spis treści

Wstęp	4
Informacje ogólne.....	5
Kluczowe wnioski z diagnozy problemów społecznych w Powiecie Krakowskim.....	5
Wybrane elementy sytuacji społeczno – demograficznej w Powiecie Krakowskim.....	5
Ludność	11
Przyrost naturalny i migracje	16
Podmioty gospodarcze	17
Podmioty według liczby pracujących.....	17
Podmioty gospodarcze według branż.....	18
Zatrudnienie	19
Przeciętne wynagrodzenie brutto	19
Edukacja i wychowanie.....	20
Żłobki i placówki wychowania przedszkolnego	20
Liczba i struktura placówek edukacji szkolnej.....	21
Edukacja dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	22
Szkoły ponadgimnazjalne prowadzone przez Powiat Krakowski	24
Bezrobocie w Powiecie Krakowskim	27
Bezrobocie rejestrowane	27
Struktura bezrobocia wg wieku	27
Struktura bezrobocia wg wykształcenia	28
Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy.....	29
Struktura bezrobocia wg stażu pracy osób bezrobotnych	30
Bezrobocie rodzinne.....	31
Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy	32
Bezrobocie wśród osób do 25 roku życia.....	32
Długotrwale bezrobotni.....	34
Bezrobocie wśród osób powyżej 50 roku życia	35
Bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych	36
Rodziny i osoby korzystające z pomocy społecznej.....	37
Liczba i struktura rodzin.....	37
Beneficjenci pomocy społecznej	39
Powody korzystania z pomocy społecznej	41

System pieczy zastępczej w Powiecie Krakowskim	47
Rodzinna piecza zastępcza	47
Instytucjonalna piecza zastępcza	50
Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków	52
Niepełnosprawność	53
Liczba składanych wniosków i wydanych orzeczeń	54
Pomoc udzielana osobom niepełnosprawnym	57
Program „Aktywny samorząd”	59
Integracja środowiska osób niepełnosprawnych	60
Opieka zdrowotna i pomoc osobom starszym i przewlekle chorym	61
Opieka zdrowotna	61
Promocja i ochrona zdrowia	62
Pomoc osobom starszym i przewlekle chorym	64
Przestępczość, przemoc w rodzinie, uzależnienia	66
Przemoc w rodzinie	66
Specjalistyczne wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie - Ośrodek Interwencji Kryzysowej	69
Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	69
Zasoby pomocy społecznej oraz jej otoczenia	70
Kadra pomocy społecznej	70
Infrastruktura wsparcia mieszkańców	71
Wydatki Powiatu Krakowskiego na zadania pomocy społecznej	76
Ocena problemów społecznych w Powiecie Krakowskim przez mieszkańców i ekspertów	77
Charakterystyka osób uczestniczących w badaniu	78
Diagnoza problemów społecznych w powiecie krakowskim przez mieszkańców	79
Diagnoza problemów społecznych w powiecie krakowskim przez ekspertów	82
Wnioski	91
Spis tabel	93
Spis wykresów	94
Spis map	96

Wstęp

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek opracowania i realizacji strategii na szczeblu powiatowym wynika z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 182, z późn. zm.), na mocy którego do zadań własnych powiatu należy m.in. *„opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka –po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”*. Dodatkowo w ww. ustawie – w art. 16b ust. 2 – mowa jest o składnikach strategii, jakie powinny być uwzględnione przy jej tworzeniu, a mianowicie: diagnoza sytuacji społecznej, prognoza zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Krakowskim na lata 2016-2022 jest odpowiedzią na potrzebę stworzenia spójnego systemu pomocy osobom potrzebującym wsparcia w życiu społecznym lub zawodowym a także zagrożonym wykluczeniem społecznym. Wytacza ona również kierunki działania w celu osiągnięcia pomyślnych warunków dla rozwoju społeczności lokalnej. Adresatem strategii jest społeczność zamieszkała na terenie Powiatu Krakowskiego.

Niniejsza strategia uwzględnia potrzeby poszczególnych grup społecznych, przez co stanowi ona podstawę do wzmocnienia i polepszenia warunków życia mieszkańców, w szczególności tych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, co w konsekwencji prowadzi do integracji społecznej. Dokument ten stanowi podstawę do zbudowania w miarę skutecznego systemu ochrony socjalnej członków społeczności powiatu krakowskiego, tak aby mogli oni zaspokajać swoje różnorodne potrzeby, cele, dążenia i aspiracje. Dlatego tak istotne jest budowanie systemu opartego na wydobywaniu potencjałów środowiska lokalnego i wykorzystanie ich przez jednostki pomocy społecznej.

Pracę nad strategią rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Krakowskim poprzedzała analiza sytuacji społecznej powiatu. Dane niezbędne do opracowania diagnozy problemów społecznych uzyskano od Starostwa Powiatowego w Krakowie oraz jednostek odpowiedzialnych za realizację zadań publicznych w sferze pomocy społecznej, edukacji, zatrudnienia i bezpieczeństwa. Dane te uzupełniono danymi ze statystyk publicznych. Zebranie tych danych umożliwiło zbadanie stopnia nasilenia problemów społecznych w powiecie krakowskim. Dodatkowo stworzono ankiety skierowane do mieszkańców Powiatu Krakowskiego oraz ekspertów działających w sferze pomocy społecznej, których weryfikacja pomogła określić najbardziej powszechne problemy społeczne, z jakimi boryka się społeczność lokalna oraz wyłoniła działania istotne z punktu widzenia mieszkańców, które przyczyniłyby się do rozwiązania problemów społecznych na terenie Powiatu Krakowskiego i polepszenie warunków życia jego mieszkańców.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Krakowskim na lata 2016-2022 składa się z dwóch części:

- Część I. Diagnoza problemów społecznych

- Część II. Analiza PESTEL, plan strategiczny obejmujący wizję, matrycę strategiczną (cele, mierniki celu, działania kluczowe i projekty kluczowe), system wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

Informacje ogólne

Powiat Krakowski położony jest w północno-zachodniej części województwa małopolskiego, okala od północy, zachodu i południa Miasto Kraków. Zajmuje obszar 1231 km², co stanowi 8,11% całkowitej powierzchni województwa. Jest jednym z największych powiatów w Małopolsce, składającym się z 17 gmin (5 miejsko-wiejskich i 12 wiejskich), w dużej mierze pełniących funkcje rezydencjalne dla Krakowa (północ i południe). Powiat wraz z Miastem tworzą Krakowski Obszar Metropolitalny, który w sposób szczególny traktowany jest w obowiązującej Strategii Rozwoju Woj. Małopolskiego do 2020 r. Powiat pełni wiele funkcji, w tym m.in. jako obszar aktywności gospodarczej i lokowania dużych firm (głównie zachodnia i północna część powiatu) oraz obszar zaopatrzenia Miasta w zdrową żywność (północno-wschodnia część powiatu). W północnej części Powiatu zlokalizowane są bardzo atrakcyjne tereny turystyczne i rekreacyjne Jury Krakowsko-Częstochowskiej).

Powiat krakowski został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Siedzibą Starostwa Powiatowego jest miasto Kraków.

W skład powiatu wchodzi:

- gminy miejsko-wiejskie: Krzeszowice, Skała, Skawina, Słomniki, Świątniki Górne;
- gminy wiejskie: Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Iwanowice, Jerzmanowice-Przeginia, Kocmyrów-Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Sułoszowa, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki.

Kluczowe wnioski z diagnozy problemów społecznych w Powiecie Krakowskim

1. W 2014 r. Powiat Krakowski zamieszkiwało 268 517 osób, co stanowiło 7,97% mieszkańców województwa małopolskiego. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, tj. 2010-2014 obserwowano **wzrost liczby mieszkańców powiatu krakowskiego** (o 9,2 tys. mieszkańców) a **tempo wzrostu liczby mieszkańców** w analizowanym okresie - **plus 3,6% - było wyższe niż dla całego województwa małopolskiego**, które w tym okresie było ujemne i wynosiło minus 0,9%.
2. **Ponad 80% mieszkańców powiatu to ludność terenów wiejskich.** Najliczniejszymi pod względem liczby mieszkańców gminami w powiecie są: Skawina (16,06% mieszkańców całego powiatu), Krzeszowice (12,09%) i Zabierzów (9,43%), a do najmniej zaludnionych należą: Sułoszowa - 2,16%, Igołomia-Wawrzeńczyce - 2,87% i Iwanowice - 3,32% ogólnej liczby mieszkańców powiatu. W ostatnich pięciu latach **obserwuje się dodatnie ogólne saldo migracji (wewnętrznej i zagranicznej) w powiecie krakowskim**, co oznacza, że corocznie w powiecie więcej osób się osiedla niż wymeldowuje na stałe.
3. Struktura wiekowa ludności Powiatu Krakowskiego ulega zmianom - zmniejsza się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku 0-17 lat. **Odsetek dzieci i młodzieży obniżył się z 20,3% w 2010 r. do 19,8% w 2014 r.** Zwiększa się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej. **Na koniec 2014 r. odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wynosił 17% ludności powiatu i był o 13% wyższy w porównaniu z 2010 r.**
4. **Proces starzenia się mieszkańców Powiatu Krakowskiego jest mniej zaawansowany niż mieszkańców całego województwa.** Świadczy o tym **wskaźnik starzenia się ludności** określający liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, który w 2014 r. **wyniósł 86 osób, podczas gdy ten sam**

- wskaźnik w województwie małopolskim ukształtował się na poziomie 95. Według prognoz demograficznych do 2030 r. odsetek mieszkańców powiatu w wieku przedprodukcyjnym osiągnie poziom 17%, a co piąty mieszkaniec powiatu będzie w wieku poprodukcyjnym (19,2%).
5. Powiat Krakowski **charakteryzuje niższy – niż dla całego województwa małopolskiego - wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. ludności** (w 2014 r. 1045 podmiotów, w województwie - 1059). **Ponad 96% wszystkich podmiotów gospodarczych stanowią firmy jednoosobowe i mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników. W strukturze przedsiębiorstw dominuje branża handlowa - prawie 28% wszystkich podmiotów działających w powiecie.** Dominacja tej branży w ogólnej liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw w powiecie może przekładać się na niższy stopień innowacyjności gospodarki oraz niższą skłonność do generowania trwałych miejsc pracy.
  6. **Najwięcej mieszkańców Powiatu Krakowskiego zatrudnionych jest w rolnictwie (30,4% wszystkich pracujących w 2013 r.).** Drugim pod względem liczebności zatrudnienia sektorem w powiecie jest przemysł i budownictwo – 26,6% ogółu zatrudnionych. W sektorze obejmującym takie branżę, jak m.in. handel; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia, pracuje 22,5% zatrudnionych. Prawie co piąty mieszkaniec powiatu (19,4%) pracuje w sektorze usługowym.
  7. W Powiecie Krakowskim **dostrzega się niewystarczającą liczbę placówek sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku 0-3 lat, pomimo rosnącej ich liczby (z 1 placówki w 2010 r. do 10 placówek w 2014 r.).** Odsetek dzieci w wieku 0-3 lata w Powiecie Krakowskim objętych opieką w żłobkach jest nadal dwukrotnie niższy niż średnia dla województwa małopolskiego: na koniec 2014 r. **w powiecie 2,3% dzieci w wieku 0-3 lata objętych było opieką w żłobkach przy wskaźniku 5,2% w województwie małopolskim.**
  8. **Wzrasta dostępność miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego w powiecie,** o czym świadczy wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. W 2010 r. wskaźnik ten dla powiatu wynosił 1,72 (w woj. małopolskim 1,38), a na koniec 2013 r. - 1,44 (1,25 w całym woj. małopolskim). **Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba przedszkoli w Powiecie Krakowskim zwiększyła się (z 62 przedszkoli w 2010 r. do 93 przedszkoli w 2014r.).** Prawie 40% wszystkich przedszkoli działających na terenie powiatu (37 placówek) jest prowadzonych przez samorząd gminny.
  9. Powiat Krakowski charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowych prowadzących edukację na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. **Wzrasta zainteresowanie wśród młodzieży kształceniem zawodowym.** W roku szkolnym 2014/2015 we wszystkich placówkach edukacyjnych dla młodzieży prowadzonych przez Powiat Krakowski naukę podjęło 740 uczniów w pierwszych klasach (o 19 uczniów więcej niż w roku szkolnym 2013/2014), w tym **prawie 80% młodzieży przystąpiło do nauki w szkołach zawodowych** (591 uczniów). Szkoły zawodowe reagują na potrzeby rynku pracy odnośnie zapotrzebowania na określone kwalifikacje zawodowe otwierając nowe kierunki kształcenia, np.: technik mechatronik, monter mechatronik, opiekun osoby starszej, technik obsługi turystycznej.
  10. Istotnym czynnikiem charakteryzującym bezrobocie w Powiecie Krakowskim jest jego dynamika, którą odzwierciedla **wysoki roczny napływ do rejestrowanego bezrobocia** (11 848 osób w 2014 roku) przy jednoczesnym wzrastającym odpływie z 12 849 osób w 2010 roku do 13 675 osób w 2014 roku. Na utrzymującą się tendencję wzrostu odpływu z rejestrowanego bezrobocia znaczący wpływ ma duża alokacja środków Funduszu Pracy oraz EFS przeznaczonych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych oraz znaczący

- wzrost liczby pozyskanych ofert pracy przypadających na jednego bezrobotnego (z 0,64 w 2010 roku do 1,4 na koniec I półrocza 2015 roku).
11. W 2014 roku łączna liczba bezrobotnych przypadających na jednego doradcę zawodowego wyniosła **1 810 osób**, jednocześnie w tym okresie na jednego pośrednika pracy przypadało 71 przedsiębiorców współpracujących z urzędem.
  12. Wśród bezrobotnych mieszkańców Powiatu Krakowskiego **osoby w wieku największej mobilności zawodowej, tj. 18-44 lata, stanowiły 63% ogółu bezrobotnych** na koniec I półrocza 2015 r. **Największe trudności ze znalezieniem pracy mają osoby legitymujące się wykształceniem zawodowym – 53,4% wszystkich bezrobotnych** (w tym z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 28,4%, a policealnym i średnim zawodowym - 25%; dane na koniec I półrocza 2015 r.). **37,19% populacji bezrobotnych w powiecie to osoby pozostające bez pracy przynajmniej 12 miesięcy, w tym co piąty bezrobotny (21,35%) nie pracuje od co najmniej 24 miesięcy.**
  13. W latach 2010-2015 w strukturze **osób bezrobotnych dominowały osoby długotrwale bezrobotne**. Odsetek osób pozostających bez pracy przynajmniej 12 miesięcy w ogólnej liczbie bezrobotnych na **przestrzeni ostatnich pięciu lat wzrósł z 36,96% w 2010 roku do 37,2% na koniec I półrocza 2015 roku**, co może skutkować wykluczeniem z rynku pracy.
  14. Powiat Krakowski **odnotowuje spadkową tendencję liczby osób pozostających bez pracy, stopa bezrobocia w powiecie krakowskim spadła z 11,4% w 2010 r. do poziomu 7% na koniec czerwca 2015 r.** (w województwie małopolskim stopa bezrobocia wynosi 8,8%).
  15. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych z terenu powiatu na koniec I półrocza 2015 roku **6259 osób miało ustalony profil pomocy, z czego 33,57% stanowiły osoby najbardziej oddalone od rynku** (z ustalonym III profilem pomocy). Profilowanie pomocy obrazuje zjawisko wykluczenia nie tylko przez pryzmat długotrwałego bezrobocia.
  16. **Niski wskaźnik przedsiębiorców współpracujących z urzędem** – zaledwie 2 411 podmiotów gospodarczych z terenu Powiatu Krakowskiego współpracowało z urzędem pracy (dane za okres 2012-2015 – opracowanie własne UPPK). Byli to głównie pracodawcy z działalności: handel detaliczny z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, roboty budowlane specjalistyczne, edukacja, handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi, handel hurtowy z wyłączeniem pojazdów samochodowych, co ma znaczący wpływ na portfel ofert pracy jakimi dysponuje urząd.
  17. **Zjawisko „bezrobocia rodzinnego”,** czyli sytuacji, w której dwóch lub więcej członków rodziny jest zarejestrowanych jako osoba bezrobotna, **w Powiecie Krakowskim należy do jednego z najniższych w województwie małopolskim.** Na koniec 2013 r.¹ „bezrobocie rodzinne” dotyczyło 19,2% zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie. Oznacza to, że **prawie co piąty bezrobotny w tym roku zamieszkiwał gospodarstwo domowe, w którym dwie lub więcej osób pozostaje na bezrobociu.**
  18. Na koniec I półrocza 2015 r. w powiecie krakowskim **udział osób bezrobotnych niepełnosprawnych wśród ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 6%** (w roku 2010 r. wskaźnik ten wynosił 3,8%). Najwięcej osób niepełnosprawnych jest z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 36%. Prawie połowa osób bezrobotnych niepełnosprawnych, tj. 47%, jest bez pracy powyżej 12 miesięcy.
  19. Według wyników ostatniego spisu powszechnego w 2011 roku (NSP 2011) w Powiecie Krakowskim mieszkało **74,5 tys. rodzin.** Wśród ogółu rodzin w powiecie **39,4 tys. rodzin to rodziny z dziećmi na utrzymaniu do 24 r.ż. (53%),** a 18,1 tys. – rodziny bez dzieci w tym wieku (24%). We wszystkich rodzinach odnotowano **64,8 tys. dzieci**

---

¹ Brak danych za 2014 r.

- na utrzymaniu do 24r.ż. . Co czwarta rodzina w powiecie (26%) to samotni rodzice z dziećmi (15,1 tys. rodzin).
20. Według danych NSP 2011 w Powiecie Krakowskim żyje 4,4 tys. rodzin wielodzietnych, tj. posiadających co najmniej troje dzieci (3+) - stanowią 7,69% rodzin z dziećmi (wskaźnik ten w województwie małopolskim kształtował się na poziomie 14,7%). Rodzin z co najmniej czwórką dzieci (4+) było 1,7% ogółu rodzin z dziećmi w powiecie. W porównaniu do danych z poprzedniego spisu powszechnego z 2002 r., nastąpił wzrost bezwzględnej liczby rodzin z dziećmi o 3% (z 38,4 tys. rodzin do 39,4 tys.). Podkreślić należy znaczący spadek liczby dzieci w rodzinach wielodzietnych (3+) - w ciągu dekadę liczba rodzin 3+ spadła o prawie 3 tys. (2983 rodzin), czyli o 40,2%. Jednocześnie ze spadkiem liczebności rodzin 3+ nastąpił wzrost liczebności małych rodzin, czyli z jednym dzieckiem (o 16,5%) i z dwojgiem dzieci (o prawie 5%).
21. W Powiecie Krakowskim na przestrzeni dekady liczba dzieci w rodzinach zmniejszyła się z 70,8 tys. dzieci w 2002 r. do 64,8 tys. w 2011 r. mimo, że w okresie tym nastąpił wzrost liczby rodzin z dziećmi w ogóle. Jest to efekt istniejącego trendu wśród rodzin odnoszącego się do posiadania tylko jednego dziecka oraz coraz rzadszych decyzji o powiększeniu rodzin do dwójki lub większej liczby dzieci.
22. W Powiecie Krakowskim świadczeniami pomocy społecznej w 2014 r. objęto 4,3% mieszkańców powiatu (odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w całym województwie małopolskim wynosi 6,8%). Osoby długotrwale korzystające z pomocy, tj. osoby, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy, stanowiły 45,7% wszystkich świadczeniobiorców, rodziny wielodzietne – 37,8%, rodziny niepełne – 26,3%, rodziny emerytów i rencistów – 20,9%, dzieci i młodzież w wieku 7-24 lata – 6,1%. Sytuacja w zakresie odsetka mieszkańców powiatu korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest zróżnicowana terytorialnie. Najmniej korzystna sytuacja występuje w gminach: Igołomia-Wawrzeńczyce (11,37% mieszkańców jest objętych świadczeniami), Sułoszowa (7,37%), Słomniki (6,8%) i Michałowice (5,89%). Warto dodać liczba osób korzystających ze świadczeń w tych gminach wzrosła w porównaniu z 2010 r.
23. Najbardziej istotnym i powszechnym powodem przyznawania pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim jest ubóstwo: 57,5% mieszkańców ubiega się o pomoc z tego tytułu (dane za 2014r.). Kolejnym problemem, z jakim borykają się mieszkańcy powiatu jest długotrwała lub ciężka choroba - 47,08% świadczeniobiorców. Na trzecim miejscu pod względem ilości przyznanej pomocy jest bezrobocie - 35,8% osób korzystających z pomocy. Jedna trzecia, tj. 33,2% osób korzysta z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ten czynnik zasługuje na szczególną uwagę gdyż jego skala pogłębiła się najbardziej, tj. o 7,7 pkt. proc. na przestrzeni ostatnich pięciu lat.
24. Świadczenia pieniężne w 2014 r. dotyczyły średnio 81,5% ludności powiatu objętej pomocą społeczną (w województwie małopolskim wskaźnik ten wynosił 73,95%). Rzadziej przyznawane były świadczenia niepieniężne – przeciętnie ponad 53,13% ludności objętej pomocą społeczną było ich beneficjentami.
25. W 2014 r. 20% wszystkich mieszkańców w Powiecie Krakowskim objętych pomocą państwa w zakresie dożywiania stanowiły dzieci. Największy odsetek dzieci korzystających z tej formy pomocy w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem występował w gminach: Skawina - 31% i Sułoszowa – 29%. Wskaźnik powyżej średniej dla powiatu zanotowały także gminy: Wielka Wieś (25%), Michałowice (24%), Iwanowice (23%), Liszki (22%), Kocmyrzów-Luborzyca (21%). Wśród dzieci będących w wieku szkolnym (tj. uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej)

- 45% dzieci w powiecie krakowskim korzysta z darmowych posiłków**, a największy odsetek uczniów objętych wsparciem w postaci posiłków zanotowały gminy: Sułoszowa-84%, Jerzmanowice-Przeginia-83% i Igołomia-Wawrzeńczyce-82%.
26. **W rodzinnej pieczy zastępczej wychowuje się 72% wszystkich dzieci objętych systemem pieczy zastępczej**, a 28% przebywa w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu krakowskiego na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się na podobnym poziomie, podobnie jak liczba dzieci wychowujących się w rodzinach zastępczych. **Ponad 60% przypadków umieszczenia dzieci poza biologiczną rodziną jest spowodowana bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz uzależnieniem rodziców od różnych używek**, a tylko 20% wynika z sieroctwa i półsieroctwa dziecka.
27. Zarówno wśród wychowanków opuszczających rodziny zastępcze, jak i placówki opiekuńczo-wychowawcze, **dominującą formą pomocy jest wsparcie na kontynuowanie nauki** (korzysta z tego 60% wychowanków rodzin zastępczych i 64% wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych). **Zwiększa się także odsetek wychowanków korzystających z pomocy finansowej na usamodzielnienie** – z tej formy wsparcia w 2014 r. skorzystało prawie 23% osób opuszczających rodziny zastępcze i 20,5% wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.
28. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. w **Powiecie Krakowskim osoby niepełnosprawne stanowiły 13% mieszkańców powiatu, co plasuje powiat na 6 miejscu w województwie pod względem odsetka osób niepełnosprawnych. Mieszkańcy niepełnosprawni prawnie**, tj. ci, którzy posiadali odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niezależnie od tego czy wydane do celów rentowych, czy pozarentowych), **stanowili 9,73% ludności powiatu**. Natomiast **osoby niepełnosprawne biologicznie**, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale odczuwały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku, **stanowiły 3,27% ludności powiatu**.
29. Analiza danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wskazuje na **wzrastającą liczbę wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności**, przy czym **liczba wniosków w sprawie orzeczenia o ustalenie stopnia niepełnosprawności jest prawie 10-krotnie wyższa od liczby wniosków o ustalenie niepełnosprawności**. Można się zatem spodziewać w przyszłości wzrostu liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W 2014 r. wśród osób niepełnosprawnych w Powiecie Krakowskim **osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności stanowiły 16,2%, osoby z orzecznym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 57,4%, a z lekkim – 26,4%**.
30. Uzyskanie odpowiedniego zatrudnienia było najczęściej wskazywanym powodem **wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności** (29% wszystkich wniosków w 2014 r.). **Prawie co czwarty wnioskodawca (23,5%) ubiegał się o orzeczenie stopnia niepełnosprawności ze względu na korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji**, w tym m.in. korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych. Na trzecim miejscu znalazły się wnioski o wydanie kart parkingowych dla **osoby niepełnosprawnej lub dla uprawnionej placówki** (19% wnioskodawców). Z kolei dla **15% osób** ubiegających się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności **najistotniejszym powodem był zasiłek pielęgnacyjny**.
31. **Zasiłek pielęgnacyjny był główną przyczyną ubiegania się o ustalenie niepełnosprawności dla 54% wniosków składanych przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 roku życia**, a **37% wnioskodawców ubiegało się o świadczenia pielęgnacyjne dla niepełnoletniej osoby niepełnosprawnej**.

32. Wśród wsparcia ze środków PFRON, **największe zapotrzebowanie jest na dofinansowanie ze środków PFRON zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (40% składanych wniosków w 2014 r.) oraz dofinansowanie udziału w turnusach rehabilitacyjnych (26% wniosków).** Liczba wniosków z przeznaczeniem na zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz likwidację barier (architektonicznych lub w komunikowaniu się i technicznych) oscyluje na poziomie około 25% składanych wniosków.
33. **Wskaźnik zagrożenia przestępczością w Powiecie Krakowskim, mierzony liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w ostatnich trzech latach zmniejszył się z 19,9% w 2010 r. do 14,3% w 2014 r.** Najwięcej popełnionych przestępstw miało charakter kryminalny (11 przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) oraz przeciwko mieniu (7 przestępstw).
34. **Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w okresie ostatnich dwóch lat oraz w pierwszym półroczu 2015 r. w Powiecie Krakowskim wykazywała tendencję malejącą. Największa liczba interwencji w rodzinie wstępuje na terenach wiejskich (80% przypadków).** Wśród osób pokrzywdzonych widać bardzo wyraźną przewagę kobiet (62% spraw) oraz dzieci (28% spraw). Wśród sprawców przemocy domowej oraz liczby sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu, w zdecydowanej większości przeważają mężczyźni. W 2014 r. ze specjalistycznej pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Krakowie skorzystało łącznie 242 mieszkańców powiatu, w tym 69,8% kobiet.
35. W Powiecie Krakowskim **na jednego pracownika socjalnego w 2014 roku przypadało średnio 2098 mieszkańców**, przy 1976 mieszkańców w województwie małopolskim. Wskaźnik ten lokuje powiat krakowski na siódmej pozycji wśród powiatów w województwie małopolskim. W 6 gminach powiatu wskaźnik ten jest niższy niż 2000 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego a najniższy wskaźnik miały gmina: Skala – 1495 mieszkańców przypadających na 1 mieszkańca oraz Wielka Wieś – 1580.
36. **Ponad 80% pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim (80,32%) legitymuje się wyższym wykształceniem przy średniej 63,81% dla całego województwa małopolskiego. Ten wskaźnik plasuje Powiat Krakowski na pierwszym miejscu wśród wszystkich powiatów województwa małopolskiego pod względem poziomu wykształcenia pracowników socjalnych.**
37. **Udział pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim posiadających I stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny w ogólnej liczbie pracowników socjalnych wynosił w 2014 r. 14,96% przy średniej dla województwa małopolskiego wynoszącym 25,63%. Ale już niecałe 5% pracowników socjalnych w Powiecie Krakowskim posiada II stopień specjalizacji zawodowej pracownika socjalnego (średnia dla całego województwa małopolskiego wynosi 6,13%).**
38. **Powiat Krakowski dysponuje zróżnicowaną infrastrukturą wspierającą mieszkańców w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i rodzinnych, niejednokrotnie sprofilowaną na pomoc konkretnym grupom osób odbiorców. Na terenie powiatu funkcjonuje m.in. 9 Domów Pomocy Społecznej, w których mieszka łącznie 858 osób (5 z nich prowadzonych jest przez Powiat Krakowski), 3 Powiatowe Ośrodki Wsparcia – Środowiskowe Domy Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi (wszystkie prowadzone przez organizacje pozarządowe wybrane w drodze otwartego konkursu ofert na zadanie zlecone), 5 Warsztatów Terapii Zajęciowej również prowadzone przez organizacje pozarządowe, 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym 3 prowadzone przez Powiat Krakowski.**
39. Mieszkańcy powiatu znajdujący się w trudnej sytuacji życiowej wsparcia udzielane jest m. in. poprzez interwencję kryzysową i poradnictwo specjalistyczne. Zadanie to jest

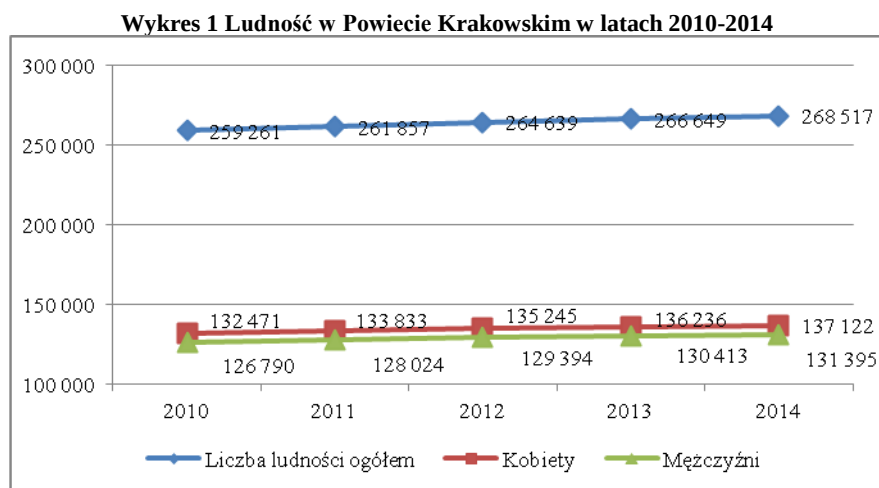
realizowane przez **Ośrodek Interwencji Kryzysowej** w Krakowie przy ul. Radziwiłłowskiej 8b na mocy porozumienia Powiatu Krakowskiego z Gminą Miejską Kraków. W 2014 r. w Powiecie Krakowskim utworzono **1 mieszkanie chronione przy DPS Karniowice z 3 miejscami**, m.in. dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą, placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne.

40. **Brakuje w powiecie placówki wsparcia dziennego (opieki tymczasowej)**, oferującej możliwość skorzystania z rehabilitacji społecznej i zawodowej, **szczególnie osobom, które posiadają znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności**, a obserwuje się **wzrost zainteresowania wśród osób niepełnosprawnych różnego rodzaju formami rehabilitacji społecznej**.
41. W Powiecie Krakowskim **słabo rozbudowana jest infrastruktura pomocowa w formie podmiotów ekonomii społecznej**. W powiecie znajduje się jeden z sześciu w Małopolsce **Zakład Aktywizacji Zawodowej (ZAZ)** będący jednostką organizacyjną Bonifraterskiej Fundacji Dobroczynnej (do końca 2013 r. Fundacja nosiła nazwę Konwent OO. Bonifratrów pw. Św. Józefa). Działa również **1 Klub Integracji Społecznej w Zielonkach**. **Nie ma natomiast Centrum Integracji Społecznej (CIS)**. Na terenie powiatu funkcjonują tylko **2 spółdzielnie socjalne** (w całym województwie jest ich 91).

Wybrane elementy sytuacji społeczno – demograficznej w Powiecie Krakowskim

Ludność

W Powiecie Krakowskim na koniec 2014 r. zamieszkiwało 268 517 osób, co stanowiło 7,97% mieszkańców województwa małopolskiego. Ponad 80% mieszkańców powiatu (83,25%) to ludność terenów wiejskich. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat (2010-2014) struktura mieszkańców Powiatu Krakowskiego według płci nie ulegała większym zmianom i była zbliżona do struktury dla całego województwa. Na koniec 2014 r. nieznacznie większość mieszkańców powiatu stanowiły kobiety - 51,07% (dla całego województwa małopolskiego wskaźnik ten wynosił 51,48%). W okresie 2010-2014 następował sukcesywny wzrost liczby mieszkańców Powiatu Krakowskiego (o 9,2 tys. mieszkańców), przy czym w roku 2012 zanotowano najwyższy przyrost ludności w analizowanym (1,06%). Tempo wzrostu liczby mieszkańców w latach 2010-2014 w powiecie (plus 3,6%) było wyższe niż dla całego województwa małopolskiego, które w tym samym okresie czasu było ujemne i wynosiło - 0,9% (Wykres 1).

Źródło: Bank Danych Lokalnych

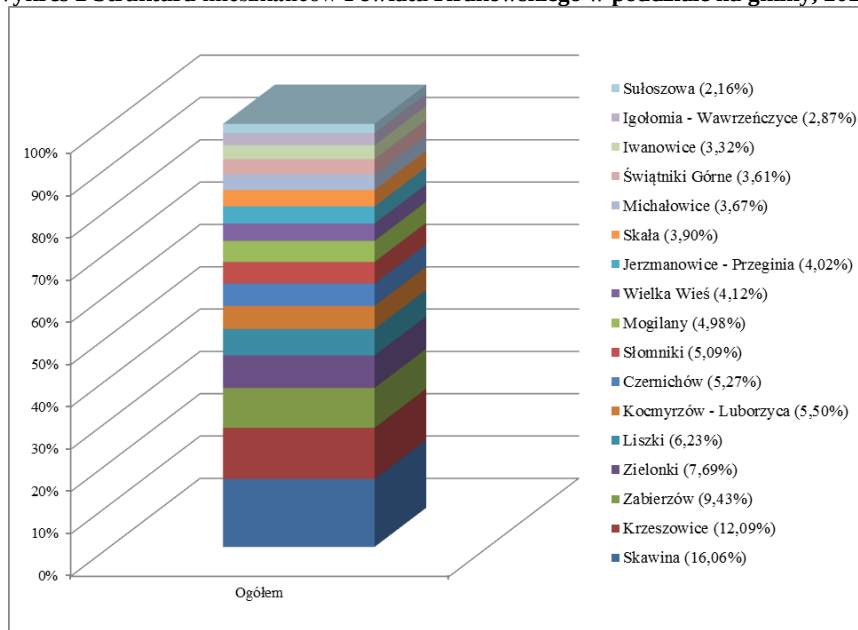
Najliczniejszymi pod względem liczby mieszkańców gminami w Powiecie Krakowskim są: Skawina (16,06% mieszkańców całego powiatu), Krzeszowice (12,09%) i Zabierzów (9,43%). Z kolei do najmniej zaludnionych należą: Sułoszowa - 2,16% mieszkańców powiatu, Igołomia-Wawrzeńczyce - 2,87% i Iwanowice - 3,32% (Tabela 1). Współczynnik feminizacji, obrazujący ile kobiet przypada na 100 mężczyzn w powiecie pozostaje stosunkowo niski i wynosi 104. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn szczególnie widoczna była w gminach: Krzeszowice, Skawina i Zabierzów (107) oraz Mogilany, Słomniki i Zielonki (106). Największą równowagę płci odnotowano w dwóch gminach: Kocmyrzów-Luborzyca i Michałowice, gdzie 101 pań przypadało na 100 panów. W trzech gminach powiatu – Iwanowice, Skala i Sułoszowa – na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio 99, 98 i 98 kobiet.

Tabela 1. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach Powiatu Krakowskiego w 2014 r.

Nazwa gminy	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Udział procentowy
Skawina	22 292	20 845	43 137	16,06%
Krzeszowice	16 802	15 649	32 451	12,09%
Zabierzów	13 070	12 241	25 311	9,43%
Zielonki	10 610	10 042	20 652	7,69%
Liszki	8 528	8 189	16 717	6,23%
Kocmyrzów - Luborzyca	7 419	7 350	14 769	5,50%
Czernichów	7 153	6 990	14 143	5,27%
Słomniki	7 040	6 640	13 680	5,09%
Mogilany	6 861	6 499	13 360	4,98%
Wielka Wieś	5 659	5 399	11 058	4,12%
Jerzmanowice - Przegonia	5 459	5 348	10 807	4,02%
Skala	5 167	5 296	10 463	3,90%
Michałowice	4 935	4 910	9 845	3,67%
Świątniki Górne	4 914	4 772	9 686	3,61%
Iwanowice	4 434	4 490	8 924	3,32%
Igołomia - Wawrzeńczyce	3 905	3 805	7 710	2,87%
Sułoszowa	2 874	2 930	5 804	2,16%
POWIAT KRAKOWSKI	131 395	137 122	268 517	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 2 Struktura mieszkańców Powiatu Krakowskiego w podziale na gminy, 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W Powiecie Krakowskim - podobnie jak w całym kraju - obserwuje się niekorzystne zmiany świadczące o starzeniu się społeczeństwa. Ubywa ludności w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku 0-17 lat. W ostatnich pięciu latach odsetek mieszkańców powiatu w tej kategorii wiekowej obniżył się nieznacznie, tj. z 20,3% w 2010 r. do 19,8% w 2014 r. ale wg prognoz do 2030 r. osiągnie poziom 17%. Ponadto, systematycznie wzrasta liczba mieszkańców powiatu w wieku poprodukcyjnym (tj. mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej). Na koniec 2014 r. wynosiła ona 17% ogółu ludności powiatu i była o 13% wyższa w stosunku do 2010 r. Według prognoz w 2030 r. prawie co piąty mieszkaniec powiatu będzie w wieku poprodukcyjnym (19,2%). Zmniejsza się również udział ludności w wieku produkcyjnym, tj. kobiet w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lata. Na koniec 2014 r. odsetek mieszkańców powiatu w wieku zdolności do pracy wyniósł 63,2% przy 64,1% w 2010 r. (Tabela 2).

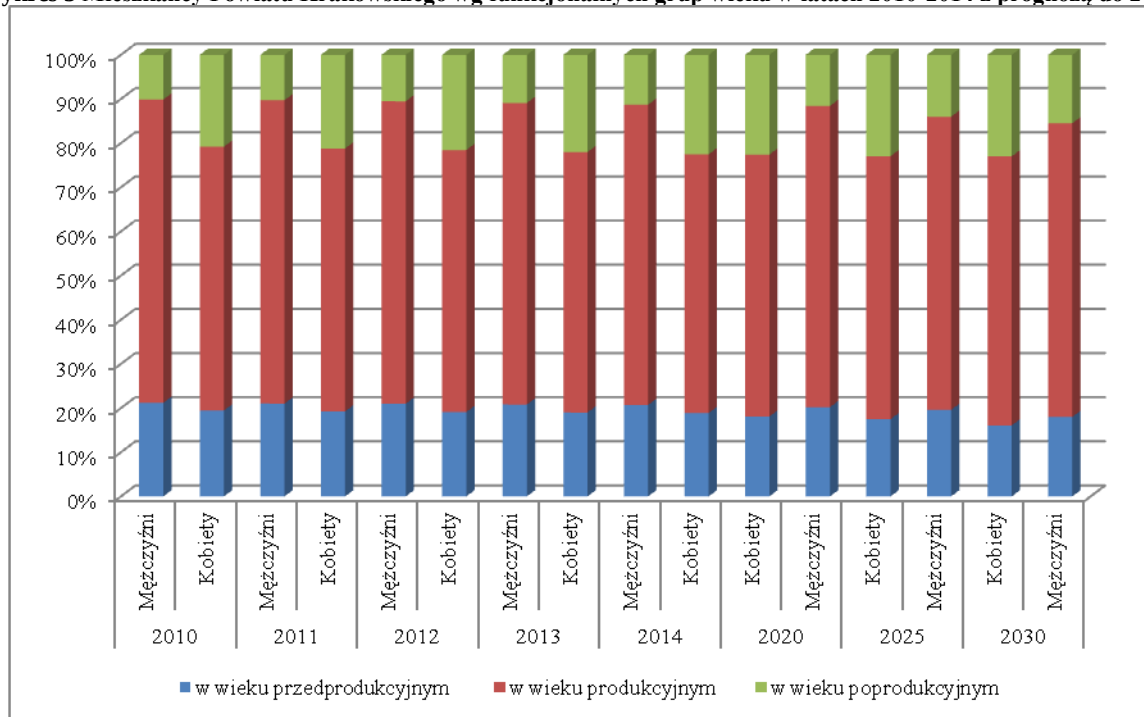
Tabela 2 Mieszkańcy Powiatu Krakowskiego wg funkcjonalnych grup wieku w latach 2010-2014 z prognozą do 2030

Wiek	2010		2011		2012		2013		2014		2020		2025		2030	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
przedprodukcyjny	10,37%	9,94%	10,28%	9,83%	10,26%	9,76%	10,18%	9,71%	10,13%	9,64%	9,88%	9,24%	9,58%	9,25%	8,79%	8,23%
produkcyjny	33,59%	30,53%	33,58%	30,44%	33,49%	30,33%	33,40%	30,12%	33,28%	29,92%	33,36%	30,32%	32,45%	31,49%	32,49%	31,17%
poprodukcyjny	4,95%	10,63%	5,03%	10,84%	5,14%	11,02%	5,33%	11,26%	5,52%	11,50%	5,66%	11,55%	6,85%	12,13%	7,56%	11,76%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

M-Mężczyźni
K-Kobiety

Wykres 3 Mieszkańcy Powiatu Krakowskiego wg funkcjonalnych grup wieku w latach 2010-2014 z prognozą do 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując strukturę mieszkańców w poszczególnych gminach należących do Powiatu Krakowskiego, większość z nich również odnotowała spadek udziału najmłodszych mieszkańców w populacji ludności gminy w ostatnich pięciu latach. Wyjątek stanowią gminy: Czernichów, Liszki, Wielka Wieś i Zielonki, gdzie nastąpił nieznaczny wzrost ludności w wieku przedprodukcyjnym. Szczególnie niski udział mieszkańców w tej grupie wiekowej zanotowano w 2014 r. w gminie Krzeszowice (17,5%). Za stosunkowo „młode” można uznać

gminy leżące najbliższej granic Krakowa: Zielonki (22,5%), Michałowice (21,9%), Mogilany (21,8%) i Wielką Wieś (21,0%), gdzie co piąty mieszkaniec gminy należy do grupy wiekowej 0-17 lat. W analizowanym okresie najwyższe spadki udziałów mieszkańców w tej grupie wiekowej odnotowano w gminach: Michałowice (o 4,1 p.proc.) i Jerzmanowice-Przeginia (o 1,9 p.proc.). Najmniejszym wahaniom podlegały gminy: Wielka Wieś, Liszki i Skąpa (spadek odp. o 1,7, 1 i 0,9 p.proc.). W gminie Zabierzów udział najmłodszych mieszkańców w ogólnej liczbie ludności gminy w analizowanym okresie utrzymał się na tym samym poziomie. Z kolei, wszystkie gminy, za wyjątkiem gminy Czernichów, odnotowały w latach 2010-2014 wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności gmin. W gminie Krzeszowice osoby te stanowiły na koniec 2014 r. ponad 1/5 ogółu jej mieszkańców (20,3%). Najmniejszy odsetek, poniżej średniej powiatowej, miały gminy: Świątniki Górne - 13,8%, Michałowice - 14,5%, Liszki -14,8% oraz Mogilany i Zielonki - po 14,9% (Tabela 3).

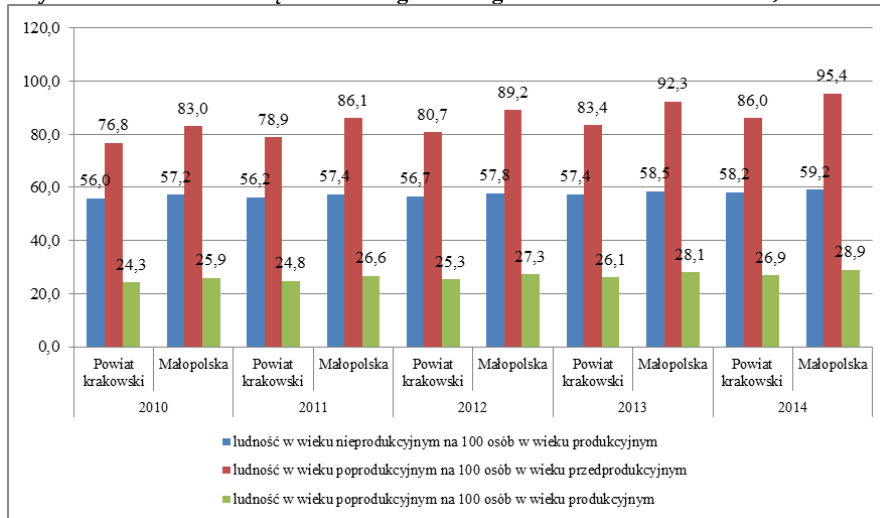
Tabela 3. Udział ludności gmin Powiatu Krakowskiego wg funkcjonalnych grup wieku w ogólnej liczbie ludności gminy ogółem (%)

Nazwa gminy	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Czernichów	20,4	20,8	63,9	64,2	15,6	15,0
Igołomia - Wawrzeńczyce	20,4	19,2	63,9	63,6	15,8	17,2
Iwanowice	21,3	20,7	62,9	62,2	15,8	17,1
Jerzmanowice - Przeginia	21,1	19,2	62,3	62,6	16,6	18,1
Kocmyrzów - Luborzycza	20,8	19,6	64,5	64,3	14,7	16,1
Krzeszowice	18,0	17,5	63,6	62,1	18,4	20,3
Liszki	20,7	20,8	66,1	64,5	13,1	14,8
Michałowice	26,0	21,9	63,4	63,9	13,6	14,5
Mogilany	22,6	21,8	64,0	63,3	13,4	14,9
Skąpa	20,5	20,4	63,1	62,3	16,4	17,3
Skawina	19,7	18,9	64,6	63,4	15,6	17,7
Słomniki	19,3	18,3	64,2	63,4	16,5	18,3
Sułoszowa	21,4	20,6	60,7	60,5	17,9	18,9
Świątniki Górne	21,6	20,7	65,3	65,4	13,1	13,8
Wielka Wieś	20,9	21,0	64,8	63,7	14,3	15,3
Zabierzów	18,7	18,7	64,4	62,9	16,9	18,4
Zielonki	22,0	22,5	64,2	62,7	13,9	14,9
POWIAT KRAKOWSKI	20,3	19,8	64,1	63,2	15,6	17,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Proces starzenia się mieszkańców Powiatu Krakowskiego jest mniej zaawansowany niż mieszkańców całego województwa. Świadczy o tym wskaźnik starzenia ludności określający liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2014 r. wyniósł on dla Powiatu Krakowskiego 86 osób, podczas gdy przeciętna w województwie małopolskim ukształtowała się na poziomie 95. Na przestrzeni lat 2010-2014 wartość wskaźnika starzenia się mieszkańców powiatu wzrosła o 9 osób (Wykres 4).

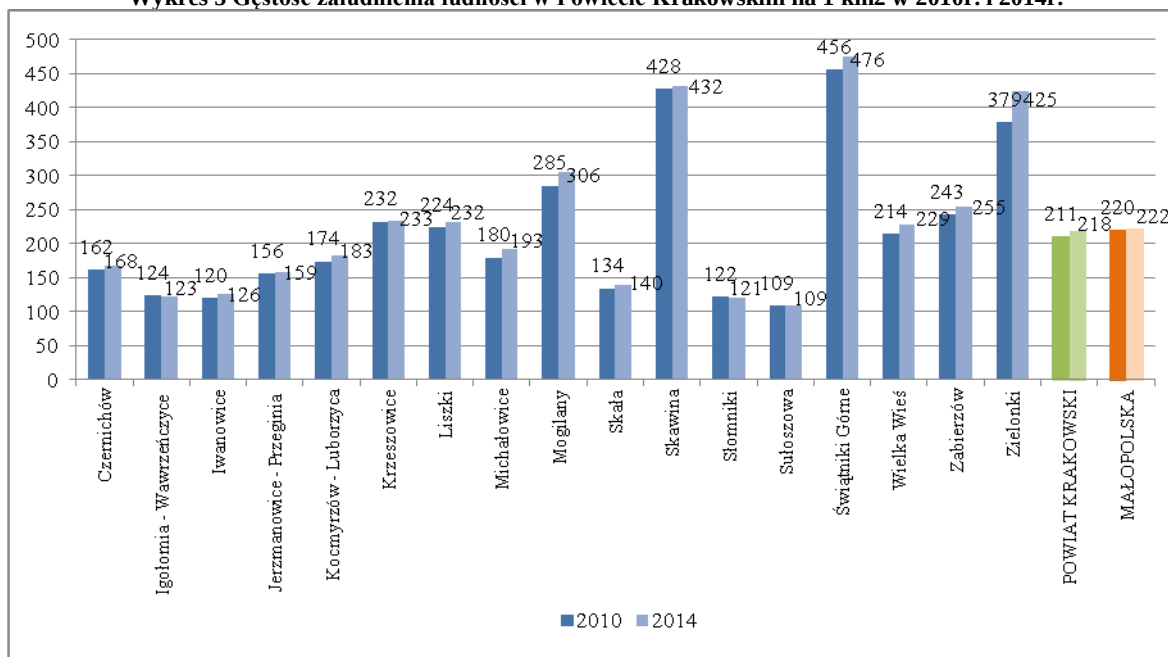
Wykres 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Gęstość zaludnienia w Powiecie Krakowskim w 2014 r. (218 osób na km²) była na poziomie zbliżonym do woj. małopolskiego (222 osób na km²). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat tempo zmian w gęstości zaludnienia w Powiecie Krakowskim (plus 3,32 w stosunku do 2010 r.) było zdecydowanie wyższe niż w całym województwie (plus 0,91). Do najgęściej zaludnionych gmin powiatu należą: Świątki Górne (476 osób na km² w 2014 r.), Skawina (432 osoby), Zielonki (425 osób) i Mogilany (306 osób). Najmniejszą gęstością zaludnienia charakteryzują się gminy: Sułoszowa (109 osób), Słomniki (121 osób) i Igołomia-Wawrzeńczyce (123 osoby). Najwyższe tempo przyrostu zaludnienia w przeliczeniu na km² w analizowanym okresie odnotowały gminy: Zielonki (plus 12,14 w 2014 r. w porównaniu do 2010 r.), Mogilany (plus 7,32), Michałowice (plus 7,22) i Wielka Wieś (plus 7,01). Są to gminy silnie zurbanizowane o dużej aktywności firm deweloperskich (Wykres 5).

Wykres 5 Gęstość zaludnienia ludności w Powiecie Krakowskim na 1 km² w 2010r. i 2014r.

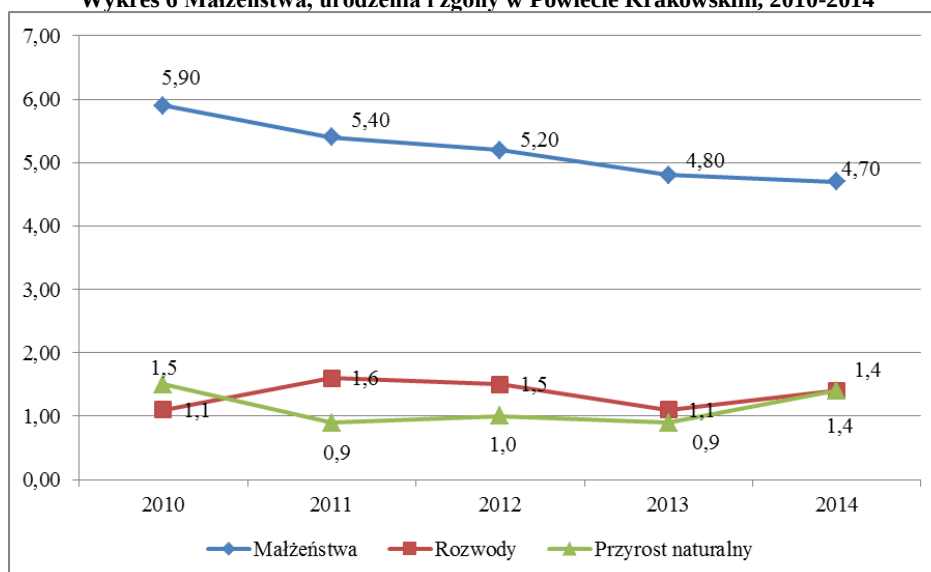
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Przyrost naturalny i migracje

Przyrost naturalny i saldo migracji to dwa istotne czynniki, które bezpośrednio wpływają na liczbę, strukturę i rozmieszczenie ludności na określonym obszarze. W latach 2010-2013 w Powiecie Krakowskim obserwowano spadek liczby urodzeń (z 2764 urodzeń w 2010 r. do 2651 w 2013 r.). Rok 2014 r. był pierwszym od pięciu lat, gdzie zanotowano wzrost liczby urodzeń w stosunku do roku poprzedniego (2681). Liczba zgonów w analizowanym okresie była niższa niż liczba urodzeń, co oznacza, że Powiat Krakowski charakteryzuje dodatni przyrost naturalny, który w 2014 r. ukształtował się na poziomie 368 osób. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił on 1,4 i był identyczny jak w całym województwie małopolskim. Systematycznie spada natomiast liczba zawieranych małżeństw w powiecie: z 5,9 małżeństw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2010 r. do 4,7 w 2014 r. Z kolei wskaźnik rozwodów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w ostatnich pięciu latach ulegał wahaniom a w 2014 r. wynosił 1,4 (Wykres 6).

Wykres 6 Małżeństwa, urodzenia i zgony w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat ogólne saldo migracji (wewnętrznej i zagranicznej) w Powiecie Krakowskim było dodatnie, co oznacza, że corocznie w powiecie więcej osób się osiedla niż wymeldowuje na stałe. Niewątpliwie wpływ na to miała emigracja mieszkańców Krakowa, którzy chętnie przenoszą się do podkrakowskich miejscowości, do czego zachęcają ich m. in.: lepsza jakość życia poza centrum miasta, mniejsze zanieczyszczenie środowiska. W ostatnich dwóch latach zanotowano ujemne saldo migracji zagranicznych. W 2013 r. wyniosło minus 20 osób a w 2014 r. tylko minus 1 i dotyczyło przede wszystkim osób w wieku produkcyjnym: minus 38 osób w 2013 r. oraz minus 16 osób w 2014 r. (Tabela 4).

Tabela 4. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne ludności w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Lata		Migracje wewnętrzne - NAPŁYW	Migracje wewnętrzne - ODPIY	Migracje zagraniczne - IMIGRACJA	Migracje zagraniczne - EMIGRACJA
2010	Ogółem	4391	1885	71	36
	Mężczyźni	2045	860	42	13
	Kobiety	2346	1025	29	23
2011	Ogółem	4245	1913	75	50
	Mężczyźni	2011	860	44	23
	Kobiety	2234	1053	31	27

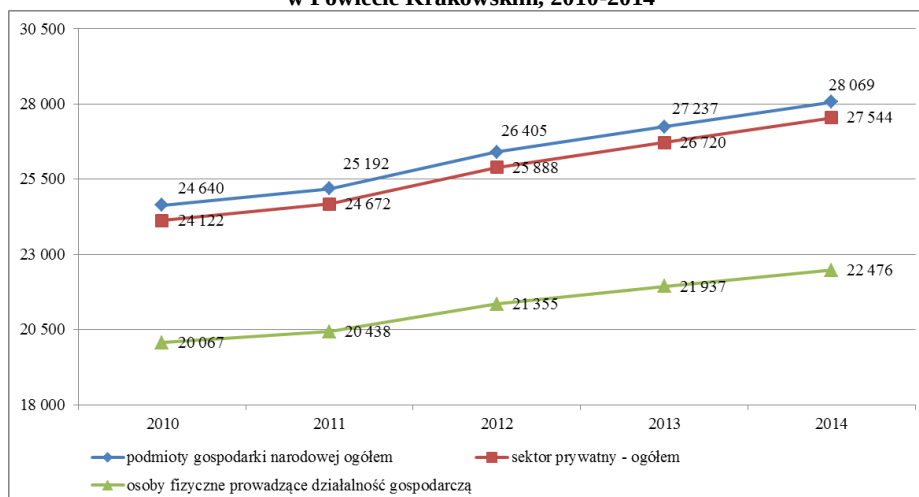
2012	Ogółem	3976	1748	84	60
	Mężczyźni	1877	770	49	25
	Kobiety	2099	978	35	35
2013	Ogółem	4256	2179	67	87
	Mężczyźni	2036	994	38	39
	Kobiety	2220	1185	29	48
2014	Ogółem	3958	2036	75	76
	Mężczyźni	1906	967	43	39
	Kobiety	2052	1069	32	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Podmioty gospodarcze

Na koniec 2014 r. w Powiecie Krakowskim funkcjonowało 28,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do Rejestru REGON, z czego 80% stanowiły podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne (Wykres 7). Na przestrzeni lat 2010-2014 można było zaobserwować systematyczny wzrost liczby podmiotów. Liczba podmiotów przypadających na 10 tys. ludności w 2014r. wynosiła 1045 podmioty przy wskaźniku dla województwa małopolskiego wynoszącym 1059 podmiotów.

Wykres 7 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Rejestrze REGON w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

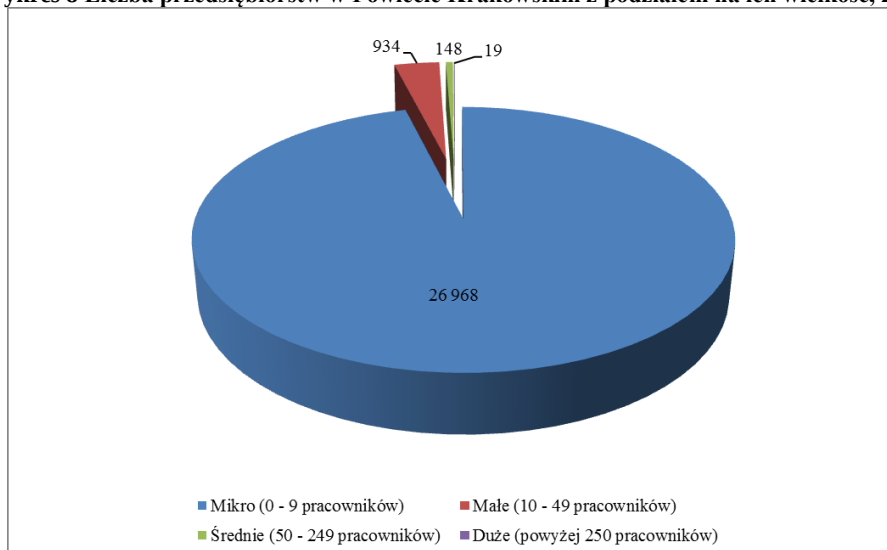

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Podmioty według liczby pracujących

Najbardziej liczebną grupą podmiotów gospodarczych w powiecie są mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające do 9 osób). Stanowią one ponad 96,1% wszystkich przedsiębiorstw (26 968 podmiotów). Małe przedsiębiorstwa z liczbą pracowników 10-49 stanowią 3,3% (934 podmiotów), średnie (49-249 zatrudnionych) – 0,5% (148 podmiotów). Duże przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 osób stanowią niecały 0,1% wszystkich podmiotów. Jest ich 19, w tym 2 podmioty zatrudniające powyżej 1000 osób (Wykres 8).

Wykres 8 Liczba przedsiębiorstw w Powiecie Krakowskim z podziałem na ich wielkość, 2014

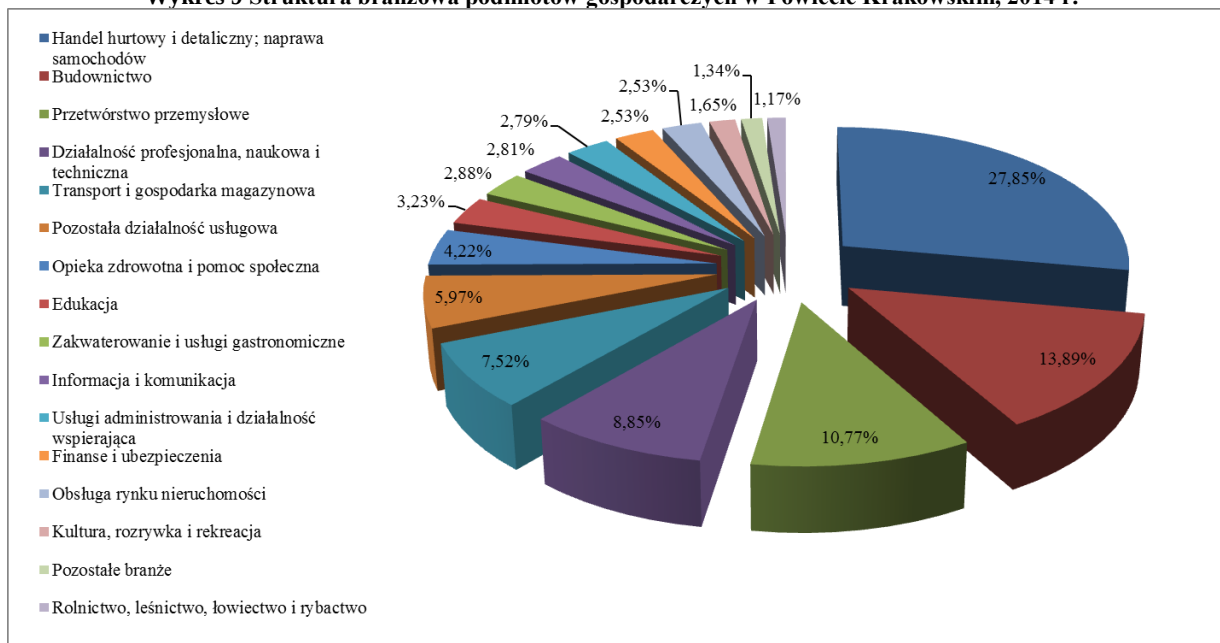

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Podmioty gospodarcze według branż

W strukturze podmiotów gospodarczych w Powiecie Krakowskim dominują podmioty z sekcji „Handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych i motocykli”, które stanowią prawie 28% wszystkich podmiotów działających w powiecie, tj. łącznie 7818 podmiotów gospodarczych w 2014 r. Drugą pod względem liczby przedsiębiorstw w powiecie była branża budowlana – 14% wszystkich podmiotów (3899 podmiotów). Kolejne w liczebności podmiotów branże to: „Przetwórstwo przemysłowe” – 11% (3024 podmioty), „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” – 9% (2485 podmiotów) i „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” – 7,5%, tj. 1184 podmioty. (Wykres 9).

Wykres 9 Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w Powiecie Krakowskim, 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Zatrudnienie

Najwięcej mieszkańców Powiatu Krakowskiego zatrudnionych jest w rolnictwie (19,9 tys. osób, tj. 30,4% wszystkich pracujących, dane za 2013 r.²). Drugim pod względem wielkości zatrudnienia sektorem w powiecie jest Przemysł i budownictwo – 17,3 tys. pracujących (26,6% ogółu zatrudnionych). W sektorze obejmującym takie branże, jak: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja pracowało na koniec 2013 r. 14,7 tys. osób, co stanowiło 22,5% wszystkich pracujących. Prawie co piąty mieszkaniec powiatu (19,4%) pracował w sektorze „Pozostałe usługi”. Analiza struktury zatrudnienia w Powiecie Krakowskim w latach 2010-2013 wskazuje na tendencję spadkową w liczbie zatrudnionych w sektorze „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” oraz w „Pozostałych usługach”. W pozostałych sektorach gospodarki notowany był w tym okresie nieznaczny wzrost w liczbie pracujących tam osób (Tabela 5).

Tabela 5. Struktura zatrudnionych w Powiecie Krakowskim wg sekcji PKD w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	34,99%	32,91%	31,84%	30,43%
Przemysł i budownictwo	25,80%	26,63%	26,53%	26,56%
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	17,83%	20,80%	21,70%	22,53%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	1,04%	0,93%	1,03%	1,04%
Pozostałe usługi	20,33%	18,73%	18,90%	19,44%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Przeciętne wynagrodzenie brutto

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Powiecie Krakowskim na koniec 2014 r. kształtowało się na poziomie 3856,94 zł i w relacji do średniej krajowej stanowiło 96,3% a w relacji do przeciętnego wynagrodzenia brutto w Krakowie – 92,3%. Analizując poziom wynagrodzeń w powiecie na przestrzeni ostatnich pięciu (2010-2014) należy stwierdzić, że:

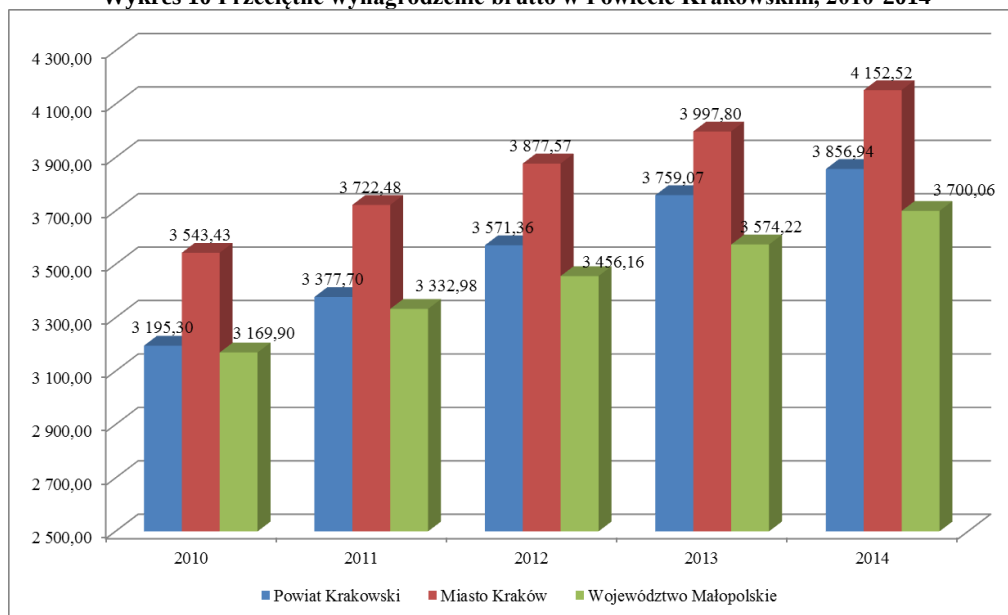
- następował stały wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto w Powiecie Krakowskim odnotowując w 2014 r. wzrost o 20,7%, w stosunku do 2010 r.
- tempo wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w Powiecie Krakowskim było wyższe niż w mieście Krakowie.

Porównanie przeciętnego wynagrodzenia brutto w Powiecie Krakowskim w porównaniu na tle Miasta Krakowa i województwa Małopolskiego prezentuje Wykres 10.

---

² W GUS Banku Danych Lokalnych brak szczegółowych danych w zakresie struktury zatrudnienia wg sekcji PKD za 2014 r.

Wykres 10 Przeciętne wynagrodzenie brutto w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Edukacja i wychowanie

Zgodnie z podziałem kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego zapewnienie edukacji na szczeblu przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym należy do obowiązków do samorządu gminnego. Natomiast szkoły ponadgimnazjalne i placówki oświatowo-wychowawcze znajdują się w kompetencjach samorządu powiatowego.

Żłobki i placówki wychowania przedszkolnego

W 2014 r. w Powiecie Krakowskim funkcjonowało łącznie 10 placówek opieki dla dzieci w wieku 0-3 lata, w których przebywało łącznie 310 dzieci (na 221 dostępnych miejsc w tych placówkach). Poza jednym oddziałem żłobkowym podległym samorządowi gminnemu z 73 miejscami (liczba dzieci przebywających w ciągu roku w żłobku samorządowym w 2014r. wynosiła 133), wszystkie pozostałe placówki prowadzone są przez osoby prywatne (Tabela 6).

Tabela 6 Liczba placówek opieki dla dzieci w wieku 0-3 lata w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Typ placówki	2010	2011	2012	2013	2014
Żłobki	1	0	1	3	7
Oddziały żłobkowe	0	1	1	1	1
Kluby dziecięce	0	0	3	2	2
Liczba miejsc we wszystkich typach placówek	61	73	153	183	221
Liczba dzieci przebywających w ciągu roku we wszystkich typach placówek	99	123	208	225	310

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Pomimo rosnącej liczby placówek sprawujących opiekę nad najmłodszymi mieszkańcami powiatu i miejsc w tych placówkach odsetek dzieci w wieku 0-3 lata objętych opieką w żłobkach w Powiecie Krakowskim jest nadal dwukrotnie niższy niż w średnia dla województwa małopolskiego (Tabela 7).

Tabela 7 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013		2014	
	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie
ogółem	0,7	2,2	0,8	2,4	1,7	3,2	1,9	4,3	2,3	5,2
w miastach	4,1	4,9	4,8	5,3	5,9	6,8	5,5	8,9	6,7	10,7
na wsi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,2	1,2	0,4	1,5	0,7

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Na koniec 2014 r. w Powiecie Krakowskim funkcjonowało 201 placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało łącznie 9317 dzieci (brak informacji nt. liczby punktów przedszkolnych w powiecie i uczęszczających do nich dzieci w 2014 r., natomiast rok wcześniej – w 2013 r. - takich punktów było na terenie powiatu 8 i uczęszczało do nich 109 dzieci). W 2014 r. prawie 40% wszystkich przedszkoli działających na terenie powiatu (37 placówek) było prowadzonych przez samorząd gminny (w 2010 r. udział przedszkoli prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w ogólnej liczbie przedszkoli wynosił 56%). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba przedszkoli w powiecie podwoiła się (z 62 przedszkoli w 2010 r. do 93 przedszkoli w 2014r.). Zdecydowana większość nowych przedszkoli została uruchomiona przez instytucje niepubliczne lub osoby prywatne. W analizowanym okresie powstały tylko 2 przedszkola prowadzone przez jednostki samorządu gminnego.

Tabela 8 Placówki wychowania przedszkolnego w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Typ placówki	Liczba placówek					Liczba dzieci w placówkach				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Przedszkola	62	69	77	87	93	4617	5119	5803	6222	6408
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	106	109	109	107	108	2331	2551	2718	3063	2909
Punkty przedszkolne	1	0	8	8	bd	29	0	185	109	bd

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Dostępność miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego w powiecie wzrasta, o czym świadczy wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. W 2010 r. wskaźnik ten w Powiecie Krakowskim wynosił 1,72 (w woj. małopolskim 1,38) a na koniec 2013 r. wskaźnik ten wynosił 1,44 dla powiatu krakowskiego przy wskaźniku 1,25 w całym woj. małopolskim (Tabela 9).

Tabela 9 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w Powiecie Krakowskim w latach 2010-2014 – wskaźniki

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013		2014	
	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	582	614	632	688	672	698	715	734	631	684
dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,72	1,38	1,65	1,34	1,53	1,31	1,44	1,25	bd	bd

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Liczba i struktura placówek edukacji szkolnej

Na terenie Powiatu Krakowskiego funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych prowadzących edukację na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.

Na koniec 2014 r. na szczeblu edukacji podstawowej działalność prowadziło 132 szkoły podstawowe, w których naukę pobierało łącznie 16,6 tys. uczniów. Średnio na jeden oddział w szkole podstawowej z terenu powiatu przypadało 17 uczniów. W 51 gimnazjach

działających w Powiecie Krakowskim w 2014 r. kształciło się prawie 7,6 tysiąca młodzieży a w jednym oddziale szkoły gimnazjalnej z terenu powiatu naukę pobierało średnio 22 uczniów.

Warto zauważyć, że na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba uczniów w wieku edukacji podstawowej sukcesywnie rosła (z wyjątkiem 2012 r. w którym zanotowano nieznaczny spadek, tj. o 112 uczniów w stosunku do roku poprzedniego), co można tłumaczyć dodatnim przerostem naturalnym a także osiedlaniem się mieszkańców Krakowa, głównie młodych rodzin, na terenie powiatu krakowskiego. Odwrotna sytuacja miała miejsce w przypadku szkół gimnazjalnych – tu liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych w ciągu ostatnich pięciu lat spadała. Być może jednym z powodów takiej sytuacji nie jest zmniejszanie się liczby mieszkańców powiatu w tej grupie wiekowej lecz wybór przez rodziców i dzieci szkoły gimnazjalnej w Krakowie, a nie w miejscu zamieszkania.

W 2014 r. na terenie powiatu działało łącznie 28 różnego typu szkół ponadgimnazjalnych, w których naukę pobierało łącznie 4030 uczniów. Powiat krakowski jest organem prowadzącym dla 7 szkół i 3 placówek oświatowych, do których uczęszcza 2373 uczniów i 667 słuchaczy. (Tabela 10).

Tabela 10 Liczba placówek oświatowych na terenie powiatu krakowskiego w latach 2010–2013

Typ szkoły	Liczba placówek					Liczba uczniów				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	132	133	134	131	132	15 397	15 458	15 346	15 414	16 610
Gimnazja	49	49	49	49	47	8 388	8 165	7 934	7 798	7 493
Zasadnicze szkoły zawodowe	4	4	4	5	5	546	533	499	496	535
Szkoły średnie zawodowe	10	8	7	6	5	1 193	1 137	1 141	1 135	1 247
Licea ogólnokształcące dla młodzieży	6	6	7	7	7	1 429	1 428	1 385	1 305	1 238
Licea ogólnokształcące dla dorosłych	7	8	8	9	8	383	384	562	702	626
Szkoły policealne	5	5	6	4	3	214	351	398	368	384

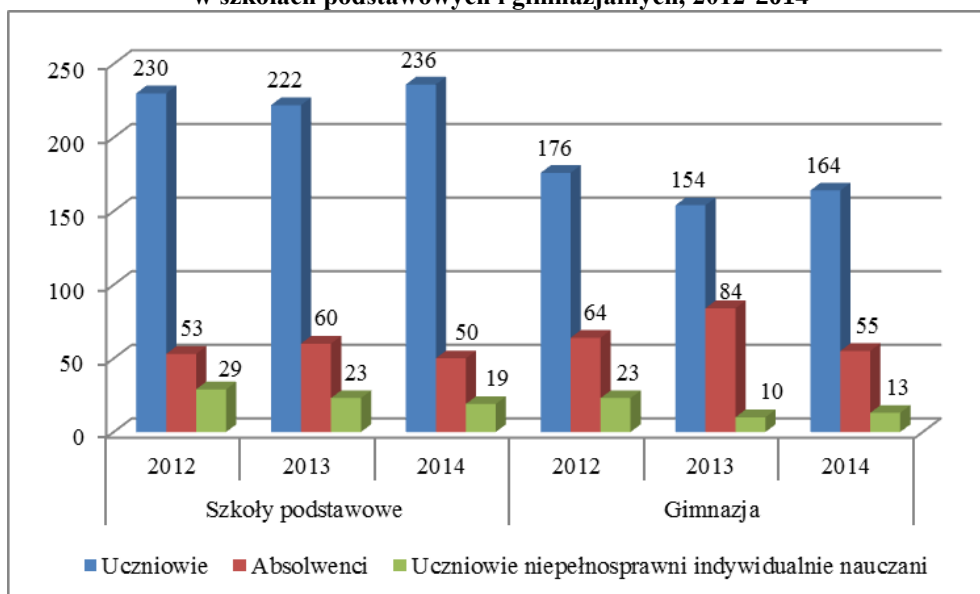
Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Edukacja dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W Powiecie Krakowskim edukacja dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest prowadzona w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych na wszystkich poziomach edukacji.

W latach 2012-2014 liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów niepełnosprawnych z indywidualnym programem nauczania, na poziomie edukacji podstawowej i gimnazjalnej kształtowała się na podobny poziomie, tj. średnio 229 uczniów w szkołach podstawowych i 165 uczniów w gimnazjach. W roku szkolnym średnia liczba uczniów niepełnosprawnych z indywidualnym nauczaniem wyniosła 24 uczniów w szkołach podstawowych 15 uczniów w szkołach gimnazjalnych. Z kolei średnia liczba absolwentów w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych szkół podstawowych i gimnazjalnych wyniosła odpowiednio 54 i 68 uczniów (Wykres 11).

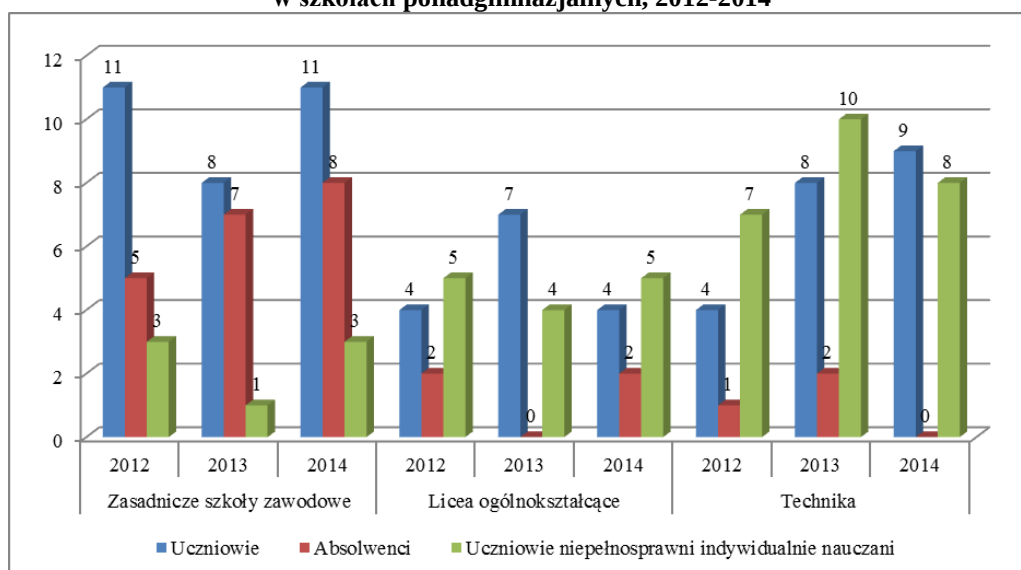
Wykres 11 Uczniowie i absolwenci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, 2012-2014

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Na poziomie edukacji ponadgimnazjalnej liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest niższa. W roku szkolnym naukę pobiera średnio 22 uczniów w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych, w tym 45% w zasadniczych szkołach zawodowych, 32% w technikach oraz 23% w liceach ogólnokształcących. W roku szkolnym średnia liczba uczniów niepełnosprawnych z indywidualnym nauczaniem wyniosła: 2 uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych, 5 uczniów w liceach ogólnokształcących oraz 8 w technikach. Średnia liczba absolwentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kończących szkoły ponadgimnazjalne wynosi rocznie 9 uczniów (Wykres 12).

Wykres 12 Uczniowie i absolwenci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach ponadgimnazjalnych, 2012-2014

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Szkoły ponadgimnazjalne prowadzone przez Powiat Krakowski

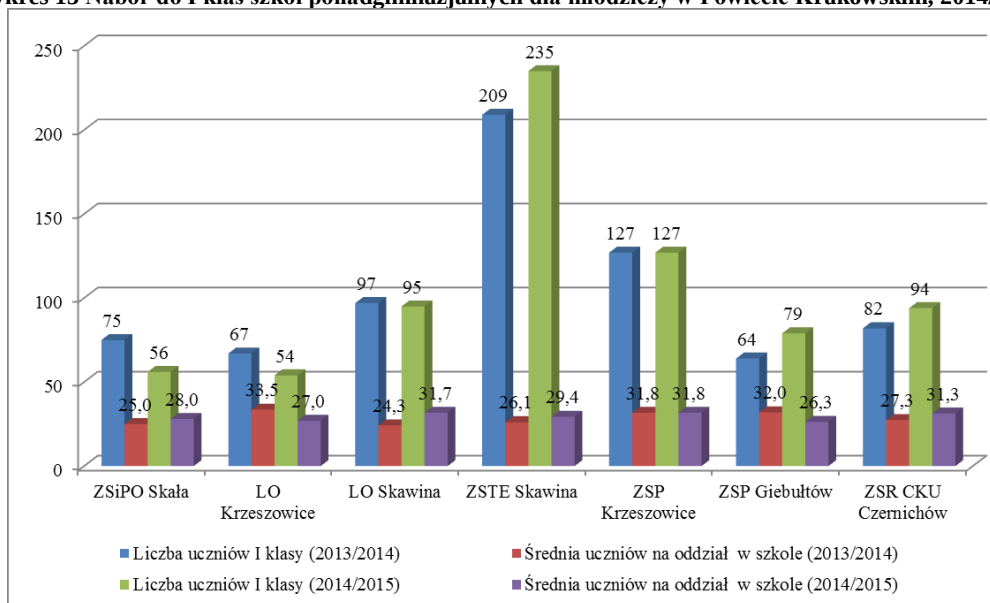
Powiat Krakowski jest organem prowadzącym dla siedmiu placówek edukacji ponadgimnazjalnej:

- Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Skale (ZSiPO Skala)
- Liceum Ogólnokształcące w Krzeszowicach (LO Krzeszowice)
- Liceum Ogólnokształcące w Skawinie (LO Skawina)
- Zespół Szkół Techniczno-Ekonomicznych w Skawinie (ZSTE Skawina)
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Krzeszowicach (ZSP Krzeszowice)
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Giebułtowie (ZSP Giebułtów)
- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Czernichowie (ZSR CKU Czernichów)

Pięć szkół (ZSiPO Skala, ZSTE Skawina, ZSP Giebułtów, ZSP Krzeszowice oraz ZSR CKU Czernichów) prowadzi edukację na poziomie ponadgimnazjalnym zarówno dla młodzieży, jak i dla dorosłych.

W roku szkolnym 2014/2015 we wszystkich placówkach edukacyjnych dla młodzieży prowadzonych przez Powiat Krakowski naukę podjęło 740 uczniów pierwszych klasach (o 19 uczniów więcej w roku szkolnym 2013/2014). Prawie 80% młodzieży przystąpiło do nauki w szkołach zawodowych (591 uczniów). Najwięcej – 32% uczniów – rozpoczęło naukę w Zespole Szkół Techniczno-Ekonomicznych w Skawinie a 17% w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Krzeszowicach. Tylko 20% młodzieży (149 uczniów) podjęło naukę w dwóch szkołach ogólnokształcących w Skawinie i Krzeszowicach (Wykres 13).

Wykres 13 Nabór do I klas szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży w Powiecie Krakowskim, 2014/2015

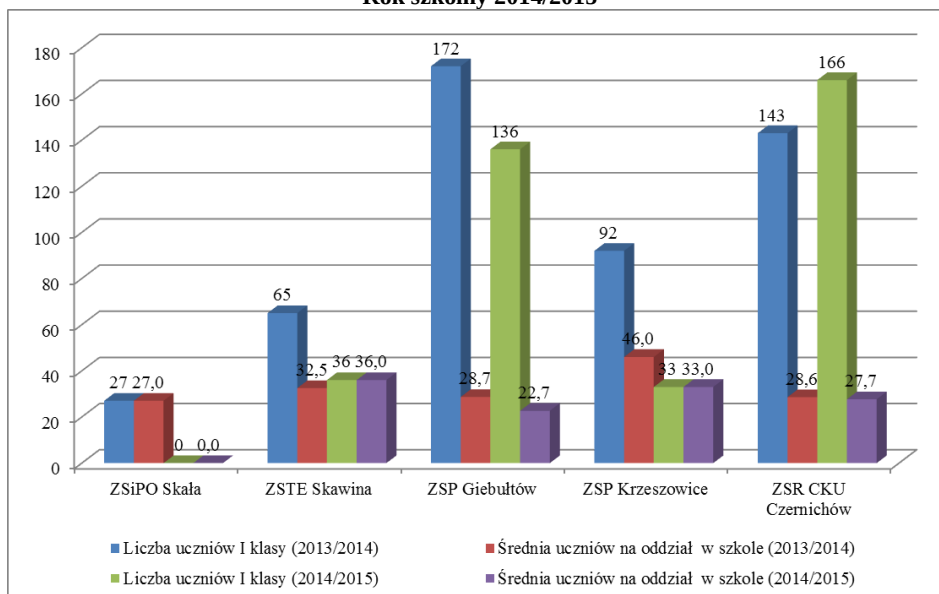

Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Krakowie z raportu: Informacje dotyczące edukacji, szkół i placówek oświatowych publicznych i niepublicznych w Powiecie Krakowskim, 2014

Zmniejsza się liczba osób dorosłych rozpoczynających naukę w szkołach ponadgimnazjalnych dla dorosłych w Powiecie Krakowskim. W roku szkolnym 2014/2015 naukę podjęło 371 słuchaczy pierwszych klasach, tj. o 128 osób mniej w roku szkolnym 2013/2014. We wszystkich szkołach dla dorosłych – z wyjątkiem ZSR CKU w Czernichowie - zanotowano spadek liczby słuchaczy I klas w roku szkolnym 2014/2015 w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym 2013/2014 (w ZSiPO Skala ani jeden słuchacz nie pojął nauki tym roku). W Zespole Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Czernichowie

naukę w I klasach rozpoczęło 45% słuchaczy wszystkich szkół dla dorosłych, tj. o 16% więcej niż w poprzednim roku szkolnym 2010/2011). Na drugim miejscu pod względem liczebności słuchaczy I klas w roku szkolnym 2014/2015 jest Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Giebułtowie z 136 słuchaczami (Wykres 14).

Wykres 14 Nabór do I klas szkół ponadgimnazjalnych dla dorosłych w Powiecie Krakowskim, Rok szkolny 2014/2015

Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Krakowie z raportu: *Informacje dotyczące edukacji, szkół i placówek oświatowych publicznych i niepublicznych w Powiecie Krakowskim, 2014*

Jeśli chodzi o popularność kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych Powiatu Krakowskiego, to wg informacji Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Krakowie bardzo dobry nabór w roku szkolnym 2014/2015 odnotowały:

- ZSTE Skawina na kierunki technik mechatronik, elektryk, logistyk, informatyk w technikum dla młodzieży i zasadnicza szkoła zawodowa – wielozawodowa dla młodzieży,
- ZSP Krzeszowice na kierunki technik obsługi turystycznej, technik logistyk w technikum dla młodzieży i zasadnicza szkoła zawodowa - wielozawodowa dla młodzieży,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Giebułtowie na kierunki technik agrobiznesu, technik eksploatacji portów i terminali w technikum dla młodzieży i w szkole policealnej dla dorosłych
- ZSRCKU Czernichów na kierunek technik weterynarii w technikum dla młodzieży i w szkole policealnej dla dorosłych na kierunki: technik weterynarii, rachunkowości, opiekun osoby starszej.

Szkoły ponadgimnazjalne Powiatu Krakowskiego posiadają w swojej ofercie również kwalifikacyjne kursy zawodowe będące nową pozaszkolną formą kształcenia zawodowego dla osób dorosłych, która wypełnia lukę w szkolnictwie zawodowym spowodowaną likwidacją szkół zawodowych dla dorosłych (m.in. techników uzupełniających) oraz ograniczeniem możliwości kształcenia w niektórych zawodach w szkole policealnej np. technik handlowiec. Jest to rozwiązanie wychodzące naprzeciw potrzebom osób dorosłych, podejmujących dalsze kształcenie lub doskonalenie zawodowe w trakcie pracy zawodowej. Udział w kwalifikacyjnym kursie zawodowym pozwala na szybkie przekwalifikowanie się lub zdobycie nowych uprawnień zawodowych. Tabela 11 prezentuje

ofertę kwalifikacyjnych kursów zawodowych szkół Powiatu Krakowskiego w ostatnich dwóch rocznikach szkolnych.

Tabela 11 Kwalifikacyjne kursy zawodowe dla dorosłych w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu Krakowskiego

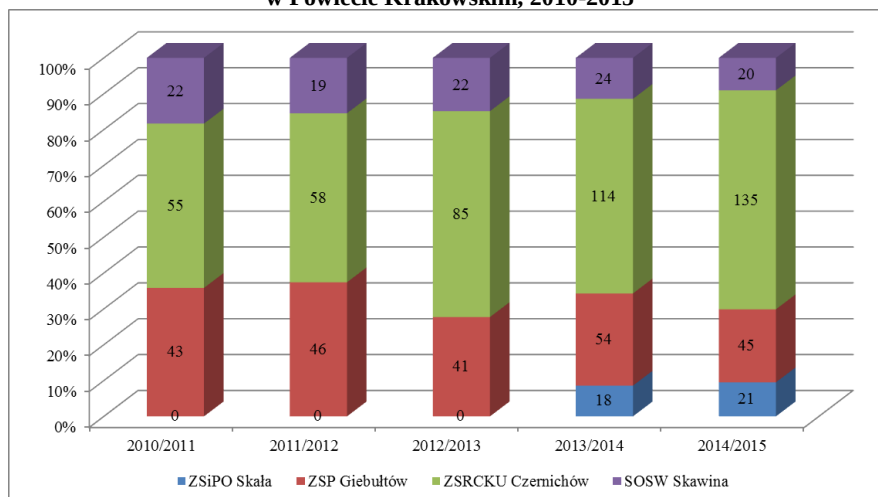
Szkoła organizująca kurs	Nazwa kursu Rok szkolny 2013/2014	liczba słuchaczy	Nazwa kursu Rok szkolny 2014/2015	liczba słuchaczy
ZSiPO Skala	Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami	28	Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami	27
ZSTE Skawina	Prowadzenie rachunkowości	23	Prowadzenie rachunkowości	20
ZSP Giebułtów	Prowadzenie produkcji rolniczej	20	Prowadzenie produkcji rolniczej	40
	Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej	23	Prowadzenie produkcji pszczelarskiej	20
ZSR CKU Czernichów	Szkolenie i użytkowanie koni	27	Szkolenie i użytkowanie koni	37

Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Krakowie z raportu: Informacje dotyczące edukacji, szkół i placówek oświatowych publicznych i niepublicznych w Powiecie Krakowskim, 2014

Szkoły zawodowe reagują na potrzeby rynku pracy odnośnie zapotrzebowania na określone kwalifikacje zawodowe. Przejawia się m.in. uruchamianiem nowych kierunków kształcenia. I tak, w roku szkolnym 2013/2014 otwarto w technikum w ZSTE w Skawinie nowy kierunek: technik mechatronik oraz wprowadzono w zasadniczej szkole zawodowej zawód: monter mechatronik. W ZSP w Giebułtowie otwarto klasę o specjalności technik eksploatacji portów i terminali oraz wprowadzono w szkole policealnej specjalność: technik turystyki wiejskiej. W ZSP w Krzeszowicach wprowadzono w technikum nowe zawody: technik pojazdów samochodowych, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik organizacji reklamy. Z kolei w roku szkolnym 2014/2015 otworzony został nowy typ szkoły ZSiPO w Skale: Zasadnicza Szkoła Zawodowa – wielozawodowa, w ZSRCKU w Czernichowie w technikum wprowadzono nowy kierunek: technik obsługi turystycznej a w ZSP w Giebułtowie, w szkole policealnej dla dorosłych wprowadzono nowe kierunki: opiekun osoby starszej, opiekunka dziecięca.

Oprócz programu kształcenia atrakcyjność szkoły podnosi także możliwość zakwaterowania uczących przy szkole i niejednokrotnie jest jednym z kluczowych kryteriów przy dokonywaniu wyboru szkoły. Potwierdza to systematycznie rosnąca ogólna liczba uczniów zainteresowanych zakwaterowaniem w internacie, która na przestrzeni ostatnich pięciu lat wzrosła prawie dwukrotnie.

Wykres 15 Liczba wychowanków w internatach przy szkołach ponadgimnazjalnych w Powiecie Krakowskim, 2010-2015

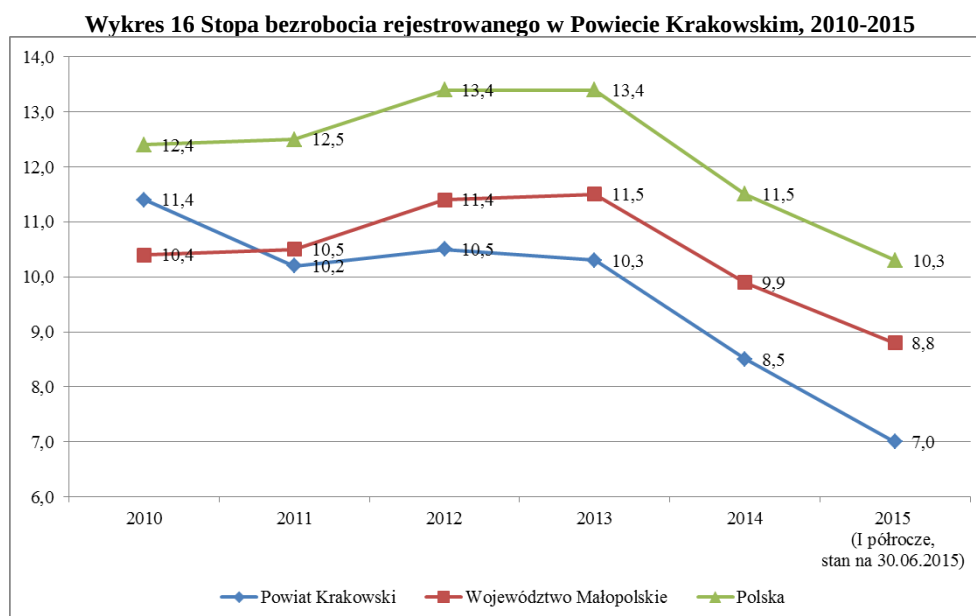
Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Krakowie z raportu: Informacje dotyczące edukacji, szkół i placówek oświatowych publicznych i niepublicznych w Powiecie Krakowskim, 2014

Bezrobocie w Powiecie Krakowskim

Odnosząc się do kwestii bezrobocia w Powiecie Krakowskim analizie poddane zostały dane dotyczące osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy Powiatu Krakowskiego (UPPK) na przestrzeni lat 2010-2014 oraz I półrocza 2015 r.

Bezrobocie rejestrowane

Stopa bezrobocia oznaczająca udział bezrobotnych w populacji aktywnych zawodowo w Powiecie Krakowskim na koniec I półrocza 2015 r. wynosiła 7% przy 8,8% stopie bezrobocia w województwie małopolskim i 10,3% w Polsce. W analizowanym okresie w Powiecie Krakowskim obserwowano spadkową tendencję liczby osób pozostających bez pracy, stopa bezrobocia w powiecie spadła z 11,4% w 2010 r. do poziomu 7% na koniec czerwca 2015 r. W ewidencji Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego zarejestrowanych było 6563 osób bezrobotnych (stan na 30.06.2015 r.), wśród których 49,98% stanowiły kobiety (Wykres 16).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Struktura bezrobocia wg wieku

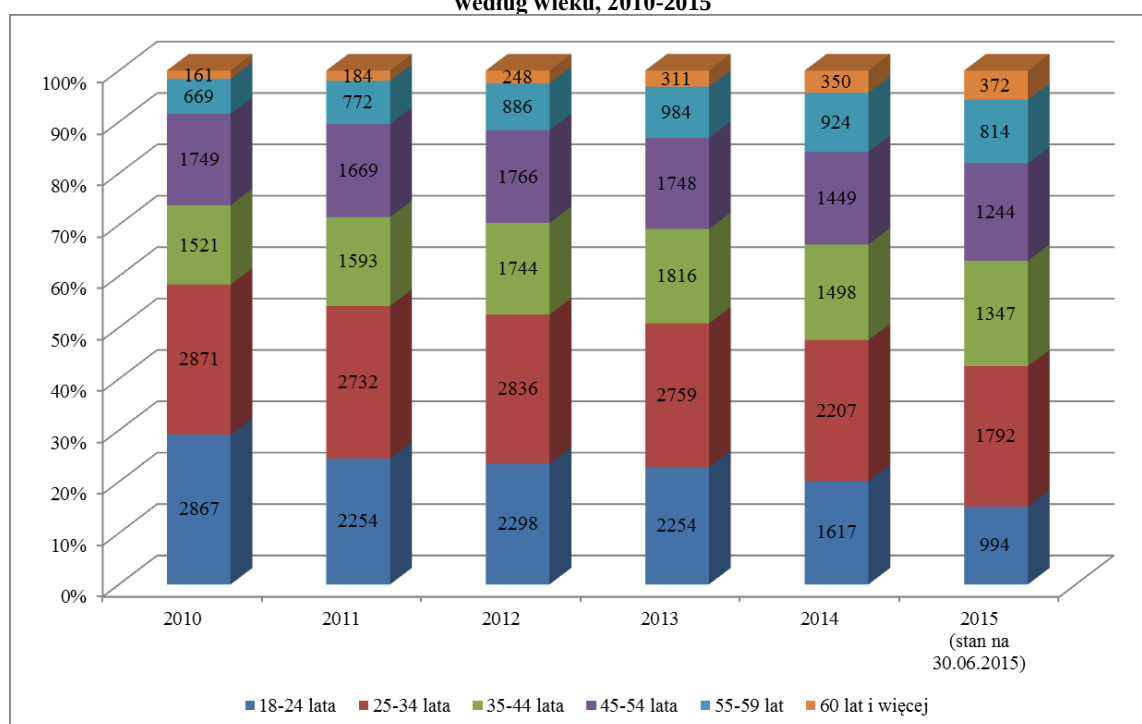
Osoby bezrobotne w wieku największej mobilności zawodowej, tj. 18-44 lata stanowiły 63% ogółu bezrobotnych na koniec I półrocza 2015 r. Proporcje dotyczące udziału w strukturze bezrobotnych osób do 44 roku życia uległy dość istotnym zmianom na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Największy spadek poziomu bezrobocia (zarówno względny jak i bezwzględny) odnotowano w grupie wiekowej 18-24 lata (spadek o 65% na koniec I półrocza 2015 w stosunku do 2010 r.). Znaczący spadek bezrobocia, bo o 38%, wystąpił także w grupie wiekowej 25-44 lata. Mimo to, ta grupa wiekowa pozostaje nadal najliczniejszą grupą bezrobotnych w Powiecie Krakowskim (co najmniej co czwarta osoba bezrobotna w powiecie jest w tej grupie wiekowej). O 30% w stosunku do 2010 r. spadła liczba osób bezrobotnych w wieku 45-54 lata a o 11% w grupie wiekowej 35-44 lata. Natomiast wzrost liczby osób bezrobotnych nastąpił w grupie wiekowej 55-59 lat (o ponad 22%) a ponad dwukrotnie wzrosła liczba osób pozostających bez pracy pow. 60 roku życia (Tabela 12 i Wykres 17).

Tabela 12 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim według wieku, 2010-2015

Kategorie wiekowe	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na 30.06.2015	%
18-24 lata	2867	29,14%	2254	24,49%	2298	23,50%	2254	22,83%	1617	20,10%	994	15,15%
25-34 lata	2871	29,18%	2732	29,68%	2836	29,00%	2759	27,95%	2207	27,43%	1792	27,30%
35-44 lata	1521	15,46%	1593	17,31%	1744	17,84%	1816	18,40%	1498	18,62%	1347	20,52%
45-54 lata	1749	17,78%	1669	18,13%	1766	18,06%	1748	17,71%	1449	18,01%	1244	18,96%
55-59 lat	669	6,80%	772	8,39%	886	9,06%	984	9,97%	924	11,49%	814	12,40%
60 lat i więcej	161	1,64%	184	2,00%	248	2,54%	311	3,15%	350	4,35%	372	5,67%
Ogółem	9838	100,00%	9204	100,00%	9778	100,00%	9872	100,00%	8045	100,00%	6563	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 17 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim według wieku, 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Struktura bezrobocia wg wykształcenia

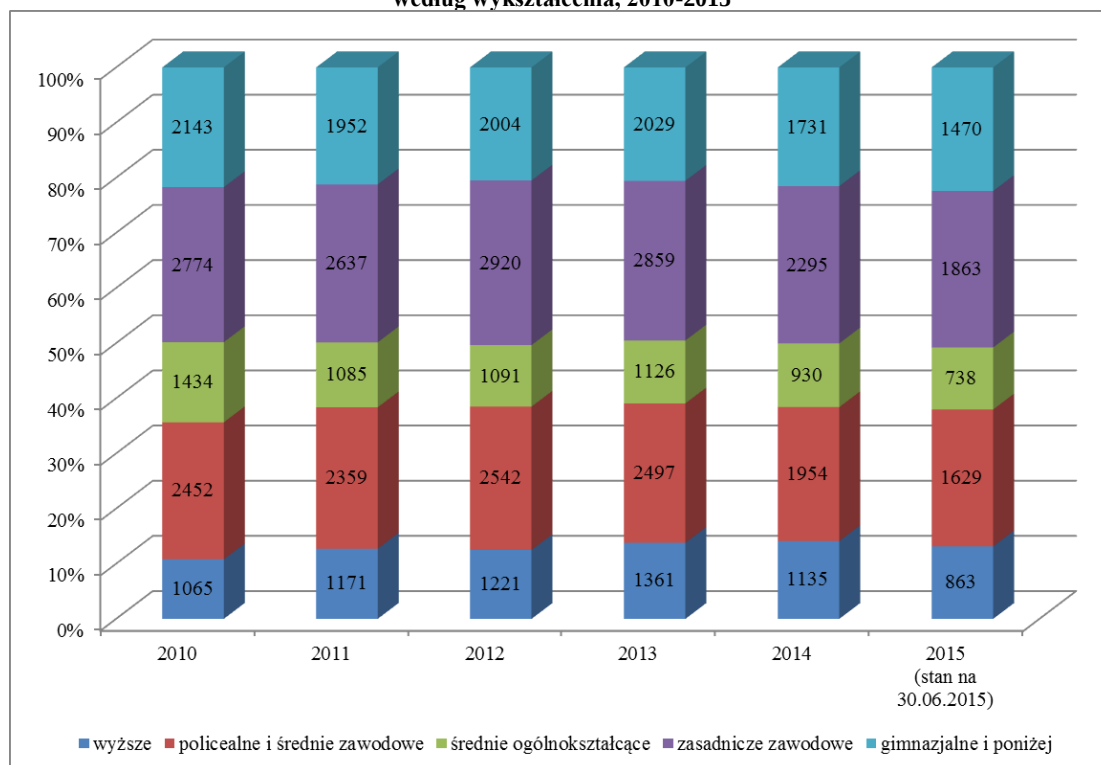
Największe trudności ze znalezieniem pracy miały osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym (28,4% wszystkich bezrobotnych w powiecie na koniec I półrocza 2015 r.) oraz policealnym i średnim zawodowym (25% ogółu bezrobotnych w powiecie). Najmniej problemów na rynku pracy mieli mieszkańcy Powiatu Krakowskiego legitymujący się wykształceniem średnim ogólnokształcącym – osoby te stanowiły 11,2% ogółu bezrobotnych na koniec I półrocza 2015 r. oraz osoby z wyższym wykształceniem – te stanowiły 13%. Wzrasta liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej tego wykształcenia: w 2015 r. na koniec czerwca odsetek tych osób wynosił 22,4% (Tabela 13 i Wykres 18).

Tabela 13 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim wg wykształcenia, 2010-2014

Wykształcenie	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na 30.06.2015	%
wyższe	1065	10,79%	1171	12,72%	1221	12,49%	1361	13,79%	1135	14,11%	863	13,15%
policealne i średnie zawodowe	2452	24,85%	2359	25,63%	2542	26,00%	2497	25,29%	1954	24,29%	1629	24,82%
średnie ogólnokształcące	1434	14,53%	1085	11,79%	1091	11,16%	1126	11,41%	930	11,56%	738	11,24%
zasadnicze zawodowe	2774	28,11%	2637	28,65%	2920	29,86%	2859	28,96%	2295	28,53%	1863	28,39%
gimnazjalne i poniżej	2143	21,72%	1952	21,21%	2004	20,49%	2029	20,55%	1731	21,52%	1470	22,40%
Ogółem	9868	100,00%	9204	100,00%	9778	100,00%	9872	100,00%	8045	100,00%	6563	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Wykres 18 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim według wykształcenia, 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy

W okresie 2010-2015 w Powiecie Krakowskim dominowały osoby pozostające bez pracy przynajmniej 12 miesięcy, tj. 37,19% populacji bezrobotnych na koniec I półrocza 2015 r. Co piąta osoba bezrobotna (21,35%) nie pracuje od co najmniej 24 miesięcy, przy czym na uwagę zasługuje to, że odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w okresie ostatnich pięciu lat wzrastał, co może skutkować wykluczeniem z rynku pracy. 42% osób bezrobotnych w powiecie krakowskim pozostawała bez pracy nie dłużej niż 6 miesięcy a prawie co czwarta osoba (24%) maksymalnie do 3 miesięcy (Tabela 14 i Wykres 19).

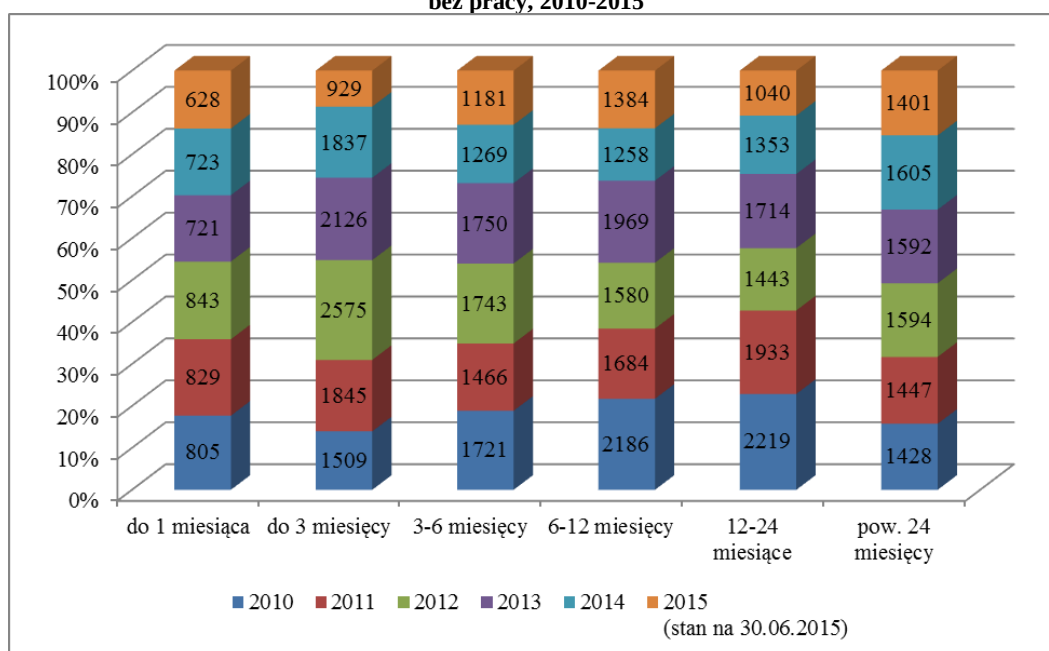

Tabela 14 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015

Czas pozostawania bez pracy	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Liczba bezrobotnych na koniec	%	Liczba bezrobotnych na koniec	%	Liczba bezrobotnych na koniec	%	Liczba bezrobotnych na koniec	%	Liczba bezrobotnych na koniec	%	Liczba bezrobotnych na 30.06.2015	%
do 1 miesiąca	805	8,16%	829	9,01%	843	8,62%	721	7,30%	723	8,99%	628	9,57%
do 3 miesięcy	1509	15,29%	1845	20,05%	2575	26,33%	2126	21,54%	1837	22,83%	929	14,16%
3-6 miesięcy	1721	17,44%	1466	15,93%	1743	17,83%	1750	17,73%	1269	15,77%	1181	17,99%
6-12 miesięcy	2186	22,15%	1684	18,30%	1580	16,16%	1969	19,95%	1258	15,64%	1384	21,09%
12-24 miesiące	2219	22,49%	1933	21,00%	1443	14,76%	1714	17,36%	1353	16,82%	1040	15,85%
pow. 24 miesięcy	1428	14,47%	1447	15,72%	1594	16,30%	1592	16,13%	1605	19,95%	1401	21,35%
Ogółem	9868	100,00%	9204	90,99%	9778	91,38%	9872	92,70%	8045	91,01%	6563	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Wykres 19 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Struktura bezrobocia wg stażu pracy osób bezrobotnych

Analizując staż pracy osób znajdujących się w ewidencji urzędu pracy, w 2015 r. najliczniejszą grupę stanowią osoby ze stażem pracy 1-5 lat, tj. 19% wszystkich bezrobotnych. Osób bezrobotnych ze stażem pracy 10-20 lat jest 17% a ze stażem 5-10 lat ponad 16%. Na przestrzeni pięciu lat wzrósł odsetek osób bezrobotnych mających ponad 20-letni staż pracy: w przypadku osób ze stażem pracy 20-30 lat z 10,3% w 2010 r. do prawie 13% na koniec czerwca 2015r. a osób ze stażem powyżej 30 lat pracy – z 3,5% w 2010 r. do 6% w 2015 r. (Tabela 15 i Wykres 20)

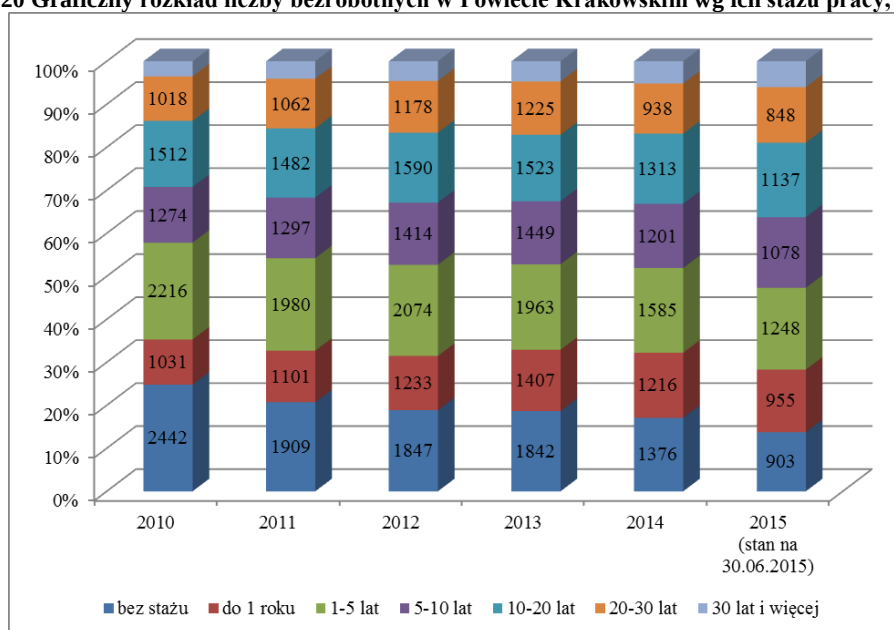

Tabela 15 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim wg stażu pracy osób bezrobotnych, 2010-2015

Staż pracy osób bezrobotnych	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na koniec roku	%	Liczba bezrobotnych na 30.06.2015	%
bez stażu	2442	24,82%	1909	20,74%	1847	18,88%	1842	18,66%	1376	17,10%	903	13,76%
do 1 roku	1031	10,48%	1101	11,96%	1233	12,60%	1407	14,25%	1216	15,11%	955	14,55%
1-5 lat	2216	22,52%	1980	21,51%	2074	21,20%	1963	19,88%	1585	19,70%	1248	19,02%
5-10 lat	1274	12,95%	1297	14,09%	1414	14,45%	1449	14,68%	1201	14,93%	1078	16,43%
10-20 lat	1512	15,37%	1482	16,10%	1590	16,25%	1523	15,43%	1313	16,32%	1137	17,32%
20-30 lat	1018	10,35%	1062	11,54%	1178	12,04%	1225	12,41%	938	11,66%	848	12,92%
30 lat i więcej	345	3,51%	373	4,05%	447	4,57%	463	4,69%	416	5,17%	394	6,00%
Ogółem	9838	100,00%	9204	100,00%	9783	100,00%	9872	100,00%	8045	100,00%	6563	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Wykres 20 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim wg ich stażu pracy, 2010-2015

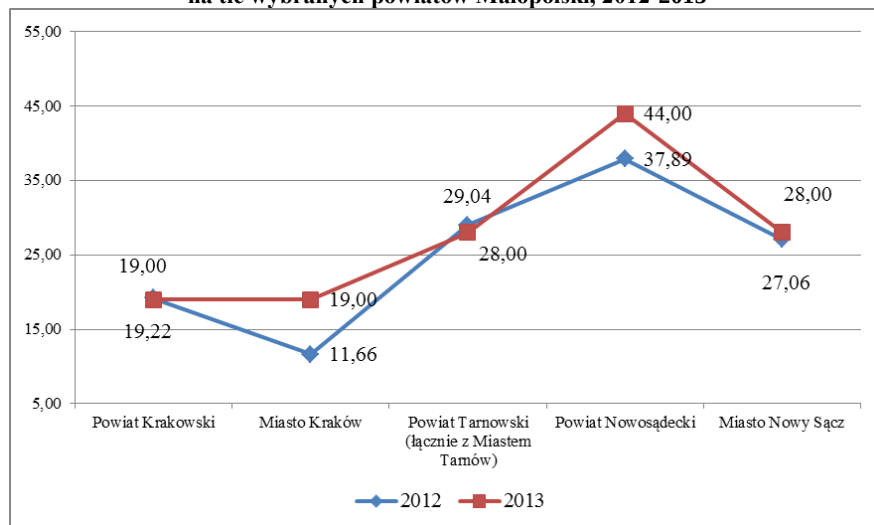
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Bezrobocie rodzinne

W Powiecie Krakowskim problem „bezrobocia rodzinnego” na koniec 2013 r.³ dotyczył 19,2% zarejestrowanych bezrobotnych. Oznacza to, że prawie co piąty bezrobotny w tym roku zamieszkiwał gospodarstwo domowe, w którym dwie lub więcej osób pozostaje na bezrobociu. Zjawisko „bezrobocia rodzinnego” w Powiecie Krakowskim należy do jednych z najniższych w województwie małopolskim. Niższy wskaźnik odnotowało jedynie Miasto Kraków (11,7%). Dla porównania najwyższych odsetek bezrobotnych, których dotyczyło zjawisko „bezrobocia rodzinnego” występował w powiatach: limanowskim (60,5%) i dąbrowskim (45%). Wykres 21 przedstawia udział osób bezrobotnych w Powiecie Krakowskim, których dotyczy zjawisko „bezrobocia rodzinnego” w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych na tle wybranych powiatów w regionie.

³ Brak danych za 2014 r.

Wykres 21 Udział osób bezrobotnych, których dotyczy zjawisko „bezrobocia rodzinnego” w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w Powiecie Krakowskim na tle wybranych powiatów Małopolski, 2012-2013

Źródło: opracowano na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie, Internetowy Obserwator Statystyk Społecznych

Na koniec I półrocza 2015 r. 6259 osób bezrobotnych miało ustalony profil pomocy, z czego 62,6% stanowiły osoby z II profilem pomocy⁴ (3917 osób), 33,57% stanowiły osoby z ustalonym III profilem pomocy a jedynie 2,2% osób miało określony I profil pomocy (137 osób).

Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Bezrobocie wśród osób do 25 roku życia

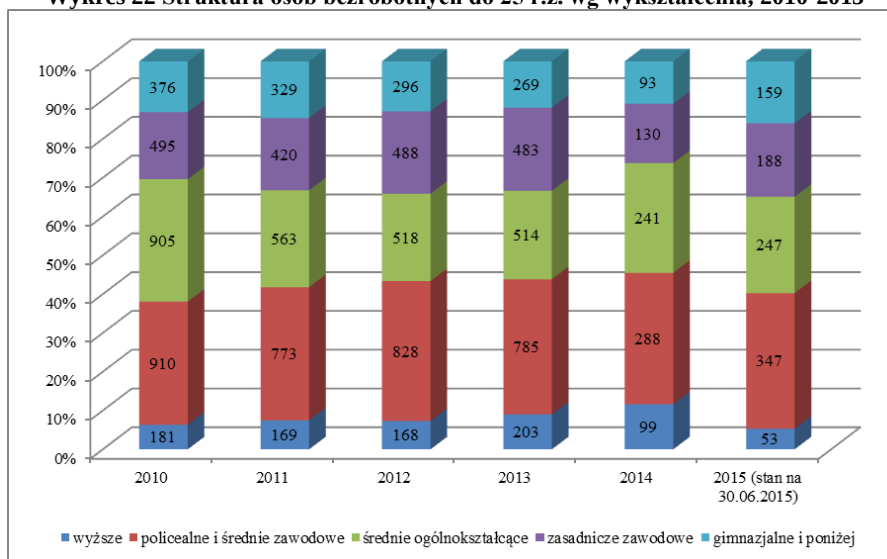
Na koniec I półrocza 2015 r. w Powiecie Krakowskim udział osób młodych do 25 roku życia wśród ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 15,1% (w roku 2010 r. wskaźnik ten wynosił 29%, tj. nastąpił spadek o ponad 1/3). W tej grupie osób bezrobotnych najwięcej posiada wykształcenia policealne i średnie zawodowe - 35% (dane na koniec czerwca 2015 r.), następnie średnie ogólnokształcące - 25%, i zasadnicze zawodowe - 19% (Wykres 22).

---

⁴ Profilowanie pomocy dla osób bezrobotnych oznacza ustalenie właściwy ze względu na potrzeby osoby bezrobotnej zakres form pomocy określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, którymi może objąć go urząd pracy w ramach realizacji tzw. Indywidualnego Planu Działania. Urząd pracy może ustalić jeden z trzech profili pomocy:

- Profil pomocy I – dla osób aktywnych, gotowych od razu do podjęcia zatrudnienia.
- Profil pomocy II – dla osób wymagających intensywnego wsparcia ze strony urzędu w celu znalezienia zatrudnienia.
- Profil pomocy III – dla osób oddalonych od rynku pracy, tzn. wymagających szczególnego wsparcia ze strony urzędu i innych instytucji rynku pracy.

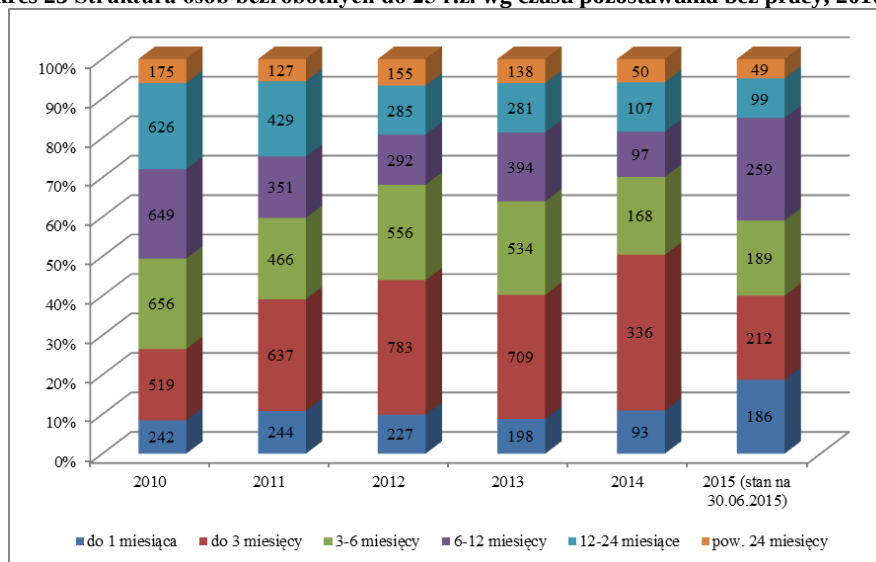
Wykres 22 Struktura osób bezrobotnych do 25 r.ż. wg wykształcenia, 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Najwięcej osób młodych do 25 roku życia – 26% – pozostaje bez pracy przez okres 6-12 miesięcy. Co piąta osoba bezrobotna w tym wieku pozostaje bezrobotna 3 miesiące (21%) lub jedynie 1 miesiąc (19%). Świadczy to o dużej aktywności zawodowej młodych osób, dla których rejestracja w urzędzie pracy jest traktowana jako sytuacja przejściowa. Tym niemniej w tej grupie prawie 15% młodych osób nie pracuje dłużej niż 12 miesięcy (Wykres 23).

Wykres 23 Struktura osób bezrobotnych do 25 r.ż. wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

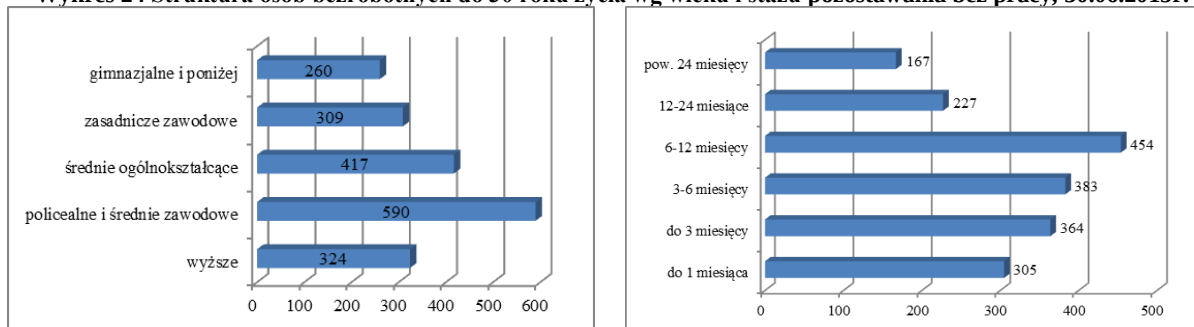
Rozszerzając kategorię młodych osób bez pracy do 30 roku życia (w związku z programem wsparcia młodych na rynku pracy „Gwarancje dla młodzieży” będącego częścią „Pakietu na rzecz zatrudnienia młodzieży” Komisji Europejskiej)⁵ można stwierdzić, że:

⁵ Program „Gwarancje dla młodzieży” jest skierowany do czterech grup:

– Osób w wieku 15-17 lat, które przerwały naukę;

- Na koniec I półrocza 2015 r. w Powiecie Krakowskim 29% wszystkich osób bezrobotnych stanowiły osoby młode do 30 roku życia. Prawie połowa z nich (47,3%) legitymowała się wykształceniem policealne i średnie zawodowe i zasadniczym zawodowym. 17% stanowiły absolwenci szkół wyższych. Prawie co czwarta osoba (24%) pozostawała bez pracy przez okres 6-12 miesięcy a co piąta (21%) powyżej 12 miesięcy.

Wykres 24 Struktura osób bezrobotnych do 30 roku życia wg wieku i stażu pozostawania bez pracy, 30.06.2015r.

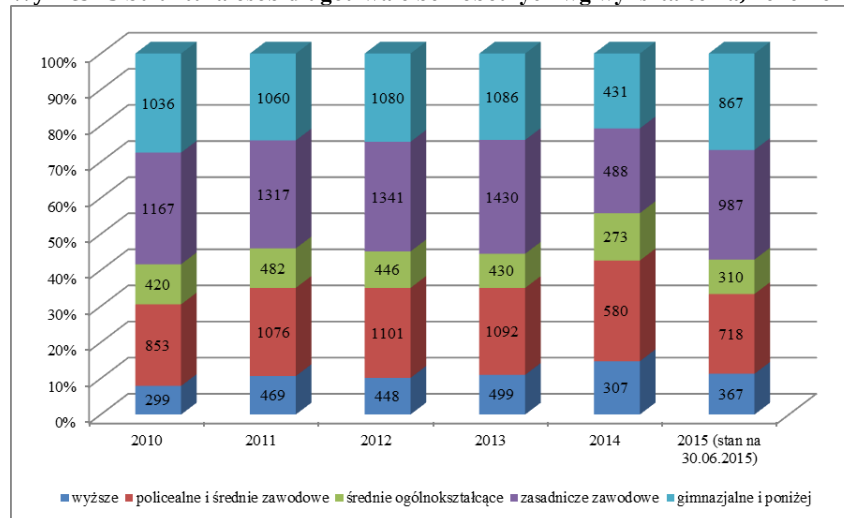

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Długotrwale bezrobotni

W tej grupie osób bezrobotnych najwięcej jest z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym - 57% (dane na koniec czerwca 2015 r.). 27% długotrwale bezrobotnych posiada wykształcenie co najwyżej gimnazjalne. Osób z wykształceniem wyższym w tej kategorii jest prawie 11% (Wykres 25).

Wykres 25 Struktura osób długotrwale bezrobotnych wg wykształcenia, 2010-2015

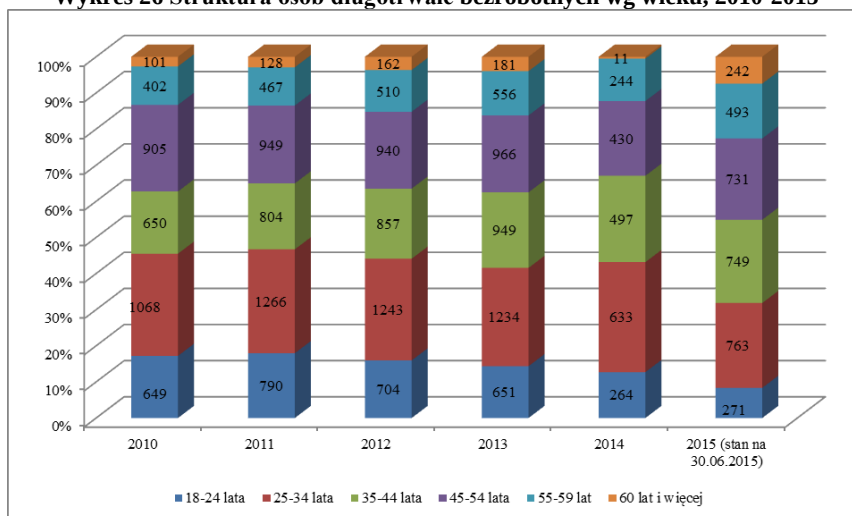

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych, tj. 46,5% jest w wieku mobilnym (25-44 lata) a 22,5% znajduje się w wieku 45-54 lata. To oznacza, że 2/3 osób bezrobotnych w tej kategorii pozostaje w wieku produkcyjnym. 23% osób długotrwale bezrobotnych znajduje się w wieku pow. 55 lat (Wykres 26).

- Osób w wieku 18-24 lata, które nie są zatrudnione, nie uczą się i nie doszkalają, w tym również osób wymagających szczególnego wsparcia;
- Osób w wieku 18-25 lat zarejestrowanych jako bezrobotni, w tym również studentów zaocznych i wieczorowych;
- Absolwentów szkół i uczelni, pozostających bez pracy w okresie 48 miesięcy po ukończeniu edukacji oraz bezrobotnych w wieku 18-29 lat w zakresie wsparcia przedsiębiorczości

Wykres 26 Struktura osób długotrwale bezrobotnych wg wieku, 2010-2015

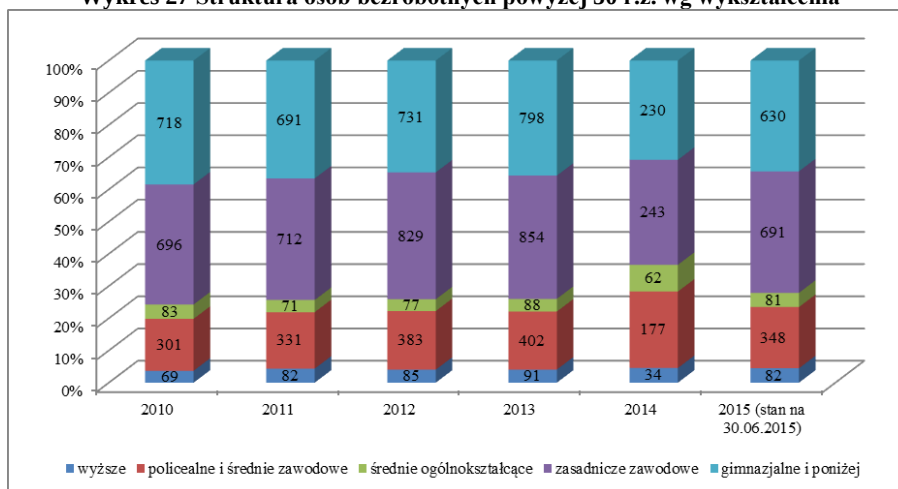

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Bezrobocie wśród osób powyżej 50 roku życia

Na koniec I półrocza 2015 r. w Powiecie Krakowskim udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia wśród ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 28% (w roku 2010 r. wskaźnik ten wynosił 19%). Najwięcej osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia jest z wykształceniem zasadnicze zawodowe - 38%, następnie co najwyżej gimnazjalnym – 34% a policealnym i średnim zawodowych - 19% (dane na koniec czerwca 2015 r.). Osoby powyżej 50 r.ż. z wykształceniem wyższym stanowią 5% (Wykres 27).

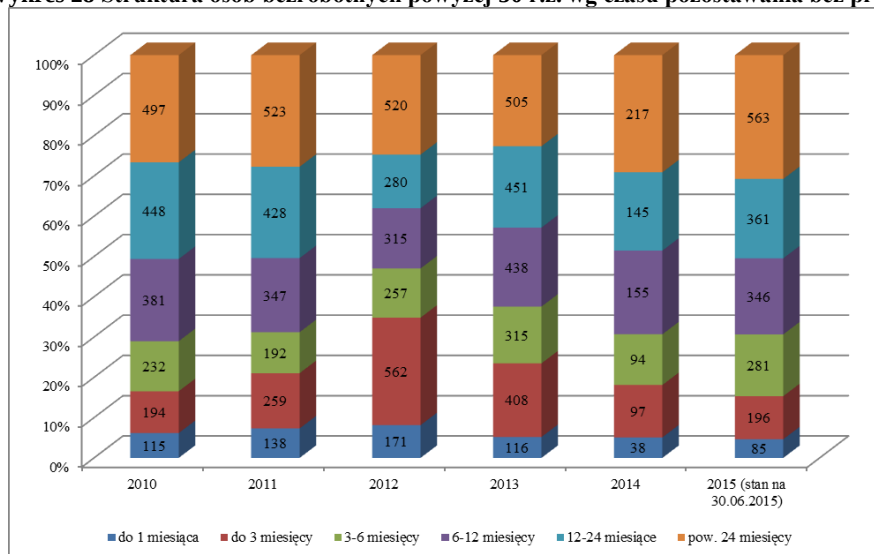
Wykres 27 Struktura osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. wg wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

31% osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. pozostaje bez pracy ponad 24 miesiące. Prawie co druga osoba bezrobotna w tym wieku nie pracuje przez okres 12-24 miesiące a drugie tyle (19%) przez 6-12 miesięcy. (Wykres 28).

Wykres 28 Struktura osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. wg czasu pozostawania bez pracy

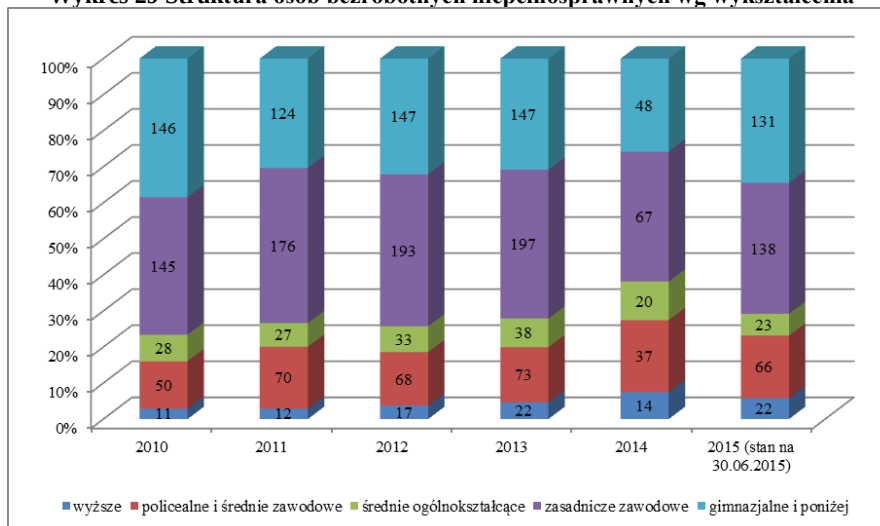

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych

Na koniec I półrocza 2015 r. w Powiecie Krakowskim udział osób bezrobotnych niepełnosprawnych wśród ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 6% (w roku 2010 r. wskaźnik ten wynosił 3,8%). Najwięcej osób niepełnosprawnych jest z wykształceniem zasadnicze zawodowe - 36% oraz z co najwyżej gimnazjalnym – 35%. Natomiast osób niepełnosprawnych bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym jest 17% (Wykres 29).

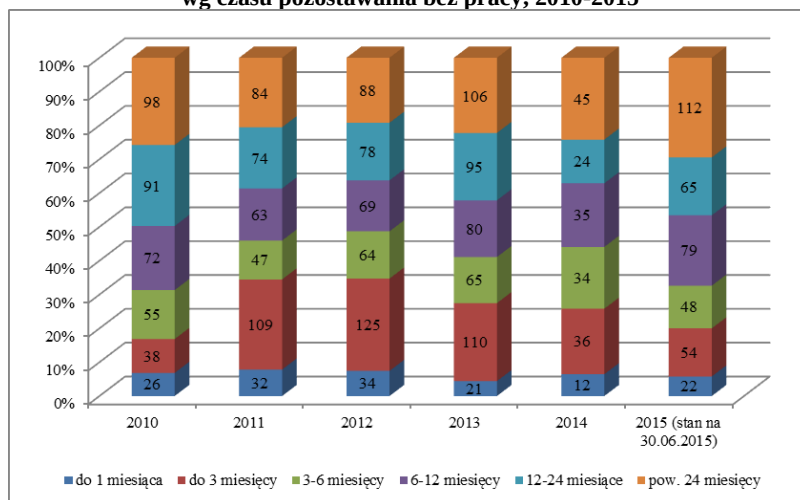
Wykres 29 Struktura osób bezrobotnych niepełnosprawnych wg wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Prawie połowa osób bezrobotnych niepełnosprawnych, tj. 47% jest bez pracy powyżej 12 miesięcy. 21% niepełnosprawnych nie pracuje 6-12 miesięcy. Co piąta osoba niepełnosprawna pozostaje bez zatrudnienia nie dłużej niż 3 miesiące (Wykres 30).

**Wykres 30 Struktura osób bezrobotnych niepełnosprawnych
wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań UPPK do MPIPS 01

Rodziny i osoby korzystające z pomocy społecznej

Liczba i struktura rodzin

W Powiecie Krakowskim - według wyników ostatniego narodowego spisu powszechnego w 2011 r. (NSP 2011)⁶ - mieszkało 39,4 tys. rodzin z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu oraz 18,1 tys. rodzin bez dzieci w tym wieku – łącznie 57,5 tys. rodzin posiadających dzieci. We wszystkich rodzinach zamieszkałych w powiecie odnotowano 97,6 tys. dzieci, przy czym liczba dzieci do lat 24 na utrzymaniu wynosiła 64,8 tys. Wg NSP 2011 wśród rodzin z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu 73% rodzin stanowiły małżeństwa (41,8 tys.). Co czwarta rodzina w powiecie (26%) to samotni rodzice z dziećmi (15,1 tys. rodzin). Rodziny niesformalizowane (partnerzy) posiadające dzieci do lat 24 na utrzymaniu stanowiły 1% ogółu rodzin z dziećmi w powiecie (Tabela 16 i Wykres 31).

Tabela 16 Rodziny z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu wg typów rodzin, NSP 2011

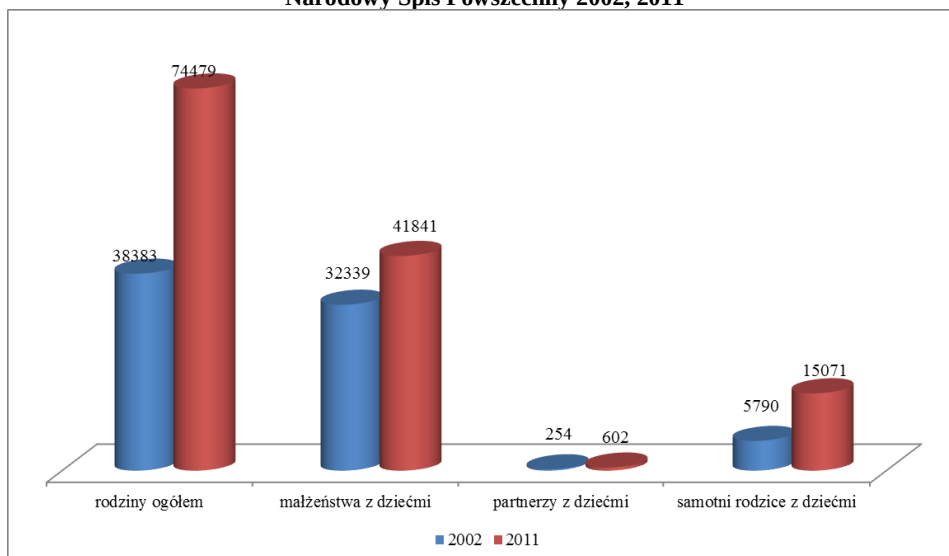
Rodziny z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu ogółem	Odsetek rodzin z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu w ogóle rodzin	Rodziny z co najmniej 3 dziećmi (3+)	Samotni rodzice z dziećmi	Odsetek samotnych rodziców z dziećmi w ogóle rodzin z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu
57 514	77,22%	4 420	15 071	26,20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

⁶ Dane z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011; Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

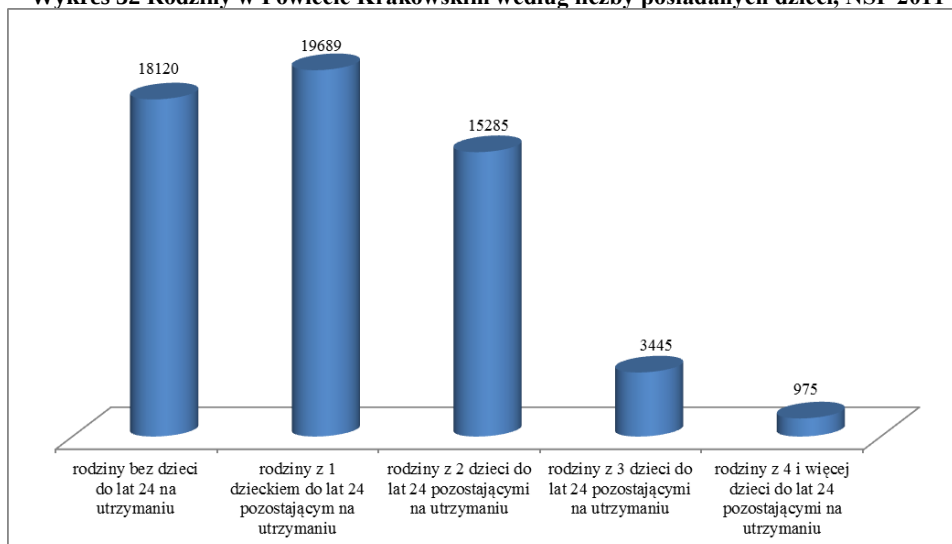
Wykres 31 Rodziny z dziećmi w Powiecie Krakowskim według typów rodzin, Narodowy Spis Powszechny 2002, 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wśród rodzin z dziećmi 7,69% to rodziny wielodzietne, posiadające co najmniej troje dzieci (3+). Według danych NSP 2011 w Powiecie Krakowskim żyje 4,4 tys. rodzin z trojgiem i więcej dzieci. Dla porównania wskaźnik ten w województwie Małopolskim kształtował się na poziomie 14,7%, tj. 69,7 tys. rodzin. Z kolei rodziny z co najmniej czwórką dzieci (4+) stanowiły 1,7% wszystkich rodzin z dziećmi w powiecie (w województwie rodziny 4+ stanowiły 4,1% wszystkich małopolskich rodzin z dziećmi).

Wykres 32 Rodziny w Powiecie Krakowskim według liczby posiadanych dzieci, NSP 2011

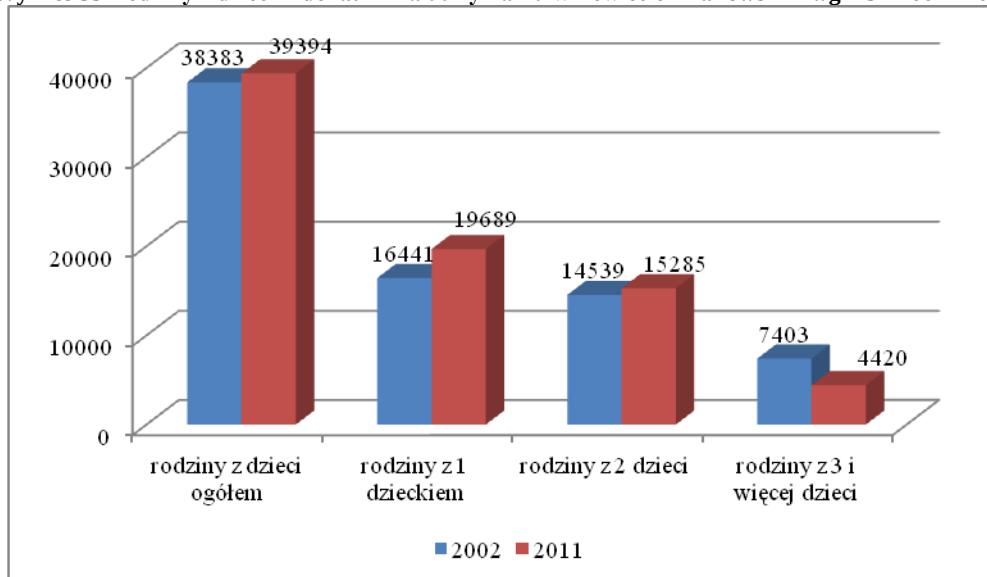

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Porównując dane dotyczące rodzin z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu z roku 2011 do danych z poprzedniego spisu powszechnego, który miał miejsce w 2002 r., należy stwierdzić, że nastąpił wzrost bezwzględnej liczby rodzin z dziećmi (z 38,4 tys. rodzin do 39,4 tys., tj. o 3%). Natomiast podkreślić należy znaczący spadek liczby dzieci w rodzinach wielodzietnych (3+). **W ciągu dekady liczba rodzin 3+ spadła o prawie 3 tys. (2983 rodzin), czyli o 40,2%.** Jednocześnie ze spadkiem liczebności rodzin 3+ nastąpił wzrost liczebności małych rodzin, czyli z jednym dzieckiem (o 16,5%). W 2002 roku rodziny

z jednym dzieckiem stanowiły 43% wszystkich rodzin z dziećmi, natomiast w 2011r. już 50%. Wzrósł także odsetek rodzin z dwojgiem dzieci o prawie 5% (Wykres 33).

Wykres 33 Rodziny z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu w Powiecie Krakowskim wg NSP 2002 i 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Pomimo coraz większej liczby rodzin z dziećmi w Powiecie Krakowskim, ogólna liczba dzieci w rodzinach uległa zmniejszeniu na przestrzeni dekad, z 70,8 tys. dzieci w 2002 r. do 64,8 tys. w 2011 r. Jest to efekt istniejącego trendu wśród rodzin o posiadaniu tylko jednego dziecka i coraz rzadszych decyzji o powiększeniu rodzin do dwójki lub większej liczby dzieci.

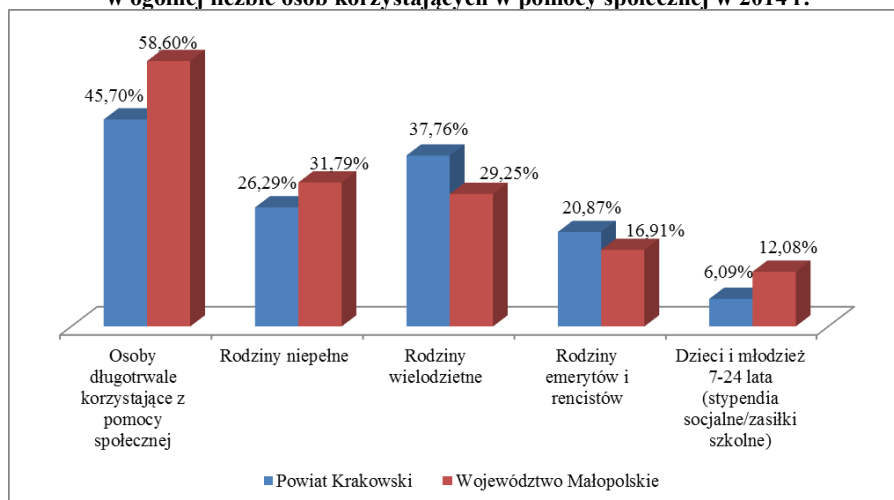
Beneficjenci pomocy społecznej

W Powiecie Krakowskim świadczeniami pomocy społecznej w 2014 r. objęto 4,3% mieszkańców powiatu (w 2010 r. wskaźnik ten wynosił 4,8%). Odsetek mieszkańców powiatu korzystających z pomocy społecznej jest niższy niż w Małopolsce (6,8% w 2014 r. i 7,8% w 2010 r.)⁷. Wśród osób, którym przyznano świadczenie w 2014 r. długotrwale korzystający z pomocy⁸ stanowili 45,7% (w województwie małopolskim wskaźnik ten wyniósł 58,6%), rodziny niepełne – 26,3% (w województwie – 31,8%), dzieci i młodzież w wieku 7-24 lata – 6,1% (w województwie – 12,1%). Wyższy niż dla całego województwa odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej wystąpił w dwóch kategoriach: w rodzinach wielodzietnych – 37,8% rodzin w powiecie objętych świadczeniami przy 29,2% w Małopolsce oraz w rodzinach emerytów i rencistów – 20,9% przy wskaźniku dla Małopolski wynoszącym 16,9% (Wykres 34).

⁷ Wskaźnik obejmuje udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności powiatu ogółem - na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania. Źródło: Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej, Internetowy Obserwator Statystyk Społecznych.

⁸ Osoby, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej, przez co najmniej 18 miesięcy

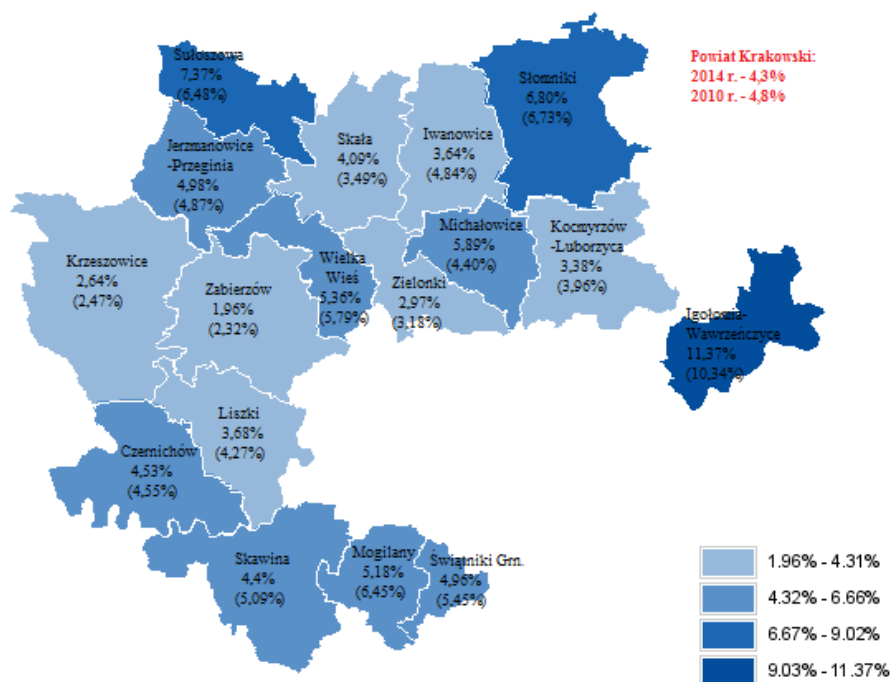
Wykres 34 Wybrane grupy świadczeniobiorców pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim w ogólnej liczbie osób korzystających w pomocy społecznej w 2014 r.

*Źródło: Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej,
 Internetowy Obserwator Statystyk Społecznych (IOSS), 2014*

Odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2014 r. w poszczególnych gminach Powiatu Krakowskiego różni się od średniej dla powiatu. Najkorzystniejsza sytuacja pod tym względem występuje w gminach: Zabierzów (1,96% ogółu mieszkańców), Krzeszowice (2,64%), Zielonki (2,97%). Natomiast najmniej korzystnymi wskaźnikami charakteryzowały się gminy: Igołomia-Wawrzeńczyce (11,37%), Sułoszowa (7,37%), Słomniki (6,80%) i Michałowice (5,89%). W tych gminach odsetek mieszkańców objętych pomocą społeczną jest dużo wyższy niż średnia dla powiatu, a ponadto liczba osób korzystających ze świadczeń wzrosła w porównaniu z 2010 r. (Mapa 1).

Mapa 1 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2014 r.⁹

⁹ W nawiasie podano wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem za 2010 r.

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS

Powody korzystania z pomocy społecznej

Najbardziej istotnym i powszechnym powodem przyznawania pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim jest ubóstwo. Osób ubiegających się o pomoc z tego tytułu jest najwięcej: 57,5% wszystkich osób korzystających z pomocy w 2014 r. W porównaniu z 2010 r. nastąpił wzrost osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo o 2,9 pkt. proc., tj. z 54,7%. Kolejnym problemem, z jakim borykają się mieszkańcy Powiatu Krakowskiego, i z tego powodu otrzymują pomoc społeczną, jest długotrwała lub ciężka choroba (47,08% w 2014 r.). Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu także wzrósł na przestrzeni ostatnich pięciu lat o 3,5 pkt. proc. Może to być konsekwencją zachodzących zmian demograficznych charakteryzujących się starzejącym się społeczeństwem. Wobec tego problemu istotne staje się zapewnienie odpowiedniego i prawidłowego dostępu do usług medycznych oraz możliwość korzystania przez osoby starsze z ofert skierowanych do tej grupy m.in. w zakresie wsparcia oraz rozwijania zainteresowań osób starszych. Na trzecim, pod względem ilości przyznanej pomocy, miejscu jest bezrobocie (35,8% osób korzystających z pomocy w 2014r. przy 35,2% w 2010 r.). Natomiast jedna trzecia osób korzystających z pomocy społecznej jako główny powód ubiegania się o świadczenia podaje: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (33,2% w 2014 r.). Ten czynnik korzystania z pomocy społecznej zasługuje na szczególną uwagę gdyż jego skala na przestrzeni ostatnich pięciu lat pogłębiła się najbardziej, tj. o 7,7 pkt. proc. w stosunku do 2010 r. (Tabela 17).

Tabela 17 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim, dane za 2010 i 2014¹⁰

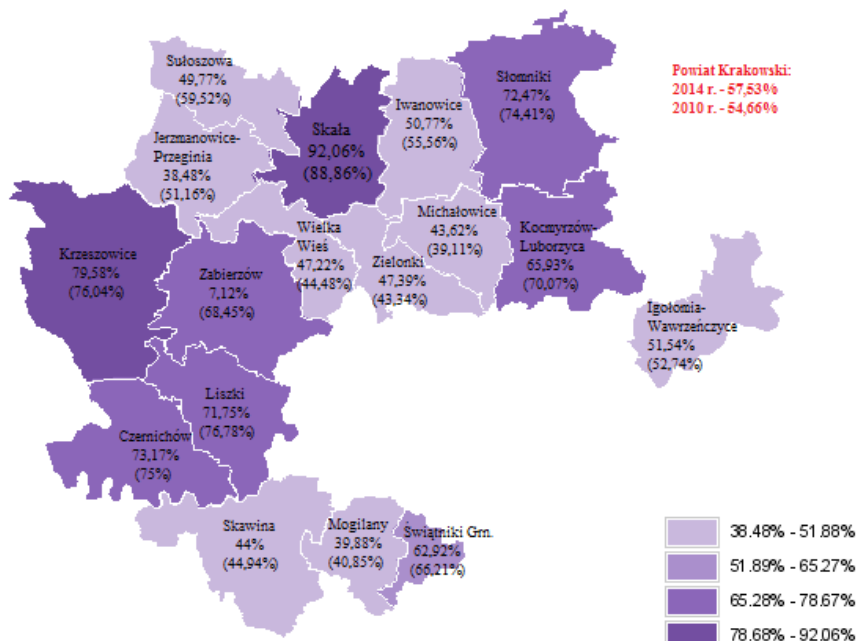
Powody przyznania pomocy	Powiat Krakowski		Województwo Małopolskie	
	2010	2014	2010	2014
Ubóstwo	54,66%	57,53%	58,80%	60,36%
Długotrwała lub ciężka choroba	43,56%	47,08%	32,57%	36,68%
Bezrobocie	35,24%	35,82%	40,00%	45,31%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	25,49%	33,20%	32,15%	31,01%
Niepelnosprawność	31,38%	32,61%	29,84%	30,93%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22,67%	24,22%	18,69%	25,07%
Wielodzietność	15,92%	18,05%	15,26%	20,91%
Sieroctwo	0,36%	0,14%	0,19%	0,18%
Alkoholizm	5,60%	5,40%	4,64%	4,66%
Przemoc	2,88%	2,62%	2,04%	2,33%
Bezdomność	0,52%	0,80%	0,78%	1,05%
Narkomania	0,02%	0,02%	0,09%	0,11%

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS

Analizując sytuację w poszczególnych gminach powiatu, najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej **z powodu ubóstwa** jest w gminie Skała (92,06% wszystkich beneficjentów pomocy społecznej) i gminie Krzeszowice (79,58%). W obu tych gminach w ostatnich pięciu latach udział osób pobierających świadczenia z tego tytułu wzrósł: w gminie Skała o 3,2 pkt. proc., w gminie Krzeszowice o 12,5 pkt. proc. (Mapa 2).

¹⁰ Wskaźnik pokazuje odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z wymienionego powodu, na podstawie danych o rzeczywistej liczbie osób w rodzinach objętych pomocą społeczną

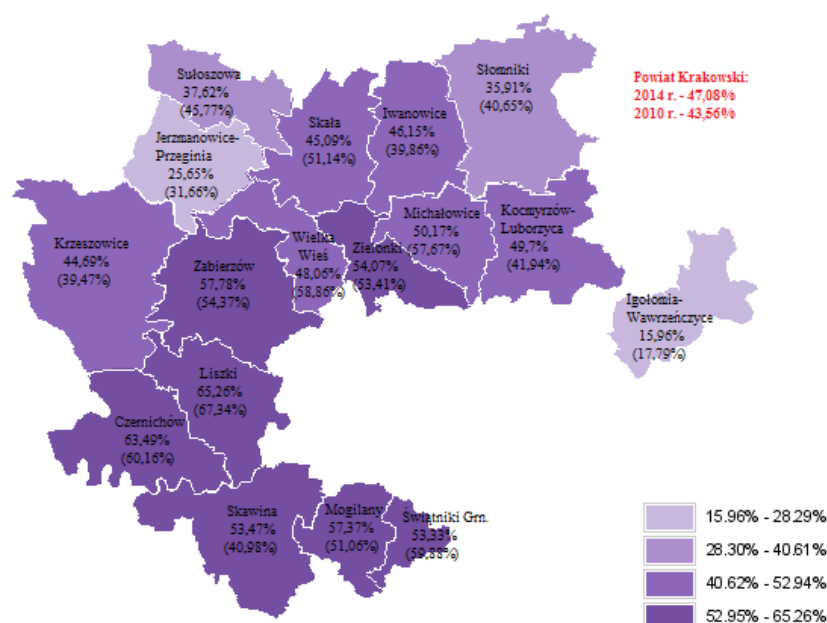
Mapa 2 Odsetek osób – beneficjentów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS

Z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby najwięcej świadczeniobiorców jest w gminie Liszki (65,26% ogółu korzystających z pomocy społecznej w 2014 r.), przy czym w porównaniu do 2010 r. tu nastąpił spadek w udziale osób pobierających świadczenia z tego tytułu o 2,08 pkt. proc. Na uwagę zasługuje gmina Skawina. Tu odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu choroby (długotrwałej lub ciężkiej) wynosi prawie 54% ogółu beneficjentów pomocy ale w porównaniu do 2010 r. nastąpił tu największy wzrost tego wskaźnika, o 12,5 pkt. proc. Kolejnymi gminami, gdzie zanotowano pogłębienie się tego zjawiska są: Kocmyrzów-Luborzyca, gdzie nastąpił wzrost udziału osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie świadczeniobiorców o 7,76 pkt. proc., Mogilany – wzrost o 6,31 pkt. proc. i Iwanowice - wzrost o 6,29 pkt. proc. (Mapa 3).

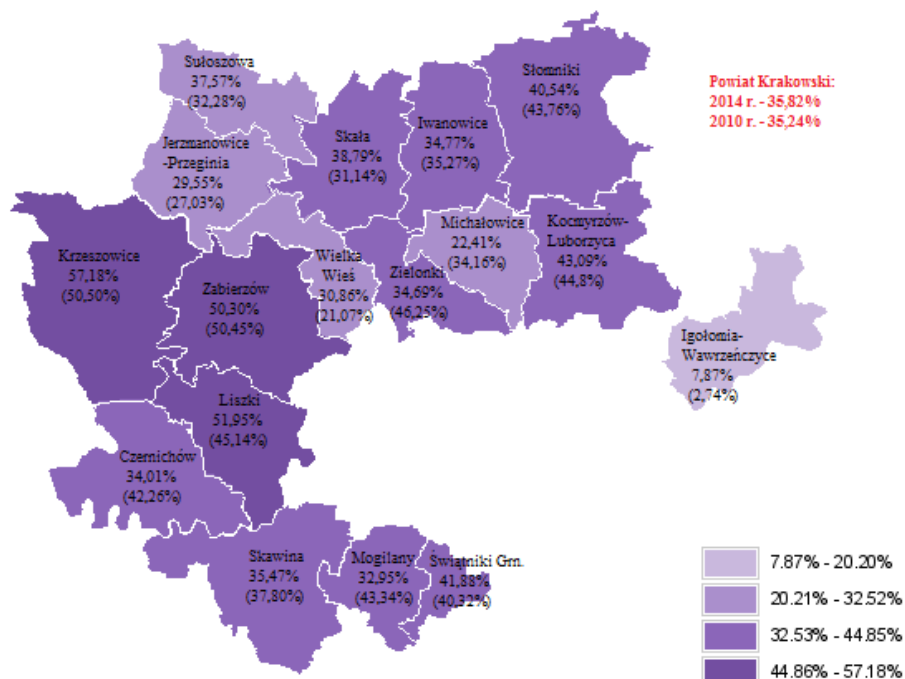
Mapa 3 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS

Z powodu bezrobocia najwięcej świadczeniobiorców jest w gminie Krzeszowice (57,18% ogółu korzystających z pomocy społecznej w 2014 r.) i gminie Liszki (51,95%). Obie te gminy odnotowały na przestrzeni ostatnich pięciu lat wzrost odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu (odpowiednio o 6,68 pkt. proc. i 6,81 pkt. proc.). Największy przyrost świadczeniobiorców pomocy społecznej z powodu bezrobocia w okresie 2010-2014 miały gminy: Wielka Wieś - o 9,79 pkt. proc., Skawina - o 7,65 pkt. proc. Natomiast gmina Igołomia-Wawrzeńczyce, która w 2014 r. miała najniższy wskaźnik świadczeniobiorców z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy, tj. 7,87% ale zjawisko to na przestrzeni ostatnich pięciu pogłębia się. W porównaniu z 2010 r. nastąpił wzrost o 5,13 pkt. proc. świadczeniobiorców z tego tytułu (Mapa 4).

Mapa 4 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)

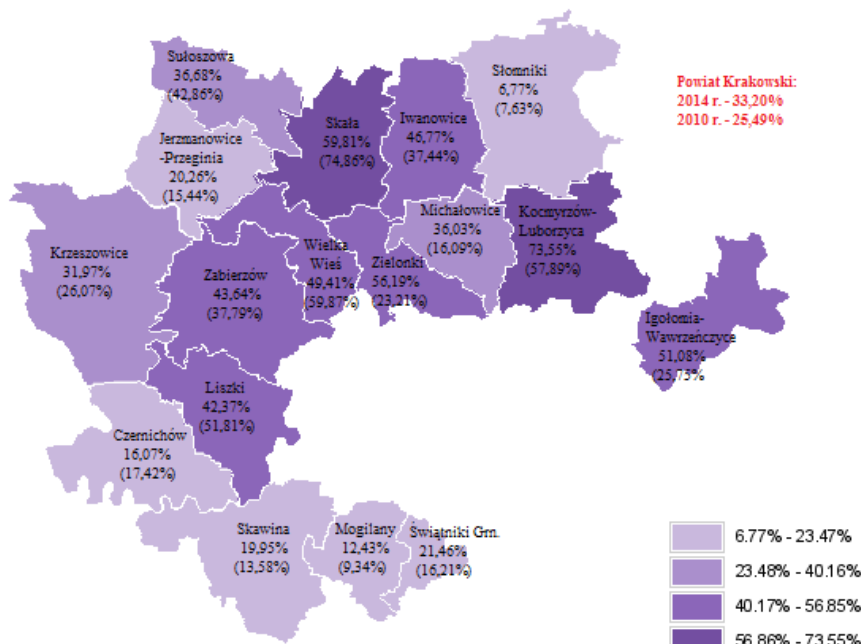

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS

Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego najwięcej świadczeniobiorców jest w gminie Kocmyrzów-Luborzyca (73,55% ogółu korzystających z pomocy społecznej w 2014 r.). Ponad połowa świadczeniobiorców pomocy społecznej korzysta ze wsparcia z tego tytułu w gminach: Skała, Zielonki i Igołomia-Wawrzeńczyce (odpowiednio 59,81%, 56,19% i 51,08% osób korzystających z pomocy społecznej). Największy przyrost świadczeniobiorców pomocy społecznej z powodu bezradności w okresie 2010-2014 miały gminy: Zielonki – wzrost o 32,98 pkt. proc., Igołomia-Wawrzeńczyce – wzrost o 25,33 pkt. proc., Michałowice – wzrost o 19,94 pkt. proc. oraz Kocmyrzów-Luborzyca – wzrost o 15,66 pkt. proc. (Mapa 5).

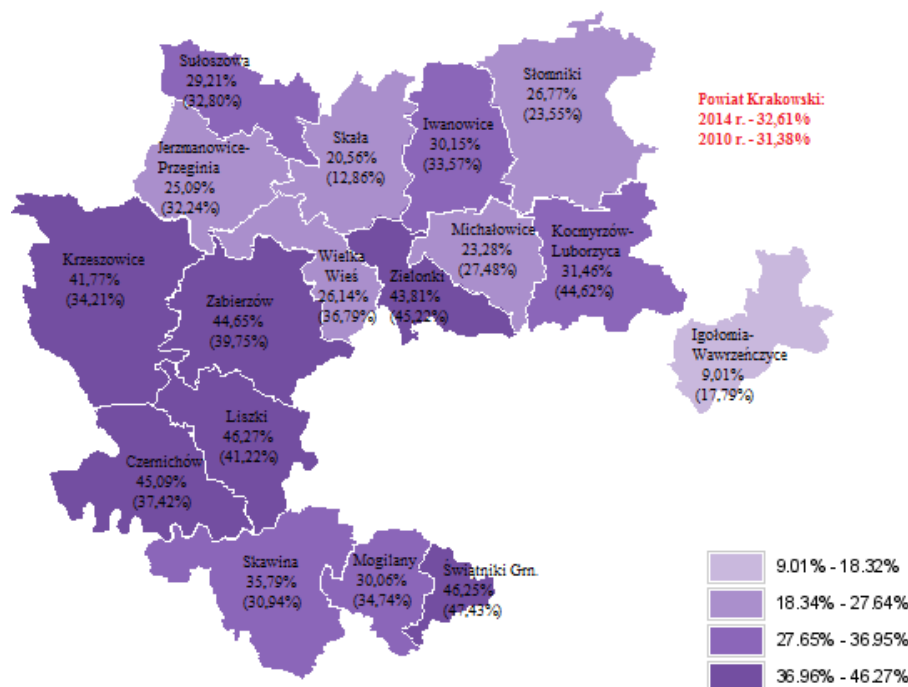
Mapa 5 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS

Z powodu niepełnosprawności najwięcej świadczeniobiorców jest w gminach: Liszeki (46,27% ogółu korzystających z pomocy społecznej w 2014 r.), Świątniki Górne (46,25%) i Czernichów (45,09%). Największy przyrost świadczeniobiorców pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w okresie 2010-2014 miały gminy: Skala - o 7,7 pkt. proc., Czernichów – o 7,76 pkt. proc. i Krzeszowice - o 7,56 pkt. proc. (Mapa 6).

Mapa 6 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS

Spośród pozostałych przyczyn korzystania z pomocy społecznej na uwagę zasługują także: **wielodzietności i potrzeba ochrony macierzyństwa**. W obu przypadkach największy odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tego tytułu występuje w gminie Sułoszowa (z powodu wielodzietności udział osób wynosi 57,01% wszystkich świadczeniobiorców a z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa – 71,73%). Z kolei największy przyrost świadczeniobiorców pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w okresie 2010-2014 miały gminy: Czernichów - o 5,91 pkt. proc. i Skawina – o 5,20 pkt. proc. a z powodu wielodzietności gminy: Sułoszowa – o 8,86 pkt. proc. i Krzeszowice - o 8,47 pkt. proc.

Najczęstszą formą pomocy, z jakiej korzystają mieszkańcy Powiatu Krakowskiego są świadczenia pieniężne. W 2014 r. świadczenia pieniężne dotyczyły średnio 81,5% ludności objętej pomocą społeczną w powiecie (w województwie małopolskim wskaźnik ten wynosił 73,95%), a ze świadczeń niepieniężnych skorzystało 53,13% osób objętych pomocą (w województwie małopolskim - 63,78%).

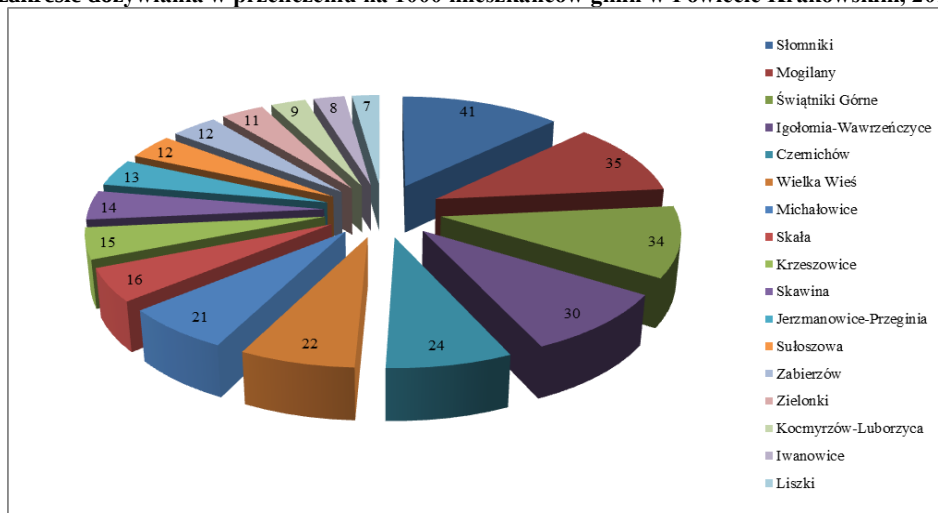
Tabela 18 Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia, 2010-2014

Rodzaj pomocy	2010			2011			2012			2013			2014		
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia pieniężne	373	229	667	392	256	677	385	250	540	5	5	12	9	9	16
Świadczenie niepieniężne	26	26	26	15	15	15	23	23	23	0	0	0	1	1	1
Wywiad środowiskowy	468	468	468	482	482	482	388	388	388	499	499	499	525	525	525

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć również na pomoc rzeczową i finansową w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W 2014 r. liczba osób objętych pomocą państwa **w zakresie dożywiania** w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Powiecie Krakowskim wynosiła 17 przy wskaźniku 30 osób dla całego województwa małopolskiego. W porównaniu do 2010 r. nastąpił spadek wskaźnika o 23%, tj. z 22 osób. Wskaźnik pomocy w zakresie dożywiania w poszczególnych gminach Powiatu Krakowskiego jest bardzo zróżnicowany (Wykres 35). Najwięcej osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców korzystających z tej formy pomocy jest w gminach: Słomniki (41 osób), Mogilany (35), Świętynki Górne (34) i Igołomia-Wawrzeńczyce (30). Najniższy wskaźnik występuje w gminach: Liszki (7 osób), Iwanowice (8) i Kocmyrzów-Luborzyca (9).

Wykres 35 Wskaźnik pomocy w zakresie dożywiania - liczba osób objętych pomocą państwa w zakresie dożywiania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gmin w Powiecie Krakowskim, 2014 r.

Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, IOSS, sprawozdanie z Programu "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania", 2014r.

Wśród wszystkich osób w Powiecie Krakowskim objętych pomocą państwa w zakresie dożywiania 20% stanowiły dzieci (dane za 2014 r.). Analizując dane poszczególnych gmin w powiecie, największy odsetek dzieci korzystających z tej formy pomocy w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem występował w gminie Skawina i wynosił 31% i gminie Sułoszowa – 29%. Wskaźnik powyżej średniej dla powiatu zanotowały także gminy: Wielka Wieś (25%), Michałowice (24%), Iwanowice (23%), Liszki (22%), Kocmyrzów-Luborzyca (21%).

Z kolei patrząc na udział dzieci w wieku szkolnym (tj. uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej) w liczbie wszystkich osób objętych pomocą państwa w zakresie dożywiania, wskaźnik dla Powiatu Krakowskiego w 2014 r. wynosił 45% a największy odsetek uczniów korzystających z tego wsparcia odnotowały gminy: Sułoszowa-84%, Jerzmanowice-Przeginia-83% i Igołomia-Wawrzeńczyce-82%. Siedem gmin powiatu – Liszki, Iwanowice, Skawina, Kocmyrzów-Luborzyca, Michałowice, Wielka Wieś, Zielonki – miały wskaźnik powyżej średniej dla całego powiatu, tj. pomiędzy 46%-78%. W pozostałych gminach powiatu wskaźnik był na poziomie 27%-39%.

System pieczy zastępczej w Powiecie Krakowskim

Rodzinna piecza zastępcza

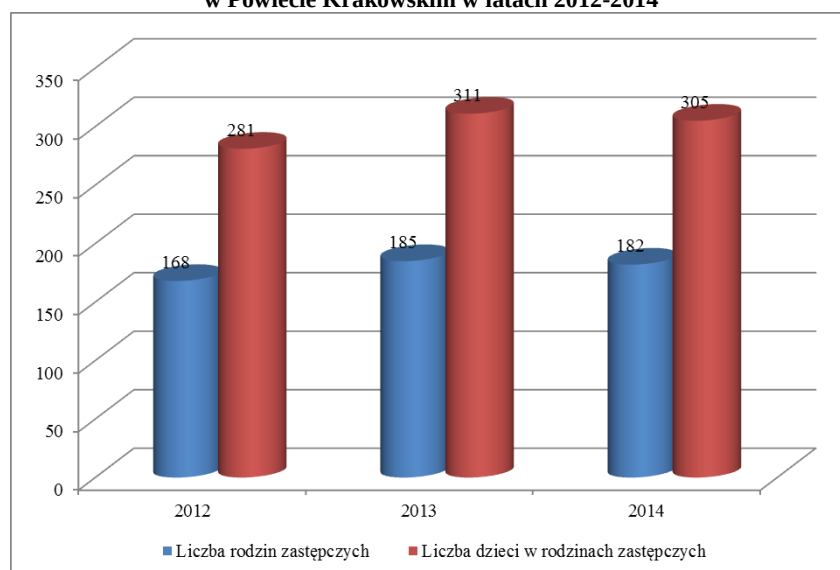
W roku 2012 ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła istotne zmiany dotyczące rodzicielstwa zastępczego. Jej celem jest przede wszystkim wsparcie rodziny naturalnej w przewyciężaniu trudności dnia codziennego, a kiedy nie jest ona w stanie tymczasowo sprawować opieki nad dziećmi, wspierać rodziny zastępcze w opiece nad powierzonym im dzieciom. Piecza zastępcza nie tylko zapewnia pracę z rodziną zastępczą ale ma na celu również pracę z rodziną naturalną w celu powrotu do niej dziecka bądź, jeśli jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka przez kandydatów na rodziców adopcyjnych lub rodziców zastępczych, u których to dziecko przebywa. Zmiany do ww. ustawy, jakie weszły w życie od dnia 4 września 2014r. nałożyły dodatkowe obowiązki m.in. na procedurę kwalifikowania kandydatów na rodziców zastępczych, natomiast zmniejszyły ilość rodzin będących pod opieką 1 koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i 1 asystenta rodziny do liczby 15 rodzin.

Pieczka zastępcza zapewnia dziecku przygotowanie do wejścia w samodzielne życie i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. O umieszczeniu dziecka w pieczy decyduje sąd. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do rodzinnych form pieczy zastępczej należą:

- Rodziny zastępcze, w tym:
  - spokrewnione,
  - niezawodowe,
  - zawodowe (zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne),
- Rodzinne domy dziecka.

W latach 2012-2013 liczba rodzin zastępczych w Powiecie Krakowskim i liczba umieszczanych w nich dzieci rosła. W 2014 r. liczba rodzin zastępczych zmniejszyła się o 3 rodziny i 6-cioro dzieci (Tabela 19).

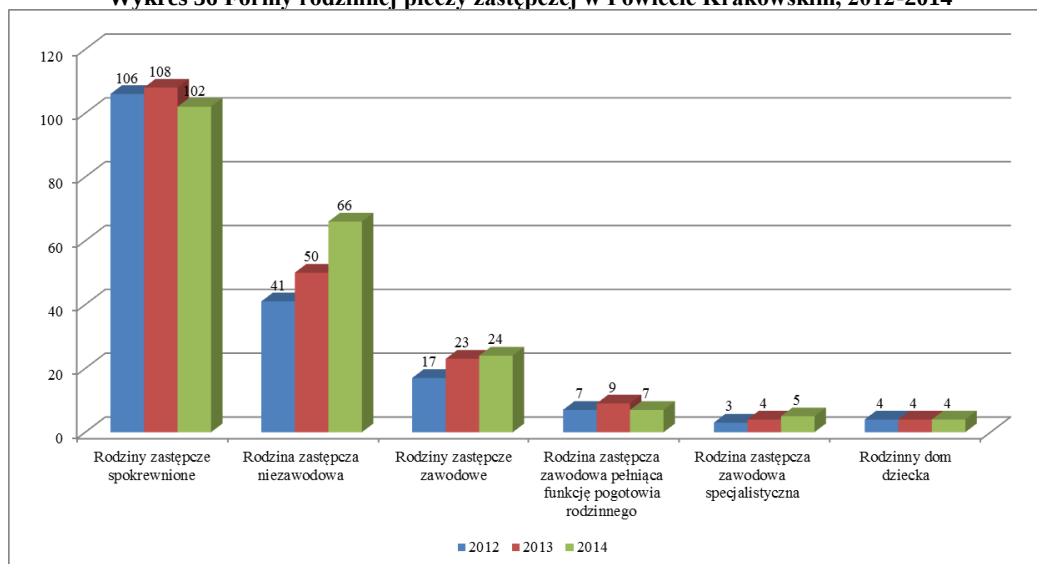
Tabela 19 Liczba rodzin zastępczych ogółem oraz liczba umieszczonych w nich dzieci w Powiecie Krakowskim w latach 2012-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Analizując strukturę rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Krakowskim w 2014 r. funkcjonowały wszystkie formy. Największy odsetek rodzin zastępczych stanowią rodziny spokrewnione tj. 52%. Wynika to z faktu przejmowania przez członków rodziny obowiązku i wychowania dzieci za rodziców, którzy najczęściej z powodu choroby alkoholowej, niepełnosprawności lub niezaradności wychowawczej nie wypełniają swojej roli w sposób należyty. 46% stanowią rodziny niespokrewnione i zawodowe. Na terenie powiatu znajdują się 4 rodzinne domy dziecka, co stanowi 2% wszystkich typów rodzinnej pieczy zastępczej (Wykres 36).

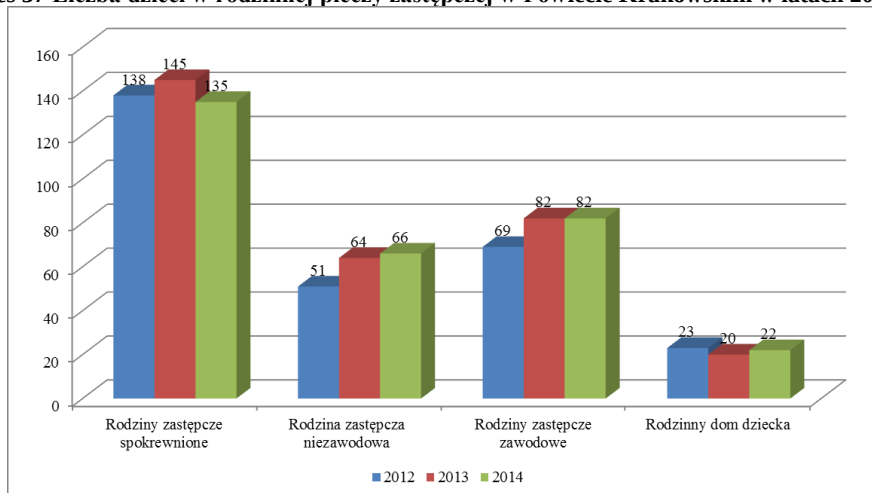
Wykres 36 Formy rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Krakowskim, 2012-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Najwięcej dzieci – 44,3% - przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych (135 dzieci w 2014 r.). 26,9% dzieci mieszkało w rodzinach zastępczych zawodowych (82 dzieci) a 21,6% w rodzinach zastępczych niezawodowych (66 dzieci). 22 dzieci przebywało w rodzinnych domach dziecka, co stanowi 7,2% wszystkich dzieci znajdujących się w rodzinnej pieczy zastępczej (Wykres 37).

Wykres 37 Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Krakowskim w latach 2012-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Najwięcej rodzin zastępczych tj. 37 znajduje się w gminie Skawina oraz w gminie Krzeszowice (29 placówek). Po 10 rodzin zastępczych zamieszkuje na terenie gmin: Czernichów, Liszki, Kocmyrzów-Luborzyca, Wielka Wieś i Zabierzów. W pozostałych gminach powiatu jest od 4 do 9 rodzin pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze z przyjętym 1 dzieckiem stanowiły około 68%, z 2 przyjętych dzieci 21% a z 3 i więcej dzieci 7% wszystkich rodzin zastępczych na terenie powiatu¹¹.

Główne przyczyny na skutek których dzieci z terenu Powiatu Krakowskiego zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej to przede wszystkim:

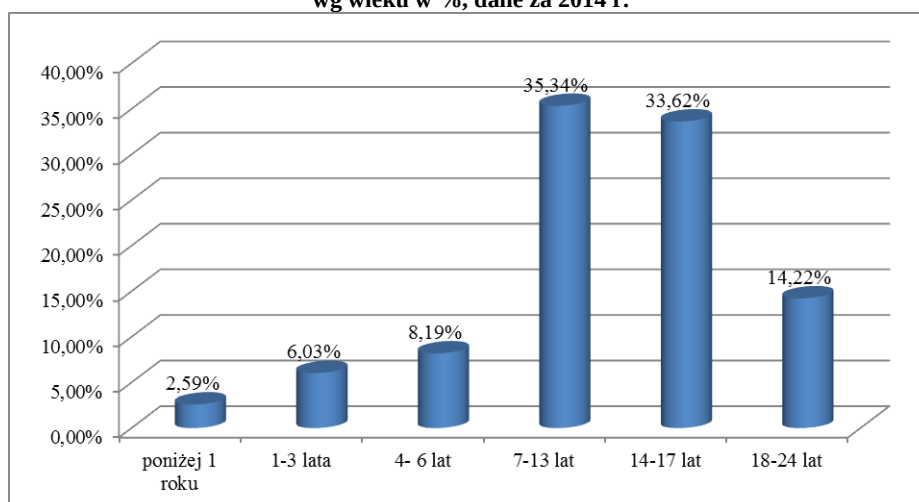
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (39%),
- uzależnienie rodziców (34%, głównie od alkoholu),
- sieroctwo i półsieroctwo (18%),
- niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców (5%),
- inne, w tym m.in. przemoc w rodzinie (3%)

Ponad 60% przypadków będących przyczyną umieszczenia dzieci poza biologiczną rodziną stanowią bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz uzależnienie rodziców. Prawie 20% sieroctwo i półsieroctwo lub niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców. Można zauważyć, iż większość przyczyn spowodowanych było uwarunkowaniami ekonomiczno-społecznymi oraz brakiem umiejętności wychowawczych rodziców. Załamanie się funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodziców staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem nie tylko na terenie Powiatu Krakowskiego.

Na uwagę zasługuje także wiek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej można zauważyć, że prawie 69% wszystkich dzieci mieszkających w rodzinach zastępczych stanowią dzieci w wieku od 7 do 17 lat, a więc w wieku, w którym dzieci po raz pierwszy mają kontakt z instytucją (szkołą) zainteresowaną funkcjonowaniem dziecka i jego relacjami z rodziną. Bezradność opiekuńczo – wychowawcza rodziców wobec dzieci, o której już była mowa wcześniej, najczęściej ujawnia się w wieku dorastania. Często brak dostatecznych umiejętności wychowawczych rodziców prowadzi do głębokich zaburzeń zachowania w relacjach z dorosłymi, z rówieśnikami, a w konsekwencji do przejęcia funkcji opiekuńczej przez zastępcze formy pomocy dziecku i rodzinie.

¹¹ Źródło: Dokumentacja sprawozdawcza PCPR w Krakowie, 2014r.

Wykres 38 Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Krakowskiego wg wieku w %, dane za 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej jest:

- zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenia jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnej, rozwojowej, zdrowotnej bytowej, społecznej i religijnej,
- realizowanie przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku,
- umożliwienie kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej,
- podejmowanie działania w celu powrotu dziecka do rodziny,
- zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych,
- obejmowanie dziecka działaniami terapeutycznymi,
- zapewnienie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Na terenie Powiatu Krakowskiego funkcjonuje 5 placówek opiekuńczo – wychowawczych:

- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Spokojna Przystań”, Krzeszowice–Miękinia
- Pogotowie Opiekuńcze w Skawinie
- Dom Dziecka w Sieborowicach, Michałowice–Sieborowice
- Rodzinny Dom Dziecka – prowadzony przez Dom Zakonny Zgromadzenia Sług Miłości Centrum Don Guanella, Skawina.
- Rodzinny Dom Dziecka w Januszowicach, prowadzony przez Stowarzyszenie Pro-Familia

Tabela 20 Placówki opiekuńczo-wychowawcze w Powiecie Krakowskim, 2012-2014

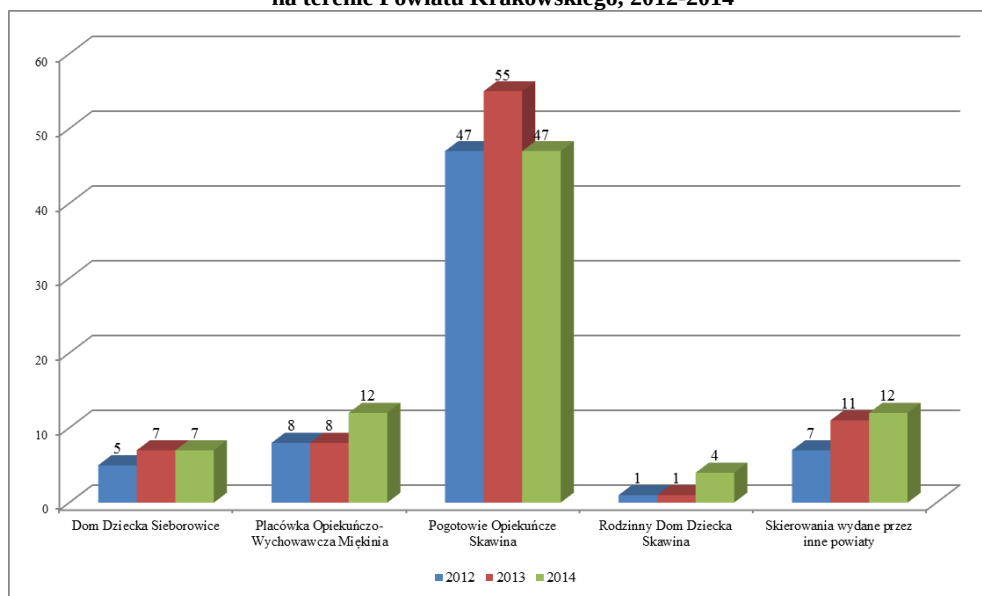
Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba placówek prowadzonych przez JST	3	3	3
Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot	1	1	2
Liczba miejsc w placówkach ogółem	76	82	82
Liczba osób korzystających	120	125	121
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	71	73	70

Źródło: PCPR, Ocena zasobów pomocy społecznej, 2012-2014

Ilość wydawanych co roku skierowań dla osób małoletnich o umieszczenie w placówkach funkcjonujących na terenie Powiatu Krakowskiego na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się na podobnym poziomie: najczęściej – średnio 57% skierowań – dotyczy umieszczenie dziecka w pogotowiu opiekuńczym (Skawina), 15% - w placówce opiekuńczo-wychowawczej (Krzeszowice-Miękinia). 10-14% wydanych skierowań do placówek funkcjonujących na terenie Powiatu Krakowskiego dotyczy osób małoletnich pochodzących z innych powiatów.

Z drugiej strony, Powiat Krakowski w 2014 r. zwrócił się z prośbą o wydanie skierowania dla 4 osób małoletnich pochodzących z Powiatu Krakowskiego o umieszczenie w placówkach funkcjonujących na terenie innych powiatów (w latach 2012-2013 liczba takich skierowań była wyższa i wynosiła odpowiednio 18 i 17).

Wykres 39 Ilość wydanych skierowań dla dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Krakowskiego, 2012-2014

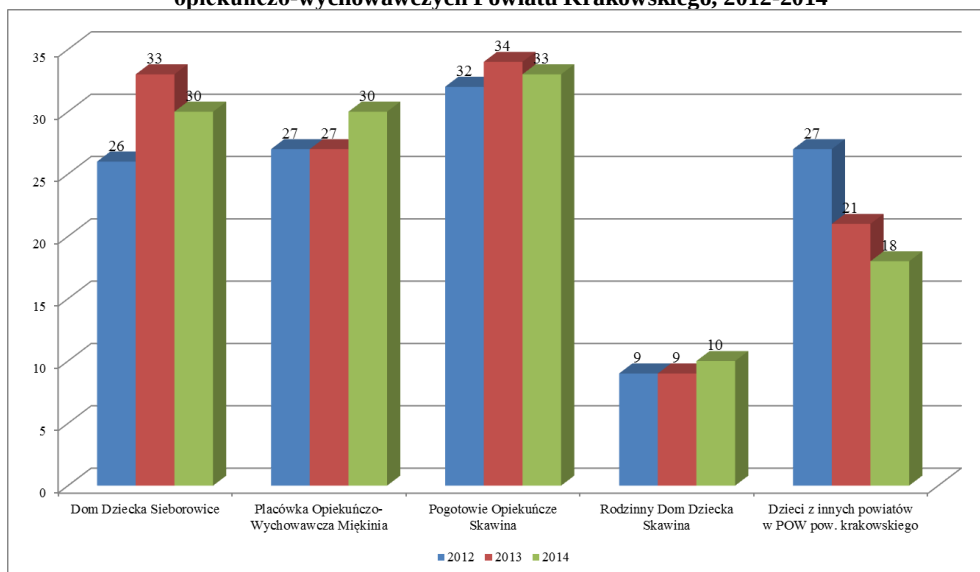

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

W ostatnich trzech latach liczba dzieci z Powiatu Krakowskiego oraz spoza powiatu, przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Krakowskiego utrzymuje się na podobnym poziomie: w 2014 r. we wszystkich placówkach znajdowało się 121 dzieci (Wykres 40).

Wykres 40 Liczba dzieci z (i spoza) Powiatu Krakowskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych Powiatu Krakowskiego, 2012-2014

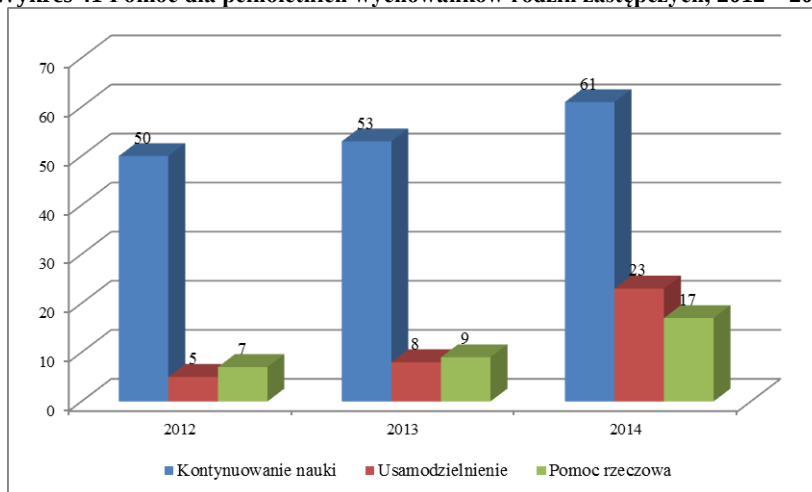
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków

Wychowankowie, którzy ukończyli 18 rok życia, mają możliwość opuszczenia rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz usamodzielnienia się. Pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze (bądź placówki opiekuńczo-wychowawcze) obejmuje się pomocą finansową na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie bądź zagospodarowanie w formie rzeczowej, jak też pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Podstawą uzyskania ww. formy pomocy jest realizacja założeń zawartych w indywidualnym programie usamodzielnienia.

Od 2012 roku wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze usamodzielniani są zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast osoby opuszczające m.in. młodzieżowe ośrodki wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, zakłady poprawcze usamodzielniane są zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. Wśród wychowanków opuszczających rodziny zastępcze dominującą formą pomocy po opuszczeniu rodziny jest wsparcie na kontynuowanie nauki (korzysta z tego 60% wychowanków). W ostatnim roku zwiększył się znacząco odsetek wychowanków korzystających z pomocy finansowej na usamodzielnienie – z tej formy wsparcia skorzystało prawie 23% osób (w latach 2012-2013 odsetek osób korzystających z tego świadczenia kształtował się na poziomie 8-11%). Z pomocy rzeczowej korzystało w 2014 r. prawie 17% wychowanków (w 2012 r. odsetek ten wynosił 11%).

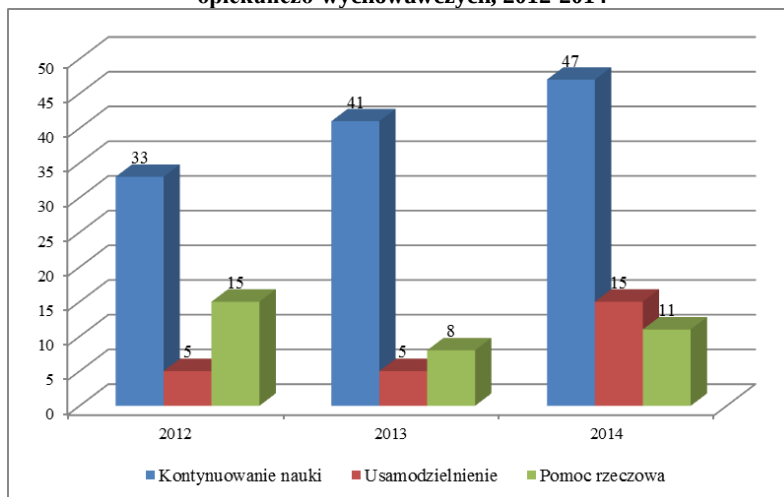
Wykres 41 Pomoc dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, 2012 – 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych dominującą formą pomocy po opuszczeniu placówki jest nadal wsparcie na kontynuowanie nauki (korzysta z tego 64% wychowanków). W ostatnim roku zwiększył się odsetek wychowanków korzystających z pomocy finansowej na usamodzielnienie – z tej formy wsparcia skorzystało 20,5% osób (w latach 2012-2013 odsetek osób korzystających z tego świadczenia wynosił nieco ponad 9%). Z pomocy rzeczowej korzystało w 2014 r. 15% wychowanków (w 2012 r. odsetek ten wynosił 28%).

Wykres 42 Pomoc dla pełnoletnich wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych, 2012-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Krakowie

Niepełnosprawność

Polityka społeczna wobec niepełnosprawności i osób niepełnosprawnych to zorganizowane, kompleksowe i międzysektorowe działania władz publicznych oraz innych podmiotów społecznych, służące kształtowaniu, poprawie, ochronie warunków i jakości życia oraz statusu społecznego osób niepełnosprawnych, a także umożliwiające osobom z ograniczoną sprawnością dostęp do niezbędnych świadczeń i usług zdrowotno-socjalnych oraz rozwiązań

technologiczno-organizacyjnych utrzymujących i zwiększających szansę niezależnego funkcjonowania oraz aktywnego udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹² niepełnosprawność oznacza *trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy*, potwierdzoną orzeczeniem:

- o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznym, umiarkowanym, lekkim) lub
- o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy lub
- o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia

wydawanym w oparciu o wniosek składany przez osobę zainteresowaną lub jej przedstawiciela ustawowego.

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. w Powiecie Krakowskim osoby niepełnosprawne stanowiły 13% ludności powiatu. Taki odsetek osób niepełnosprawnych plasuje Powiat Krakowski na 6 miejscu w województwie. Mieszkańcy niepełnosprawni prawnie¹³ stanowili 9,73% ludności. Osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie¹⁴ stanowiły 3,27% ludności.

Liczba składanych wniosków i wydanych orzeczeń

Dane zaczerpnięte z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie obrazują liczbę składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności w ostatnich pięciu latach. Od trzech lat rośnie liczba składanych wniosków o wydanie orzeczenia (w 2014 r. wpłynęło 3296 wniosków dotyczących ustalenia stopnia niepełnosprawności i 335 wniosków o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych), przy czym wniosków w sprawie orzeczenia o ustalenie stopnia niepełnosprawności jest prawie 10-krotnie więcej niż wniosków o niepełnosprawności. Wraz z rosnącą liczbą składanych wniosków rośnie także liczba wydawanych orzeczeń. Około 15% złożonych w 2014r. wniosków nie zakończyła się wydanym orzeczeniem. Można przypuszczać, iż orzeczenia te nie zostały wydane ze względu na niewystarczającą ilość dokumentacji medycznej bądź niezakwalifikowanie osoby wnioskującej posiadającej już stopień niepełnosprawności do wyższego stopnia niż ten który już posiadał (Wykres 43).

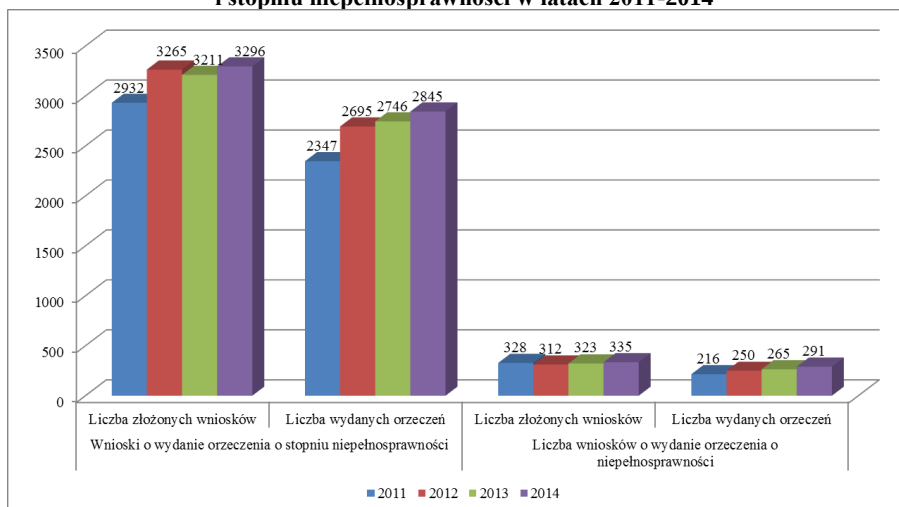
---

¹² Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407, z późn. zm.

¹³ Osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niezależnie od tego czy wydane do celów rentowych, czy pozarentowych)

¹⁴ Osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie to takie, które nie posiadały orzeczenia, ale odczuwały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku

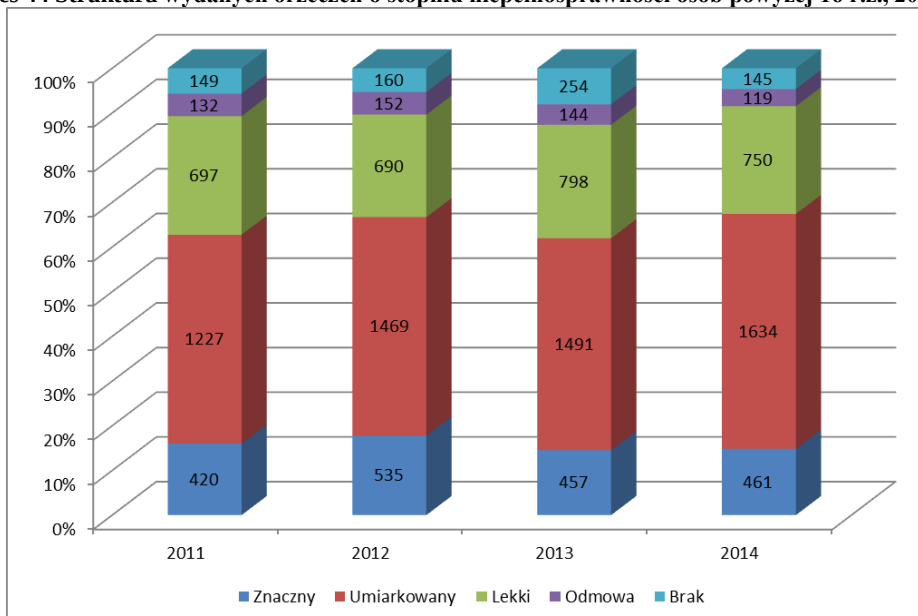
Wykres 43 Liczba składanych wniosków i wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdań PCPR w Krakowie

Z kolei analizując strukturę wydanych orzeczeń, liczba orzeczeń o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności oraz orzeczenia o nie zaliczeniu osoby do osób niepełnosprawnych stanowiła w 2014 r. niecałe 9% wydanych decyzji. Dla porównania w 2011 r. liczba odmownych orzeczeń lub braku ustalenia stopnia niepełnosprawności wynosiła 10,7% wszystkich decyzji (Wykres 44).

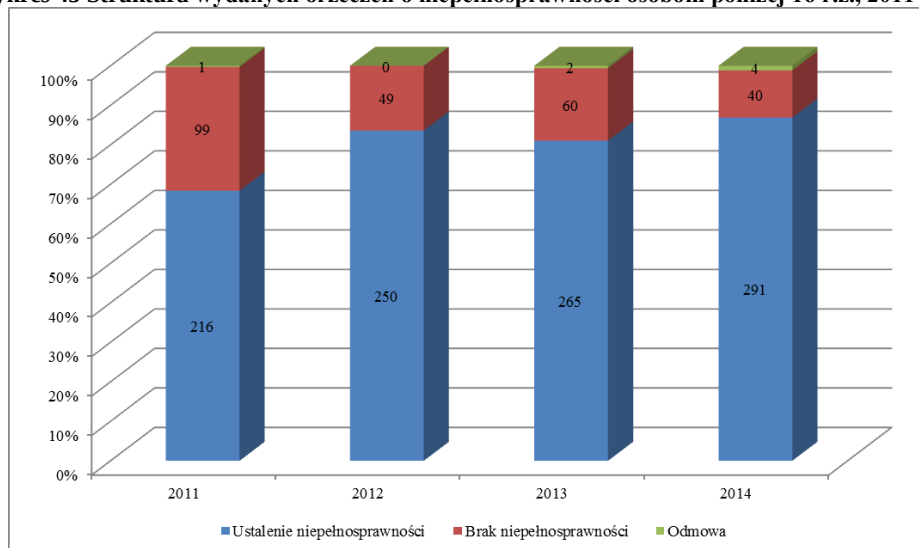
Wykres 44 Struktura wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16 r.ż., 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdań PCPR w Krakowie

W strukturze wydanych orzeczeń o ustaleniu niepełnosprawności na przestrzeni ostatnich czterech lat spadła liczba orzeczeń o braku niepełnosprawności: w 2011 r. liczba orzeczeń o braku niepełnosprawności wynosiła ponad 31% wszystkich orzeczeń a w roku 2014 r. już niecałe 12% wydanych decyzji.

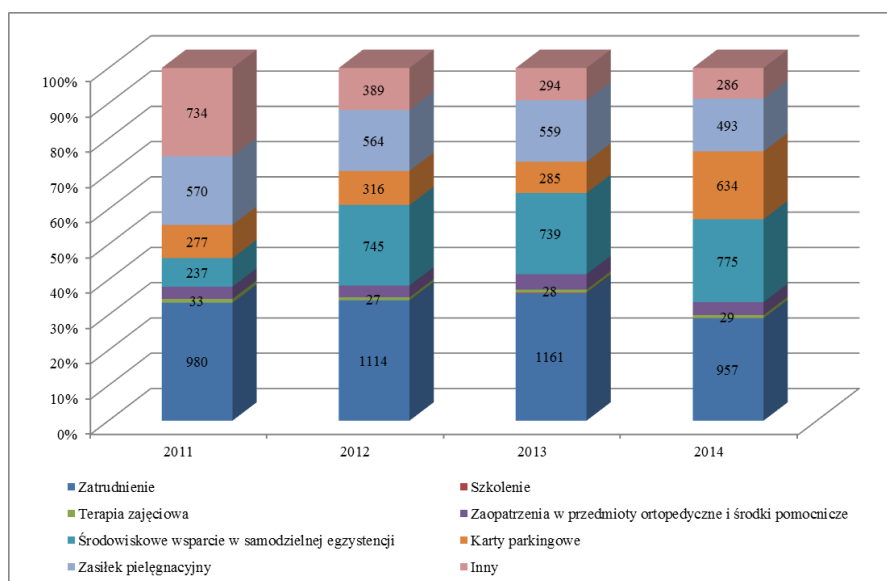
Wykres 45 Struktura wydanych orzeczeń o niepełnosprawności osobom poniżej 16 r.ż., 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdań PCPR w Krakowie

Warto się również przyjrzeć głównym celom wskazywanym we wnioskach o wydanie orzeczenia. I tak, wśród wniosków osób niepełnosprawnych powyżej 16 r.ż. najczęściej wskazywanym powodem wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności było uzyskanie odpowiedniego zatrudnienia (29% wszystkich wniosków w 2014 r, tj. 957 wniosków). 23,5% złożonych wniosków (775) dotyczyło korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, w tym m.in. korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych. Na trzecim miejscu pod względem liczby złożonych wniosków znalazły się wnioski o wydanie kart parkingowych dla osoby niepełnosprawnej lub dla uprawnionej placówki (19% złożonych wniosków). Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego było najistotniejszym celem dla 15% osób, które złożyły wnioski zarówno o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (493 wnioski w 2014 r.). Wśród innych powodów wskazywanych we wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (stanowiły one niecałe 9% spraw) należy wymienić korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej, uzyskanie przez opiekuna świadczenia pielęgnacyjnego, zamieszkanie w oddzielnym pokoju, korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (Wykres 46).

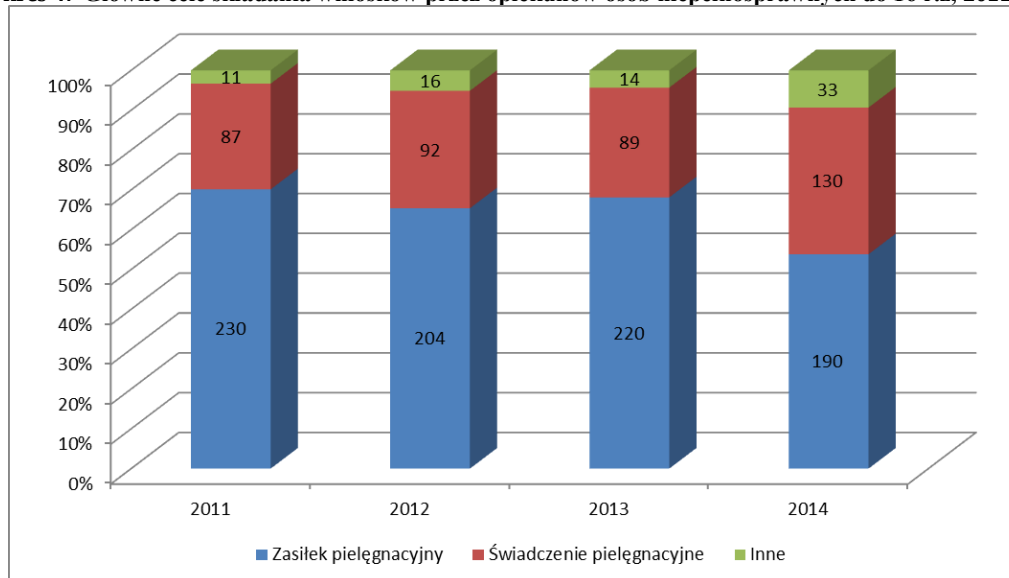
Wykres 46 Główne cele składania wniosków przez osoby niepełnosprawne powyżej 16 r.ż. o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdań PCPR w Krakowie

Natomiast, w przypadku wniosków składanych przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 roku życia ponad połowa z nich dotyczyła uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego (54% wszystkich wniosków). W drugiej kolejności złożenie wniosku uzasadniano możliwością uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego (37% wniosków). Wśród pozostałych powodów wystąpienia o wydanie orzeczenia o ustaleniu niepełnosprawności wymieniano: zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju, uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze, korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (Wykres 47).

Wykres 47 Główny cel składania wniosków przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 r.ż, 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdań PCPR w Krakowie

Pomoc udzielana osobom niepełnosprawnym

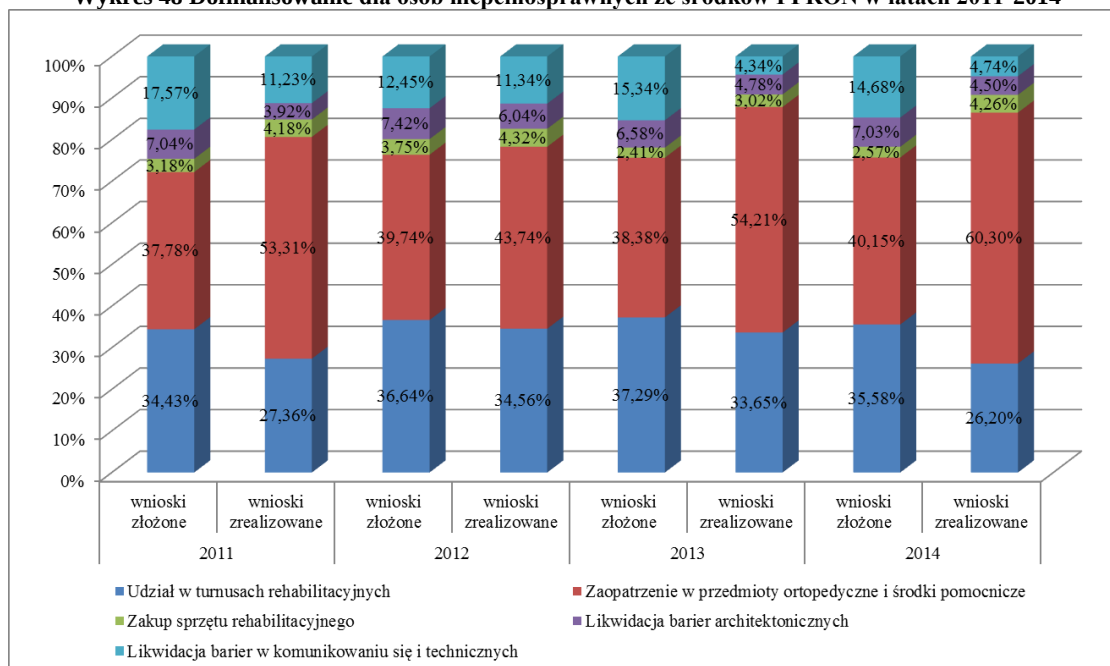
Osoby niepełnosprawne - zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych i Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 czerwca 2014 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które

mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - mogą składać wnioski o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych oraz udziału w turnusach rehabilitacyjnych.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby złożonych i zrealizowanych wniosków w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w latach 2011-2014 na zadania wynikające z wyżej wymienionych aktów prawnych (Wykres 48).

Wykres 48 Dofinansowanie dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Analizując powyższe dane można zauważyć, iż w ostatnich latach największe zapotrzebowanie wśród mieszkańców Powiatu Krakowskiego ze środków PFRON jest na dofinansowanie zaopatrzenia, w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (40% wszystkich składanych wniosków w 2014 r.) oraz dofinansowanie udziału w turnusach rehabilitacyjnych (26% składanych wniosków). Wnioski na obie te formy wsparcia są składane każdego roku w znaczących ilościach. Liczba wniosków z przeznaczeniem na zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz likwidację barier (architektonicznych lub w komunikowaniu się i technicznych) oscyluje na poziomie około 25% wszystkich wniosków.

Program „Aktywny samorząd”

Od 2012 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje w imieniu Powiatu Krakowskiego pilotażowy program „Aktywny samorząd” finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych¹⁵, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym oraz w dostępie do edukacji, poprzez:

- likwidację lub ograniczenie bariery transportowej,
- przygotowanie beneficjentów pomocy z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego,
- likwidację lub ograniczenie bariery w poruszaniu się, umożliwiające uczestnictwo beneficjentów pomocy w aktywności społecznej albo wzrost lub utrzymanie istniejącej aktywności,
- umożliwianie beneficjentom pomocy pełnienia różnych ról społecznych poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie.

¹⁵ Podstawą prawną uruchomienia i realizacji programu „Aktywny Samorząd” jest art. 47 ust. 1 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.).

Realizacja programu obejmuje wsparcie finansowe w ramach dwóch modułów:

1. Moduł I – likwidację barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, podzielony na cztery obszary:
  - Obszar A - likwidacja bariery transportowej
  - Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym
  - Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się
  - Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem)
2. Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym

Efekty realizacji programu „Aktywny Samorząd” na przestrzeni ostatnich trzech lat prezentuje Tabela 21.

Tabela 21 Realizacja Programu pilotażowego „Aktywny Samorząd” w Powiecie Krakowskim, 2010-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Wnioski złożone	24	176	146
Wnioski dofinansowane	19	141	142
Kwota dofinansowania	213 981,90	680 072,77	722 251,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Integracja środowiska osób niepełnosprawnych

W środowisku osób niepełnosprawnych można zaobserwować zjawisko izolacji społecznej, a w szczególności tych osób, które posiadają znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności. Brakuje specjalistycznego/ych ośrodka/ów wsparcia oferującego/ych różnego rodzaju rehabilitację społeczną i zawodową, w szczególności zaś opiekę tymczasową, w ciągu dnia. Taki specjalistyczny ośrodek wsparcia przeznaczony dla osób, które z powodu choroby psychicznej mają poważne trudności w zachowaniu integracji ze społeczeństwem, a szczególnie w radzeniu sobie z problemami życia codziennego, związanych z kształtowaniem relacji z otoczeniem, podejmowaniem ról zawodowych oraz zdobywaniem samodzielności w codziennej egzystencji. Z rozeznania wśród pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej działających na terenie powiatu wynika, iż istnieje potrzeba organizowania działań środowiskowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które powinny dotyczyć m. in. organizacji czasu wolnego, wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, zajęć praktycznych.

Ponadto obserwuje się znaczny wzrost zainteresowania proponowanymi formami rehabilitacji społecznej. Doświadczenia w pracy na rzecz osób niepełnosprawnych przybliżyły społeczeństwu problematykę i specyfikę tej grupy, a ich oczekiwania i możliwości pokazały rozmiar potrzeb tego środowiska. W związku z powyższym objęcie osób niepełnosprawnych szeroko rozumianą rehabilitacją w celu ich aktywizacji, wydaje się być jednym z ważniejszych elementów działań podejmowanych na ich rzecz.

Opieka zdrowotna i pomoc osobom starszym i przewlekle chorym

Opieka zdrowotna

System ochrony zdrowia w powiecie krakowskim opiera się na publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz aptekach i punktach aptecznych. Ogólna liczba przychodni na koniec 2014 r. wynosiła 112, z czego 20 stanowiły przychodnie publiczne (Tabela 22).

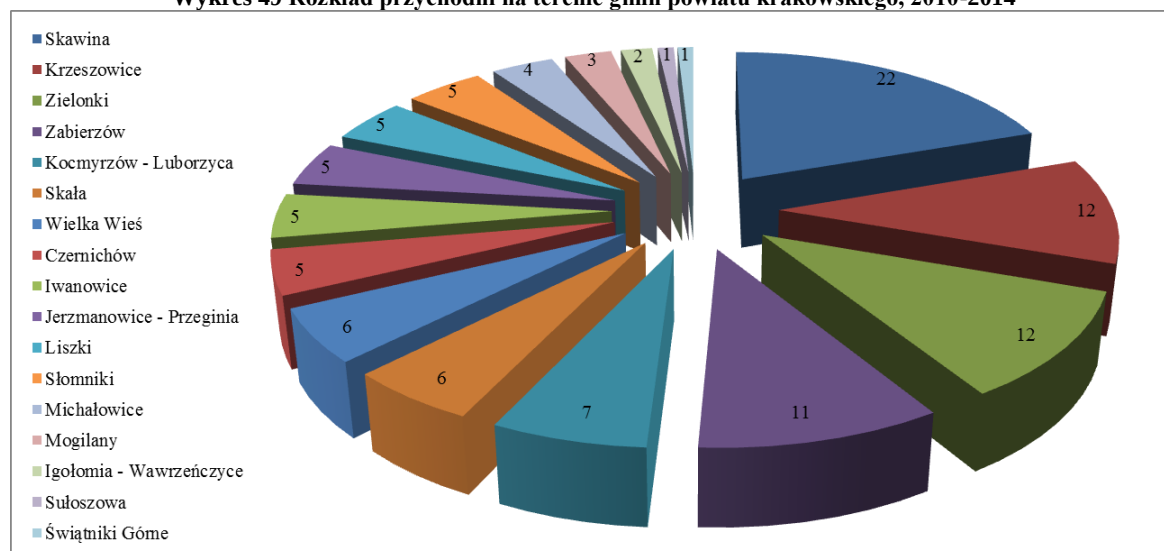
Tabela 22 Liczba przychodni zlokalizowanych na terenie powiatu krakowskiego, 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Przychodnie - ambulatoryjna opieka zdrowotna	90	107	105	109	112
Praktyki lekarskie w miastach	2	2	2	2	1
Praktyki lekarskie na wsi	7	9	9	8	8
Przychodnie na 10 tys. ludności	3	4	4	4	4
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	930 935	983 853	958 874	972 972	1 016 992

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych

Rozkład przychodni w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w poszczególnych gminach Powiatu Krakowskiego prezentuje Wykres 49. Największa liczba przychodni znajduje się w Skawinie (22), po 12 przychodni mieści się Krzeszowicach i Zielonkach, 11 przychodni lekarskich znajduje się Zabierzowie. Najmniejsza liczba przychodni, po jednej, jest w gminie Świątniki Górne oraz Sułoszowej.

Wykres 49 Rozkład przychodni na terenie gmin powiatu krakowskiego, 2010-2014

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych

Na koniec 2014 r. na terenie Powiatu Krakowskiego działało 76 aptek oraz 13 punktów aptecznych. Dostępność aptek wydaje się wystarczająca – na jedną aptekę przypada 3 533 osób (w województwie małopolskim wskaźnik ten wynosił 2978 osób).

Tabela 23 Podstawowa i ambulatoryjna opieka zdrowotna w Powiecie Krakowskim, 2012-2014

Gmina	2012		2013		2014	
	Podstawowa opieka zdrowotna - porady ogółem	Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie ogółem	Podstawowa opieka zdrowotna - porady ogółem	Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie ogółem	Podstawowa opieka zdrowotna - porady ogółem	Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie ogółem
Czemichów	51 548	60 125	53 791	62 665	53 785	62 390
Igołomia - Wawrzeńczyce	19 265	19 265	18 901	18 901	18 778	18 778
Iwanowice	23 879	28 899	25 124	30 896	23 450	29 306
Jerzmanowice - Przegonia	33 973	37 712	32 298	35 956	33 542	37 441
Kocmyrzów - Luborzyca	42 344	46 027	45 874	50 081	44 785	48 675
Krzeszowice	157 238	229 081	159 298	234 792	162 829	237 099
Liszki	57 283	68 676	60 704	73 974	63 004	77 950
Michałowice	22 866	25 378	22 207	24 715	21 627	24 730
Mogilany	31 023	61 322	34 713	65 298	37 871	67 715
Skała	56 547	82 548	72 765	100 850	79 324	108 269
Skawina	172 346	283 833	170 829	288 398	197 309	310 311
Słomniki	43 800	50 552	35 363	41 676	34 944	41 602
Sułoszowa	14 505	15 650	15 214	16 324	15 068	16 249
Świątniki Górne	32 639	34 072	33 883	36 124	28 419	30 676
Wielka Wieś	44 755	44 808	45 811	45 869	52 845	53 317
Zabierzów	77 663	84 684	65 704	75 562	67 462	77 001
Zielonki	77 200	80 672	80 493	83 977	81 950	86 409
POWIAT KRAKOWSKI	958 874	1 253 304	972 972	1 286 058	1 016 992	1 327 918

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych

Promocja i ochrona zdrowia

Powiat Krakowski realizuje zadania publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia poprzez:

- realizację opracowanych własnych programów zdrowotnych,
- realizację działań w sferze zadań publicznych z zakresu ochrony i promocji zdrowia we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach własnych programów zdrowotnych obecnie są realizowane trzy **programy profilaktyczne dla dorosłych mieszkańców powiatu**:

1. **Program profilaktyki raka prostaty** - skierowanych do mężczyzn w wieku powyżej 40 roku życia.
2. **Program profilaktyki chorób tarczycy, badania przesiewowe** – skierowanych do kobiet w wieku od 25 roku życia.
3. **Program wczesnego wykrywania raka sutka, badania mammograficzne** - adresowany do kobiet w wieku od 40-49 lat, które ze względu na wiek nie mogą skorzystać z bezpłatnego programu Narodowego Funduszu Zdrowia oraz kobiet powyżej 69 lat.

Największym zainteresowaniem wśród mieszkańców powiatu cieszy się program profilaktyki chorób tarczycy, badania przesiewowe. W 2014 r. skorzystały z niego (974) osoby z 16 gmin powiatu, co stanowiło około 1% ogólnej liczby kobiet w wieku od 25 roku życia zamieszkujących powiat w 2014 r. (tj. 99,3 tys.). Dla porównania w 2010 r. w programie uczestniczyły 560 osoby z 4 gmin powiatu. Z programu wczesnego wykrywania raka sutka, badania mammograficzne w 2014 r. skorzystało 429 kobiet z 14 gmin powiatu, co stanowiło

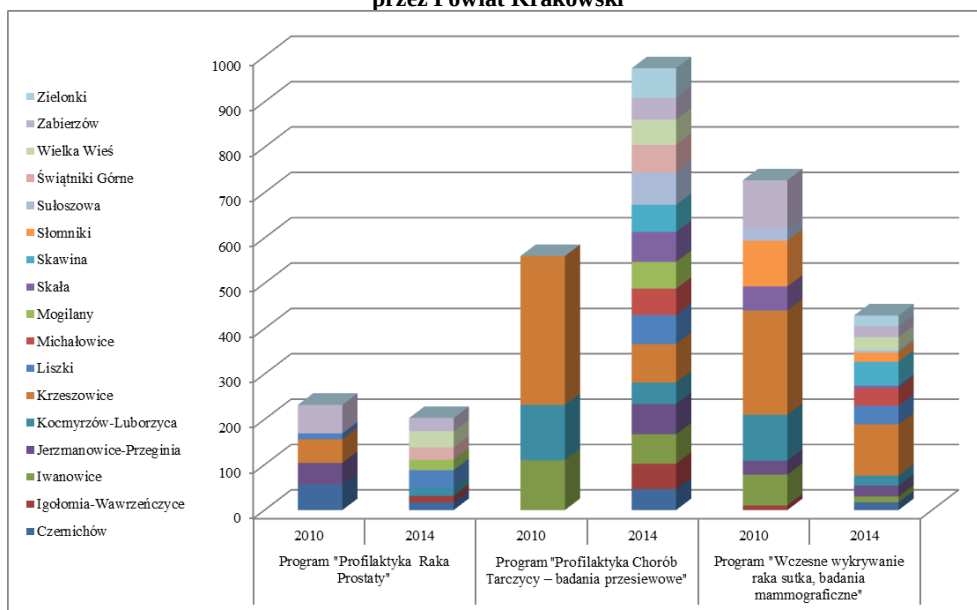
1,3% ogólnej liczby kobiet w wieku 40-49 lat oraz powyżej 69 roku życia zamieszkujących powiat w 2014 r. (tj. 33,8tys. kobiet). W 2010 było to 727osób z 10 gmin powiatu. Natomiast w programie profilaktyki raka prostaty w 2014 r. uczestniczyło 203 mężczyzn z 8 gmin powiatu, tj. zaledwie 0,3% ogólnej liczby mężczyzn w wieku powyżej 40 roku życia zamieszkujących powiat w 2014 r. (tj. 59,5 tys. mężczyzn). W 2010 r. było to 232 mężczyzn z 5 gmin.

Tabela 24 Liczba mieszkańców biorących udział w wybranych badaniach profilaktycznych organizowanych przez Powiat Krakowski

Wyszczególnienie	Program "Profilaktyka Raka Prostaty"		Program "Profilaktyka Chorób Tarczycy – badania przesiewowe"		Program "Wczesne wykrywanie raka sutka, badania mammograficzne"	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Czernichów	57	17	0	46	0	17
Igołomia-Wawrzeńczyce	0	14	0	56	10	0
Iwanowice	0	0	110	65	68	13
Jerzmanowice-Przegonia	47	0	0	67	31	24
Kocmyrzów-Luborzycza	0	18	122	47	101	22
Krzeszowice	52	0	328	85	230	113
Liszki	13	39	0	64	1	41
Michałowice	0	0	0	58	0	38
Mogilany	0	23	0	59	0	0
Skala	0	0	0	66	52	6
Skawina	0	0	0	60	0	53
Słomniki	0	0	0	0	101	20
Sułoszowa	0	0	0	71	27	5
Świątniki Górne	0	27	0	61	0	0
Wielka Wieś	0	36	0	56	0	29
Zabierzów	63	29	0	48	106	25
Zielonki	0	0	0	65	0	23
Razem	232	203	560	974	727	429

Źródło: Starostwo Powiatowe w Krakowie

Wykres 50 Udział mieszkańców biorących udział w wybranych badaniach profilaktycznych organizowanych przez Powiat Krakowski

Źródło: Starostwo Powiatowe w Krakowie

Oprócz wyżej wymienionych badań profilaktycznych Powiat Krakowski w analizowanym okresie prowadził również badania w zakresie USG piersi oraz wczesnego wykrywania choroby niedokrwiennej serca (2010 r.). Na badania profilaktyczne mieszkańców powiatu prowadzone przez Powiat Krakowski w 2014 r. wydatkowano kwotę 240 tys. zł (w 2010 r. była to kwota 175 tys. zł).

Ponadto Powiat Krakowski realizuje dwa **programy profilaktyczne dla młodszych mieszkańców powiatu**. A mianowicie:

1. Program korygujący wady postawy u dzieci w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Skawinie. Liczba uczniów biorących udział w programie wynosi rocznie 80-90 osób
2. Badanie wad postawy u uczniów klas I gimnazjów z Powiatu Krakowskiego oraz korekcja wykrytej wady w latach 2013-2014. Liczba uczniów korzystających co roku z programu wynosi około 400 osób.

Ponadto, w ramach badań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży Powiat Krakowski prowadził wspólne działania z 11 gminami powiatu, w tym m.in. badania przesiewowe, obejmujące ponad 1000 dzieci (2013 r.).

Oprócz wyżej wymienionych programów profilaktycznych Powiat Krakowski prowadzi różnego rodzaju akcje i konkursy prozdrowotne. Przykładem takich działań jest m.in. konkurs „Bądź trendy – nie pal” organizowany we współpracy z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Krakowie w ramach realizacji zadań wynikających z „Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce” dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych Powiatu Krakowskiego oraz akcja „Rzuć palenie razem z nami” organizowana z okazji Światowego Dnia Rzucania Palenia, wypadającego co rocznie w trzeci czwartek listopada.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony i promocji zdrowia w 2014 r. Powiat Krakowski realizował zadania w ramach czterech przyjętych priorytetów:

1. podejmowanie działań promujących zdrowy styl życia,
2. upowszechnianie wiedzy na temat ratownictwa medycznego, honorowego krwiodawstwa, właściwych postaw i zachowań prozdrowotnych,
3. realizacja programów zdrowotnych,
4. wspieranie działań integrujących osoby niepełnosprawne ze społeczeństwem.

W wyniku otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych na projekty wpisujące się w wyżej wymienione priorytety przyznano 8 dotacji na łączną kwotę 62 000,00 zł (kwota rozliczonych przez organizacje pozarządowego wydatków wyniosła 61 946 zł).

Pomoc osobom starszym i przewlekle chorym

Na terenie Powiatu Krakowskiego funkcjonuje 12 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, w tym:

- 9 Domów Pomocy Społecznej
- 3 Środowiskowe Domy Samopomocy dla osób nerwowo i psychicznie chorych.

Domy Pomocy Społecznej prowadzone przez Powiat Krakowski:

- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych w Batowicach, Kraków – Batowice 1;
- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Czernej, Krzeszowice – Czerna 110;
- Dom Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych w Karniowicach, Bolechowice - Karniowice 10;
- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Owczarach, Przybysławice – Owczary 125;
- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Więckowicach, Bolechowice – Więckowice 1;

Domy Pomocy Społecznej prowadzone przez organizacje pozarządowe dotowane przez Powiat Krakowski:

- Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta , Ojców 64;
- Dom Pomocy Społecznej Córek Bożej Miłości dla Dzieci, Prusy 8 – Kocmyrzów;
- Dom Pomocy Społecznej Bonifraterska Fundacja Dobroczynna, Konary – Zielona 21;
- Schronisko dla Osób Niepełnosprawnych Fundacji im. Brata Alberta – Zarząd Krajowy, Radwanowice 1.

Łącznie we wszystkich Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Krakowskiego jest 858 miejsc. Według stanu na dzień 31.12.2014 r. przebywa w nich 853 mieszkańców. Charakterystykę poszczególnych domów pomocy społecznej prezentuje Tabela 25.

Tabela 25 Domy Pomocy Społecznej w Powiecie Krakowskim, 2014

Dom Pomocy Społecznej	Organ prowadzący	Liczba miejsc	Miesięczne koszty utrzymania 1 osoby
DPS Batowice	Powiat Krakowski	137	3000,81
DPS Czerna	Powiat Krakowski	95	3087,00
DPS Karniowice	Powiat Krakowski	100	3043,32
DPS Owczary	Powiat Krakowski	99	3076,60
DPS Więckowice	Powiat Krakowski	149	3113,79
DPS Ojców	Zgromadzenie Braci Albertynów	80	2925,57
DPS Konary	Zakon O.O. Bonifratrów	62	2818,87
DPS Prusy	Zgromadzenie Córek Bożej Miłości	53	2822,00
DPS Radwanowice	Fundacja im. Św. Brata Alberta	83	2778,12

Źródło: Sprawozdanie PCPR, 2014

W Powiecie Krakowskim funkcjonują 3 Powiatowe Ośrodki Wsparcia - Środowiskowe Domy Samopomocy, przeznaczone dla 94 uczestników (Tabela 26).

Tabela 26 Środowiskowe Domy Samopomocy w Powiecie Krakowskim, 2014

Środowiskowy Dom Samopomocy	Organ prowadzący	Liczba miejsc
Środowiskowy Dom Samopomocy w Konarach	Bonifraterska Fundacja Dobroczynna	32
Samopomocy w Woli Kalinowskiej	Fundacja Wspierania Rozwoju Lokalnego „Leonardo”	30
Środowiskowy Dom Samopomocy w Skawinie	Parafia Rzymskokatolicka	36

Źródło: Sprawozdanie PCPR, 2014

Przestępczość, przemoc w rodzinie, uzależnienia

Przestępczość i wykrywalność

W Powiecie Krakowskim wskaźnik zagrożenia przestępczością mierzony liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w ostatnich trzech latach zmniejszał się. W 2014 r. ukształtował się na poziomie 14 przestępstw (rok wcześniej – 19 a w 2012 r. prawie 20 przestępstw) i był niższy niż analogiczny wskaźnika dla województwa małopolskiego. Najwięcej, prawie 11 przestępstw, miało charakter kryminalny, 7 przeciwko mieniu, 2 miały charakter drogowy (Tabela 27).

Tabela 27 Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach w Powiecie Krakowskim, 2012-2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie	Powiat Krakowski	Województwo Małopolskie
o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców	16,16	21,66	12,84	18,40	10,86	10,88
o charakterze gospodarczym na 1000 mieszkańców	0,41	3,55	2,04	3,62	1,05	2,60
drogowe na 1000 mieszkańców	2,88	2,88	2,83	2,75	1,95	1,18
przeciwko życiu i zdrowiu na 1000 mieszkańców	0,44	0,58	0,40	0,53	0,42	0,33
przeciwko mieniu na 1000 mieszkańców	12,19	14,94	8,91	13,55	7,12	8,32
ogółem na 1000 mieszkańców	19,87	28,93	18,64	25,78	14,29	21,74

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych

Przemoc w rodzinie

Dokładna diagnoza zjawiska przemocy, szczególnie w odniesieniu do przemocy w rodzinie jest trudna do zidentyfikowania. Dane figurujące dokumentacji zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie czy też w policyjnych statystykach są niepełne, gdyż obejmują jedynie tę część przemocy, która została ujawniona. Wciąż niemożliwa do zdiagnozowania jest przemoc „ukryta”, która odbywa się w rodzinie bez udziału świadków a jej ujawnienie z perspektywy ofiary nadal wiąże się ze wstydem oraz lękiem przed zmianą. Dlatego też dane, którymi dysponują instytucje zajmujące się zjawiskiem przemocy często pokazują tylko jakiś procent rzeczywistej skali zjawiska. Na ich podstawie można dojść do konkluzji, że przemoc ma charakter marginalny i tym samym nie wymaga specjalistycznych i kompleksowych oddziaływań na poziomie lokalnym, co nie zawsze jest zgodne z rzeczywistą sytuacją.

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w Powiecie Krakowskim realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie (PCPR) w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁶. W ramach ustawowych zadań PCPR

¹⁶ Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493 z późn. zm.

udziela wsparcia zarówno osobom doświadczającym przemocy jak i osobom stosującym przemoc w rodzinie.

W ostatnich dwóch latach ilość **osób doświadczających przemocy**, z którymi tylko pracownicy PCPR nawiązali kontakt listowny, telefoniczny oraz osobisty w celu udzielenia im wsparcia (psychologicznego, socjalnego) wyniosła odpowiednio: 25 osób w 2013 r. oraz 12 osób w 2014 r. Natomiast ilość **osób stosujących przemoc**, z którymi tylko pracownicy PCPR nawiązali kontakt wyniosła: 174 osoby w 2013 r. oraz 161 osób w 2014r.

Zdecydowanie większą skalę zjawiska przemocy w rodzinie przedstawiają dane pochodzące z Komendy Powiatowej Policji w Krakowie, która rejestruje ilość wszczętych przez policję procedur tzw. „Niebieskiej Karty”. Analizując dane policyjne w okresie ostatnich dwóch lat 2013-2014 oraz I półrocza 2015 r., największa liczba Niebieskich Kart została zainicjowana przez policję w 2013 r. (605 wniosków). Rok później liczba Niebieskich Kart było o 10% niższa. W całym analizowanym okresie 80% wszczętych procedur dotyczyło osób z terenów wiejskich.

Tabela 28 Ilość procedur „Niebieskiej Karty” wszczętych przez Policję w latach 2013-2015

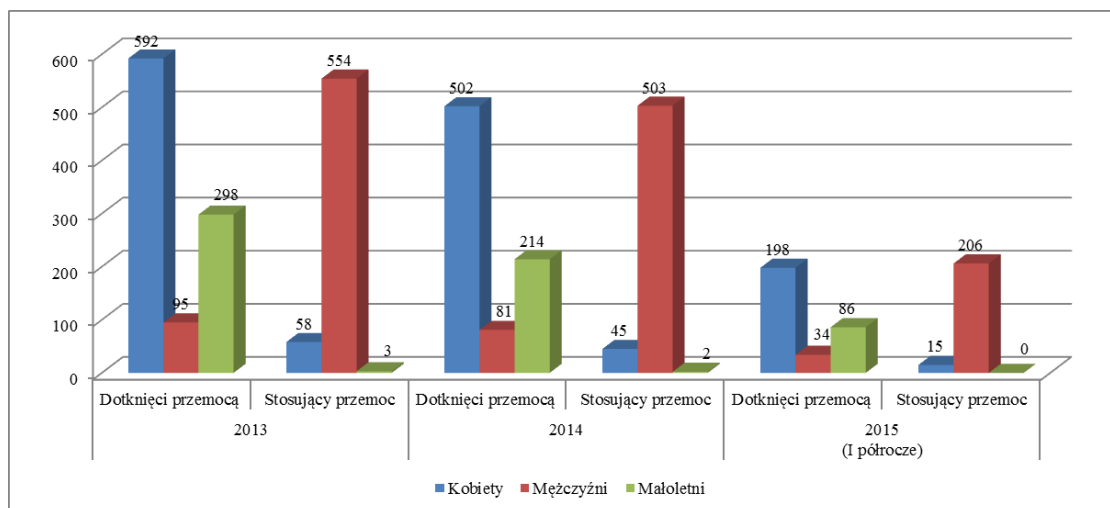
Wyszczególnienie	2013	2014	2015 (I półrocze)
Liczba formularzy "Niebieskiej Karty" wszczynających procedurę przez Policję	477	446	193
Liczba formularzy "Niebieskiej Karty" dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie	128	95	26
OGÓŁEM	605	541	219

Źródło: opracowanie na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji Kraków

W analizowanym okresie liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą oraz, które stosują przemoc w rodzinie spada. W zdecydowanie większości wszczętych spraw ofiarami przemocy są kobiety (średnio około 62% spraw). Z danych policji wynika, że w ponad 90% przypadków przemocy doświadczają kobiety w wieku do 65 r.ż. Prawie 28% ofiar przemocy w rodzinie dotyczy dzieci.

Z kolei w przypadku osób stosujących przemoc w rodzinie, w dziewięciu na dziesięć spraw przemoc w rodzinie stosują mężczyźni (91,6% wszystkich spraw), w 8% spraw sprawcą przemocy są kobiety, a w pojedynczych przypadkach przemoc stosują osoby małoletnie (Wykres 51).

Wykres 51 Osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą/stosują przemoc w rodzinie w ramach procedury "Niebieskiej Karty" założonej przez Policję, 2013-2015

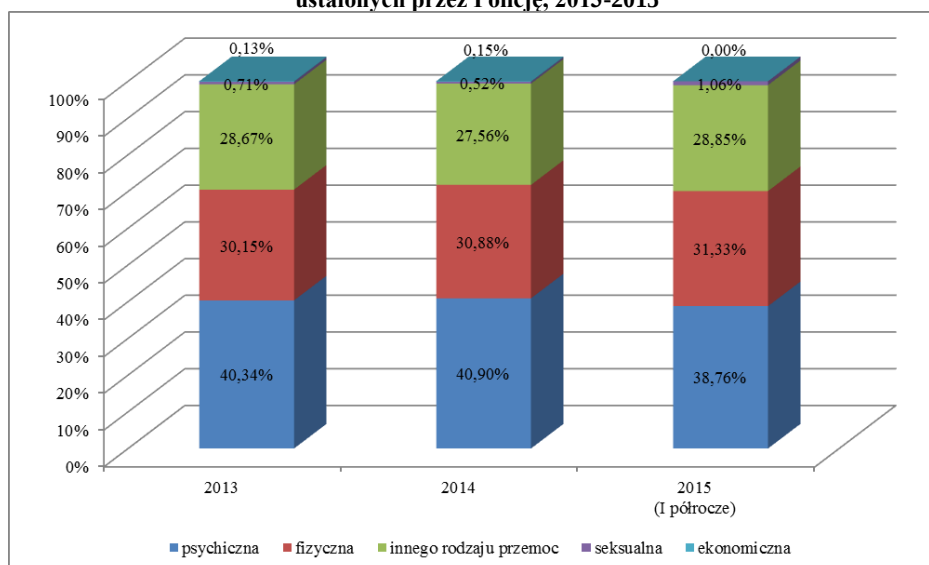

Źródło: opracowanie na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji Kraków

Należy dodać, że w połowie wszczynanych przez policję procedur (średnio 46% wszystkich spraw w roku) istnieje podejrzenie, że osoby stosują przemoc w rodzinie z powodu problemów alkoholowych, głównie dotyczy to mężczyzn (97% sprawców przemocy).

Rocznie średnio 40% spraw przemocy dotyczy przemocy psychicznej. 31% zidentyfikowanych przypadków przemocy w rodzinie związanych z przemocą fizyczną a 28% spraw dotyczy innego rodzaju przemocy. Przemoc na tle seksualnym pojawia się w około 0,8% zidentyfikowanych sprawach (Wykres 52).

Wykres 52 Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w Powiecie Krakowskim ustalonych przez Policję, 2013-2015

Źródło: opracowanie na podstawie danych przekazanych przez Komendę Powiatową Policji Kraków

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie realizuje program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Poniższa tabela 29 obrazuje liczbę osób, które zostały objęte tym programem.

Tabela 29 Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Osoby uczestniczące w programie	44	29	27
Osoby, które ukończyły program	27	16	16

Specjalistyczne wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie - Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Od 1.04.2014 r. Powiat Krakowski powierzył - na mocy porozumienia - Gminie Miejskiej Kraków prowadzenie zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej w formie interwencji Kryzysowej. Zadanie to jest realizowane przez **Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie** i polega na podejmowaniu całodobowych interdyscyplinarnych działań na rzecz osób i rodzin mieszkańców Powiatu Krakowskiego będących w stanie kryzysu w celu przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie. Mieszkańcy Powiatu Krakowskiego mogą skorzystać z całodobowej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb również z poradnictwa prawnego oraz, w uzasadnionych sytuacjach, z pomocy w formie schronienia na okres do 3 miesięcy. W 2014 r. ze specjalistycznej pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Krakowie skorzystały łącznie 242 mieszkańców powiatu, w tym 69,8% kobiet.

Mieszkańcy Powiatu Krakowskiego mogli również korzystać z całodobowej pomocy psychologicznej: w 2014 r. z tej formy wsparcia skorzystało łącznie 231 osób, w tym 45% stanowiły kobiety. Z poradnictwa prawnego skorzystało łącznie 11 mieszkańców powiatu krakowskiego w tym 91% kobiet. Ośrodek oferował również w uzasadnionych przypadkach pomoc w formie schronienia, z której skorzystały łącznie 4 osoby w tym 3 kobiety oraz 1 dziecko (Tabela 30).

Tabela 30 Liczba osób specjalistycznej pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Krakowie, 2014

Formy pomocy	Psychologiczna	Prawna	Schronienie
Kobiety	159	10	3
Mężczyźni	72	1	0
Dzieci	0	0	1

Źródło, Sprawozdania PCPR, 2014

Wśród najczęstszych powodów korzystania z pomocy psychologicznej należy wymienić:

- kryzysy rodzinne i małżeńskie,
- przemoc w rodzinie,
- kryzysy związane z pojawieniem się lub zaostrzeniem w przebiegu chorób lub zaburzeń psychicznych,
- traumatyczna żałoba,
- kryzysy związane ze stanami samobójczymi,
- kryzysy, związane z nadużyciem seksualnym, zabójstwem w rodzinie.

Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie współpracuje z wieloma instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przede wszystkim zaś z Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej, Policją, Szkołami, Kuratorami Sądowymi. Pracownicy PCPR od 2011 r. są członkami Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych w ramach podpisanych 8 porozumień o współpracy pomiędzy PCPR w Krakowie a gminami Powiatu Krakowskiego.

W ramach działań profilaktycznych PCPR realizuje od 2011 r. powiatowy program profilaktyczny „Stop Przemocy”, w ramach którego organizuje m.in. zajęcia warsztatowe o tematyce przeciwdziałania przemocy w szkołach działających na terenie Powiatu

Krakowskiego. W latach 2012-2014 przeprowadzono w szkołach łącznie 165 zajęć profilaktycznych związanych z tą problematyką.

Zasoby pomocy społecznej oraz jej otoczenia

Kadra pomocy społecznej

Zasoby kadrowe jednostek pomocowych to jeden z ważniejszych czynników wpływających na poziom usług i rozwój instrumentów wsparcia mieszkańców. Zgodnie z art. 110 ust. 11 *Ustawy o pomocy społecznej*¹⁷ liczba pracowników zatrudnionych w ośrodku pomocy społecznej powinna być proporcjonalna do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalna do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Biorąc pod uwagę pierwszy wskaźnik – liczba pracowników socjalnych przypadających na 2000 mieszkańców, w Powiecie Krakowskim na jednego pracownika socjalnego w 2014 roku przypadało średnio 2098 mieszkańców, przy 1976 mieszkańców w województwie małopolskim. Wskaźnik ten lokuje powiat krakowski na siódmej pozycji w województwie (po powiatach: tarnowskim – 2300, nowotarskim – 2211, proszowickim – 2195, tatrzańskim – 2189, wielickim – 2183 i nowosądeckim - 2140).

Średnia dla powiatu dotycząca liczby pracowników socjalnych w odniesieniu do liczby mieszkańców nie odzwierciedla sytuacji w poszczególnych jego gminach. Więcej niż założone w *Ustawie o pomocy społecznej* 2000 mieszkańców przypadało na 1 pracownika socjalnego w 2014 roku w 11 gminach powiatu krakowskiego. Natomiast w 6 gminach powiatu wskaźnik ten był niższy niż 2000 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego. Najniższy wskaźnik w 2014 r. zanotowały gminy: Skała – 1495 mieszkańców przypadających na 1 mieszkańca i Wielka Wieś – 1580 (Tabela 31).

**Tabela 31 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego
w Powiecie Krakowskim, 2014**

---

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2015 roku poz.163) , wraz z aktami wykonawczymi

Gmina	Liczba mieszkańców / 1 pracownika socjalnego	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem
Skąpa	1495	4,09
Wielka Wieś	1580	5,36
Jerzmanowice-Przeginia	1801	4,98
Sułoszowa	1935	7,37
Słomniki	1954	6,8
Michałowice	1969	5,89
Czemichów	2020	4,53
Skawina	2054	4,4
Zielonki	2065	2,97
Liszki	2090	3,68
Krzeszowice	2163	2,64
Mogilany	2227	5,18
Iwanowice	2231	3,64
Świątniki Górne	2422	4,96
Kocmyrów-Luborzyca	2462	3,38
Igołomia-Wawrzeńczyce	2570	11,37
Zabierzów	2812	1,96

*Źródło: Opracowanie – na podstawie danych Małopolskiego Obserwatorium Polityki Społecznej,
Internetowy Obserwator Statystyk Społecznych*

Ponad 80% pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim (80,32%) posiadało w 2014 r. wyższe wykształcenie przy średniej 63,81% dla całego województwa małopolskiego. **Ten wskaźnik plasuje powiat krakowski na pierwszym miejscu wśród wszystkich powiatów województwa małopolskiego pod względem poziomu wykształcenia pracowników socjalnych.** Dla porównania, drugi pod względem poziomu wykształcenia pracowników socjalnych powiat proszowicki ma wskaźnik 76,19%.

Niewielu pracowników socjalnych w powiecie krakowskim legitymowało się w 2014 r. specjalizacjami zawodowymi II stopnia – tylko 4,72% (średnia dla całego województwa małopolskiego wynosi 6,13%). Wśród powiatów w Małopolsce najwięcej pracowników posiadających tę specjalizację ma miasto Nowy Sącz – 23,91%. Udział pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej w powiecie krakowskim posiadających I stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny w ogólnej liczbie pracowników socjalnych wynosił w 2014 r. 14,96% przy średniej dla województwa małopolskiego wynoszącym 25,63%. Najwięcej pracowników socjalnych z I stopniem specjalizacji w 2014 r. miał powiat tatrzański (47,73%). W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie, realizującym powiatowe zadania pomocy społecznej, w 2014 r. zatrudniano łącznie 45 pracowników, w tym 9 pracowników socjalnych. W 2014 r. w powiecie krakowskim zatrudnionych było 23 asystentów rodziny (w całym województwie małopolskim 226), co plasuje powiat na pierwszym miejscu wśród małopolskich powiatów).

Infrastruktura wsparcia mieszkańców

Infrastruktura wspierająca mieszkańców w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i rodzinnych w powiecie krakowskim niejednokrotnie sprofilowana jest na pomoc konkretnym grupom osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Mieszkańcom powiatu znajdującym się w trudnej sytuacji wsparcia udziela się m. in. poprzez interwencję kryzysową i poradnictwo specjalistyczne¹⁸.

Ośrodki Wsparcia

W Powiecie Krakowskim działają **3 Powiatowe Ośrodki Wsparcia**, których prowadzenie zostało zlecone w drodze otwartych konkursów następującym organizacjom:

- Bonifraterska Fundacja Dobroczynna w Konarach na zlecenie Powiatu prowadzi: *Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy w Konarach*.
- Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo” w Krakowie na zlecenie Powiatu prowadzi *Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Kalinowskiej*.
- Parafia Rzymskokatolicka ŚŚ. App. Szymona i Judy w Skawinie na zlecenie Powiatu prowadzi *Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy w Skawinie*.

Tabela 32 Ośrodki Wsparcia w Powiecie Krakowskim, 2014

Środowiskowy Dom Samopomocy	Organ prowadzący	Liczba miejsc
Środowiskowy Dom Samopomocy w Konarach	Bonifraterska Fundacja Dobroczynna	32
Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli Kalinowskiej	Fundacja Wspierania Rozwoju Lokalnego „Leonardo”	30
Środowiskowy Dom Samopomocy w Skawinie	Parafia Rzymskokatolicka	36

Źródło: Sprawozdanie roczne z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie za rok 2014

W 2014 r. wydano 106 decyzji administracyjnych kierujących i ustalających odpłatność za pobyt uczestnika w Środowiskowym Domu Samopomocy (ŚDS), w tym: 38 decyzji do ŚDS w Skawinie, 33 decyzje do ŚDS oraz 35 decyzji do ŚDS.

Domy Pomocy Społecznej

W Powiecie Krakowskim funkcjonuje łącznie **9 Domów Pomocy Społecznej**, w których mieszka łącznie 858 osób, w tym 5 prowadzonych przez powiat krakowski i 4 prowadzone przez organizacje pozarządowe. Więcej informacji nt. domów pomocy społecznej znajduje się w części „Pomoc osobom starszym i przewlekle chorym” niniejszej *Diagnozy*.

Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ)

Warsztat Terapii Zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztat nie jest placówką samodzielną, ale stanowi część większej struktury organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną lub posiadającej zdolność do czynności prawnych.

Na terenie powiatu funkcjonują **4 Warsztaty Terapii Zajęciowej** prowadzone przez organizacje pozarządowe:

---

¹⁸ Informacje nt. działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej (OIK) znajdują się na stronie 67 niniejszego dokumentu)

1. Warsztat Terapii Zajęciowej w Radwanowicach z filią w Czernichowie, prowadzony przez Fundację im. Brata Alberta,
2. Warsztat Terapii Zajęciowej w Konarach prowadzony przez Bonifraterską Fundację Dobroczynną,
3. Warsztat Terapii Zajęciowej w Skale prowadzony przez Fundację Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo”,
4. Warsztat Terapii Zajęciowej w Pobiedniku Małym prowadzony przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”.

Łącznie w zajęciach w ramach wszystkich warsztatów terapii zajęciowej na terenie Powiatu Krakowskiego uczestniczy 190 osób niepełnosprawnych, posiadających w swoim orzeczeniu wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej, w tym:

- 90 osób niepełnosprawnych w WTZ w Radwanowicach z filią w Czernichowie,
- 45 osób niepełnosprawnych w WTZ w Konarach,
- 30 osób niepełnosprawnych w WTZ w Skale,
- 25 osób niepełnosprawnych w WTZ w Pobiedniku Małym.

Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze

W Powiecie Krakowskim funkcjonuje **5 placówek opiekuńczo-wychowawczych**, w tym 3 prowadzone przez powiat krakowski oraz 2 placówki prowadzone przez organizacje pozarządowe:

1. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Spokojna Przystań”, Krzeszowice – Miękinia,
2. Pogotowie Opiekuńcze w Skawinie,
3. Dom Dziecka w Sieborowicach, Michałowice – Sieborowice,
4. Rodzinny Dom Dziecka – prowadzony przez Dom Zakonny Zgromadzenia Sług Miłości Centrum Don Guanella w Skawinie,
5. Rodzinny Dom Dziecka w Januszowicach, prowadzony przez Stowarzyszenie Pro-Familia.

Łączna liczba miejsc we wszystkich placówkach wynosi 82 (stan na koniec 2014 r.).

Mieszkania socjalne i mieszkania chronione

W 2013 r. na terenie powiatu krakowskiego znajdowało się **178 mieszkań socjalnych o łącznej powierzchni 4046 m²**. Dla porównania w 2012 liczba mieszkań socjalnych wynosiła 166 o łącznej powierzchni 3745 m².

W 2014 r. w Powiecie Krakowskim **utworzono 1 mieszkanie chronione przy DPS Karniowice z 3 miejscami** dla osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne a także cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Zakład Aktywności Zawodowej

W Powiecie Krakowskim funkcjonuje jeden Zakład Aktywizacji Zawodowej (ZAZ), tj. jeden z sześciu ZAZ-ów działających w całym województwie małopolskim (dwa ZAZ-y działają w Krakowie oraz po jednym w powiecie olkuskim, tarnowskim i miechowskim). ZAZ nie jest samodzielną formą prawną, funkcjonuje jako jednostka wyodrębniona w instytucji lub

organizacji, która ZAZ utworzyła¹⁹. W powiecie krakowskim ZAZ działa od 2004 r. jako jednostka organizacyjna Fundacji Konwent OO. Bonifratrów pw. Św. Józefa. W 2014 r. liczba uczestników zajęć organizowanych przez ZAZ w Konarach wynosiła 37 osób i była wyższa o 16% niż w roku poprzednim.

Podmioty integracji społecznej (CIS, KIS)

Centrum Integracji Społecznej (CIS) oraz Klub Integracji Społecznej (KIS) są jednostkami prowadzonymi w oparciu o przepisy o zatrudnieniu socjalnym²⁰. CIS może być tworzone przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową oraz podmioty, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Realizują reintegrację zawodową i społeczną na rzecz osób, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym). **Na terenie Powiatu Krakowskiego nie ma Centrum Integracji Społecznej (CIS).** W województwie małopolskim wg stanu na koniec 2014 r. działa sześć CIS-ów, w tym 2 w Krakowie i po jednym w Nowym Sączu oraz powiatach: olkuskim, oświęcimskim i wadowickim. Natomiast w powiecie **znajduje się jeden Klub Integracji Społecznej (KIS) w gminie Zielonki.** Jest to jeden z 13 KIS-ów, jakie działają na terenie województwa małopolskiego.

Spółdzielnie socjalne

Spółdzielnia socjalna jest specyficzną formą przedsiębiorstwa społecznego. Działają w oparciu o Ustawę z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych²¹. Tworzą ją w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność czy chorobę psychiczną, które mają trudności w znalezieniu pracy. Praca w spółdzielniach socjalnych daje im szansę na aktywizację społeczną i zawodową, integrację, podniesienie swoich kwalifikacji. W odróżnieniu od ZAZ-ów i CIS-ów, spółdzielnia socjalna ma osobowość prawną i nie posiada „zewnątrznego” organizatora w postaci jednostek samorządu terytorialnego czy organizacji pozarządowych. Chociaż podmioty takie mogą spółdzielnię założyć lub do niej przystąpić. **Na terenie Powiatu Krakowskiego działają 2 spółdzielnie socjalne na 91 spółdzielni socjalnych w całym województwie małopolskim²².**

- Spółdzielnia socjalna Bajkowa Kraina w Skawinie (założona w 2014 r.),
- Spółdzielnia socjalna Victoria w Mogilanach (założona w 2007 r.).

Uniwersytety Trzeciego Wieku

Istotnym uzupełnieniem działań służb publicznych na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu seniorów są **uniwersytety trzeciego wieku (UTW)** oferujące wsparcie osobom starszym. W Powiecie Krakowskim **działają 3 uniwersytety trzeciego wieku** na łączną liczbę 49 UTW działających w całym województwie małopolskim.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Powiat ma możliwość zlecania części zadań publicznych do realizacji organizacjom pozarządowym. Współpraca Powiatu Krakowskiego z organizacjami pozarządowymi odbywa się w oparciu roczne „Programy współpracy Powiatu Krakowskiego z organizacjami

---

¹⁹ ZAZ działa w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz.U. 1997 nr 123 poz. 776 z póź.zm.

²⁰ Ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, Dz.U. 2003 nr 122 poz. 1143 z póź. zm.

²¹ Dz.U. 2006 nr 94 poz. 651 z póź. zm.

²² Na podstawie katalogu spółdzielni socjalnych sporządzonego według rejestracji w KRS prowadzonego przez Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych dostępnego stronie internetowej (<http://ozrss.pl/spoldzielnie-socjalne/katalog/>), stan na 25.09.2015r.

pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.

Jednym z głównych pól aktywności Programu współpracy Powiatu Krakowskiego z organizacjami społecznymi jest *rozwój społeczny, którym ma na celu:*

- *zwiększenie efektywności i skuteczności systemu edukacyjnego na terenie powiatu*
- *podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu*
- *zwiększenie ochrony i opieki nad zabytkami*
- *zwiększenie efektywności i skuteczności pomocy społecznej*
- *poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych*
- *wzmacnianie działań z zakresu ochrony i promocji zdrowia*
- *wspieranie integracji kulturalnej mieszkańców powiatu*
- *wsparcie procesu integracji europejskiej oraz wymiany doświadczeń*
- *zwiększenie efektywności i skuteczności zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej*²³.

Udział organizacji pozarządowych w wykonywaniu zadań publicznych realizowanych przez Powiat Krakowski odbywa się poprzez zlecanie organizacjom realizacji określonych zadań w trybie konkursowym bądź pozakonkursowym. Zadania z zakresu pomocy społecznej, w tym działalność na rzecz osób niepełnosprawnych jest realizowana w formie powierzenia lub wsparcie wykonania zadania publicznego (np. prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, prowadzenie rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie domów pomocy społecznej, prowadzenie środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzenie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek, itp.).

W 2014 r. w ramach zadania z zakresu pomocy społecznej powierzono organizacjom pozarządowym realizację zadań z zakresu działalności na rzecz osób niepełnosprawnych oraz pomocy społecznej na łączną kwotę 6,25 mln zł. Z tej kwoty 78,6% przeznaczono na prowadzenie rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych a prawie 19% na prowadzenie środowiskowych domów samopomocy i ośrodków wsparcia dla osób zaburzeniami psychicznymi (Tabela 33).

Tabela 33 Środki finansowe Powiatu Krakowskiego na zadania z zakresu pomocy społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi, 2014 r.

Obszar	Kwota przeznaczona na realizację zadania
Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa	80 000,00
Prowadzenie rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo -wychowawczych	4 913 640,00
Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1 180 600,00
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	80 000,00
Razem	6 254 240,00

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Powiatu Krakowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za rok 2014”, Załącznik do Uchwały Nr VII/46/2015 Rady Powiatu w Krakowie z dnia 29 kwietnia 2015 r.

²³ Źródło: „Program współpracy Powiatu Krakowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2014”

Z kolei w ramach otwartych konkursów ofert Powiat Krakowski udziela wsparcia na realizację zadań w ramach czterech obszarów tematycznych. W 2014 r. Powiat Krakowski zorganizował 4 konkursy ofert na realizację zadań w wyniku których podpisano umowy z 33 organizacjami społecznymi na łączną kwotę budżetu 88 tys. zł.

Tabela 34 Liczba konkursów i środków przekazanych organizacjom pozarządowym w trybie otwartego konkursu ofert, 2014

Obszar konkursowy	Kwota przeznaczona na dotację	Umowy zawarte	Kwoty rozliczone w ramach udzielonych dotacji
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	43 000 zł	9	38 255,20 zł
Upowszechnianie kultury fizycznej, sportu i turystyki	45 000 zł	15	45 000 zł
Ochrona i promocja zdrowia	62 000 zł	7	61 946 zł
Ekologia i ochrona zwierząt, ochrona dziedzictwa przyrodniczego	7 500 zł	2	7 500 zł

*Zródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Powiatu Krakowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za rok 2014”,
Załącznik do Uchwały Nr VII/46/2015 Rady Powiatu w Krakowie z dnia 29 kwietnia 2015 r.*

Projekty proponowane przez organizacje pozarządowe w ramach konkursu ofert są uzupełnieniem działań w obszarze edukacji, promocji zdrowia i opieki społecznej, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy prowadzonych przez powiat i podległe mu jednostki podejmowanych na rzecz różnych grup społecznych w powiecie.

Wydatki Powiatu Krakowskiego na zadania pomocy społecznej

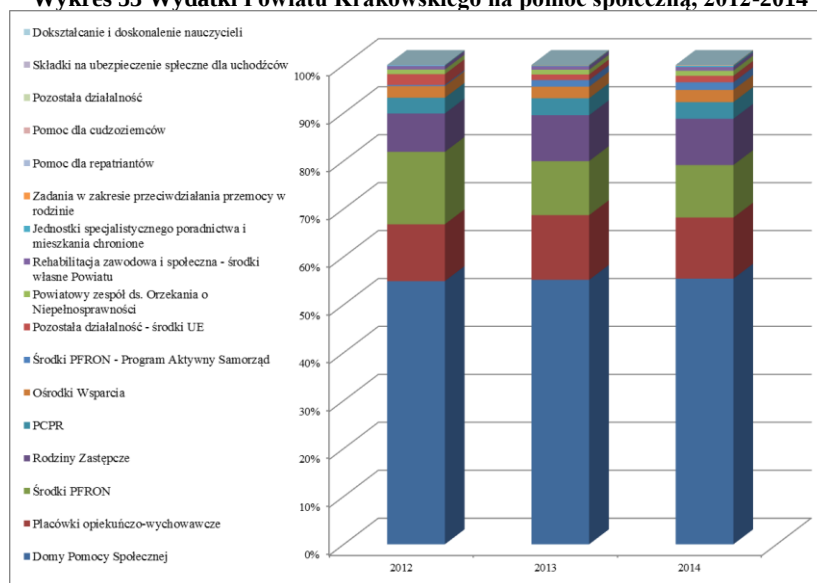
W 2014 r w Powiecie Krakowskim budżet na zadania z zakresu pomocy społecznej, będące sumą zadań własnych i zleconych przez administrację rządową wynosił ponad 45 mln zł. Zdecydowaną większość tych środków – 55,4% - była przeznaczona na funkcjonowanie domów pomocy społecznej, 22,4% środków finansowych przeznaczono na finansowanie systemu pieczy zastępczej, w tym prawie 13% środków dotyczyła placówek opiekuńczo-wychowawczych a 9,7% przekazano rodzinom zastępczym. Prawie 11% zasobów finansowych w 2014 r. związanych było ze wsparciem udzielanym ze środków finansowych PFRON. Działalność PCPR w Krakowie stanowiła 3,5% środków finansowych przeznaczonych na zadania pomocy społecznej w powiecie (Tabela 35 i Wykres 53).

Tabela 35 Wydatki Powiatu Krakowskiego na pomoc społeczną, 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Domy Pomocy Społecznej	24 659 814,78	24 680 395,28	24 996 509,65
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	5 323 542,45	6 041 319,32	5 745 983,52
Środki PFRON	6 777 600,00	5 044 576,00	4 942 058,54
Rodziny Zastępcze	3 601 349,64	4 283 904,13	4 355 352,20
PCPR	1 466 360,43	1 585 732,19	1 568 851,03
Ośrodki Wsparcia	1 085 689,00	1 071 600,00	1 145 838,24
Środki PFRON - Program Aktywny Samorząd	115 343,15	617 567,63	713 401,31
Pozostała działalność - środki UE	1 012 409,42	531 780,18	613 498,52
Powiatowy zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	428 936,24	432 103,16	480 272,91
Rehabilitacja zawodowa i społeczna - środki własne Powiatu	335 596,43	341 572,51	339 216,57
Jednostki specjalistycznego poradnictwa i mieszkania chronione	65 000,00	72 781,08	134 998,00
Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	7 996,12	28 654,37	27 900,80
Pomoc dla repatriantów	17 683,44	0,00	16 328,19
Pomoc dla cudzoziemców	0,00	0,00	9 828,00
Pozostała działalność	6 400,00	6 500,00	8 500,00
Składki na ubezpieczenie społeczne dla uchodźców	0,00	0,00	380,88
Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	1 200,00	1 505,60	0,00
Razem	44 904 921,10	44 739 991,45	45 098 918,36

Źródło: Sprawozdanie roczne z działalności PCPR w Krakowie za rok 2014

Wykres 53 Wydatki Powiatu Krakowskiego na pomoc społeczną, 2012-2014

Źródło: Sprawozdanie roczne z działalności PCPR w Krakowie za rok 2014

Ocena problemów społecznych w Powiecie Krakowskim przez mieszkańców i ekspertów

W trakcie pracy nad Strategią przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców Powiatu Krakowskiego oraz wśród ekspertów zajmujących się szeroko rozumianą problematyką społeczną w powiecie. Celem badania było zebranie opinii na temat problemów społecznych, jakie dostrzegają na terenie powiatu krakowskiego, w miejscu swojego zamieszkania oraz działań, które - ich zdaniem - należałoby podjąć aby poprawić sytuację mieszkańców w zakresie polityki społecznej oraz rynku pracy.

Charakterystyka osób uczestniczących w badaniu

Badanie zostało przeprowadzone dwutorowo:

1. **Badanie ankietowe wśród mieszkańców powiatu** w formie ankiety elektronicznej, umieszczonej na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Krakowie, jednostek organizacyjnych Starostwa, urzędów gmin należących do powiatu krakowskiego oraz gminnych ośrodków pomocy społecznej. Ankieta skierowana do mieszkańców miała uproszczoną formę i obejmowała pięć pytań zamkniętych, wielokrotnego wyboru oraz otwartych. Badanie ankietowe wśród mieszkańców przeprowadzono w okresie od 15 do 30 września 2015 r.

Charakterystyka mieszkańców, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym:

- W badaniu uczestniczyło 195 osób, w tym 124 kobiety (64%) i 71 mężczyzn (36%).
- Najliczniejszą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 20-39 lat (70% respondentów), 26% mieszkańców, którzy udzieli odpowiedzi na ankietę była w wieku 40-59 lat, 3% w wieku 60 lat i więcej, 1% w grupie wiekowej 15-19 lat.
- Najliczniejsza grupa badanych tj. 68% posiada wykształcenie wyższe, a 14% - średnie zawodowe, 8% - pomaturalne, 5% - zasadnicze zawodowe, 4% - średnie ogólnokształcące i 1% - wykształcenie poniżej gimnazjalnego.
- Wśród osób udzielających odpowiedzi najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące - 71%, po 9% odpowiadających zadeklarowało, że należy do osób bezrobotnych oraz uczniów i studentów, 6% stanowili przedsiębiorcy, 3% rolnicy i 3% emeryci lub renciści.
- Najwięcej ankiet pochodziło od mieszkańców gminy Kocmyrzów-Luborzyca (14,4%), Michałowice (13,9%), Iwanowice (12,4%), Słomniki (11,3%), Igołomia-Wawrzeńczyce (10,8%), Świątniki Górne (8,2%) i Skawina (6,2%). Pozostałe gminy były reprezentowane w badaniu na poziomie 0,5%-4,10% udzielających odpowiedzi. Z jednej gminy powiatu – Sułoszowa – nie wpłynęła żadna ankieta.

2. **Badanie ankietowe wśród ekspertów**, tj. przedstawicieli instytucji publicznych i niepublicznych, organizacji pozarządowych, pracodawców z Powiatu Krakowskiego działających w sferze polityki społecznej oraz rynku pracy. Ankieta skierowana do ekspertów miała rozbudowaną formę i obejmowała 21 pytań zamkniętych, wielokrotnego wyboru oraz otwartych obejmujących różne aspekty polityki społecznej i rynku pracy. Badanie ankietowe wśród ekspertów przeprowadzono w dniu 21 września 2015 r. podczas I warsztatów strategicznych.

Charakterystyka ekspertów, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym:

- W badaniu uczestniczyło 49 osób, w tym 69% Kobiet i 31% Mężczyzn.
- Wśród ekspertów uczestniczących w badaniu najliczniejszą grupę (58%) stanowili przedstawiciele instytucji publicznych i niepublicznych funkcjonujących na terenie powiatu krakowskiego, działających w sferze szeroko rozumianej polityki społecznej, 23% respondentów stanowili przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych, 15% ekspertów reprezentowało inne instytucje i organizacje a 4% - przedstawiciele biznesu.
- Eksperci uczestniczący w badaniu są w zdecydowanej większości (70% respondentów) są także mieszkańcami powiatu krakowskiego. Wśród ekspertów biorących udział w badaniu najliczniej była reprezentowana gmina Skawina (16% respondentów) i Czernichów (9%). Z gmin: Zielonki, Skala, Zabierzów i Krzeszowice pochodziło 7% ankietowanych. Pozostałe gminy powiatu były reprezentowane w badaniu na poziomie 2,3%. Nie otrzymano ani jednej opinii z trzech gmin powiatu: Sułoszowa, Iwanowice i Słomniki.

Weryfikacja opinii przekazanej w badaniu przez mieszkańców powiatu oraz ekspertów pomogła określić najbardziej powszechne problemy społeczne, z jakimi boryka się społeczność lokalna oraz wyłoniła działania istotne z ich punktu widzenia, które przyczyniłyby się do rozwiązania problemów społecznych na terenie Powiatu Krakowskiego a tym samym polepszenia warunków życia jego mieszkańców.

Diagnoza problemów społecznych w powiecie krakowskim przez mieszkańców

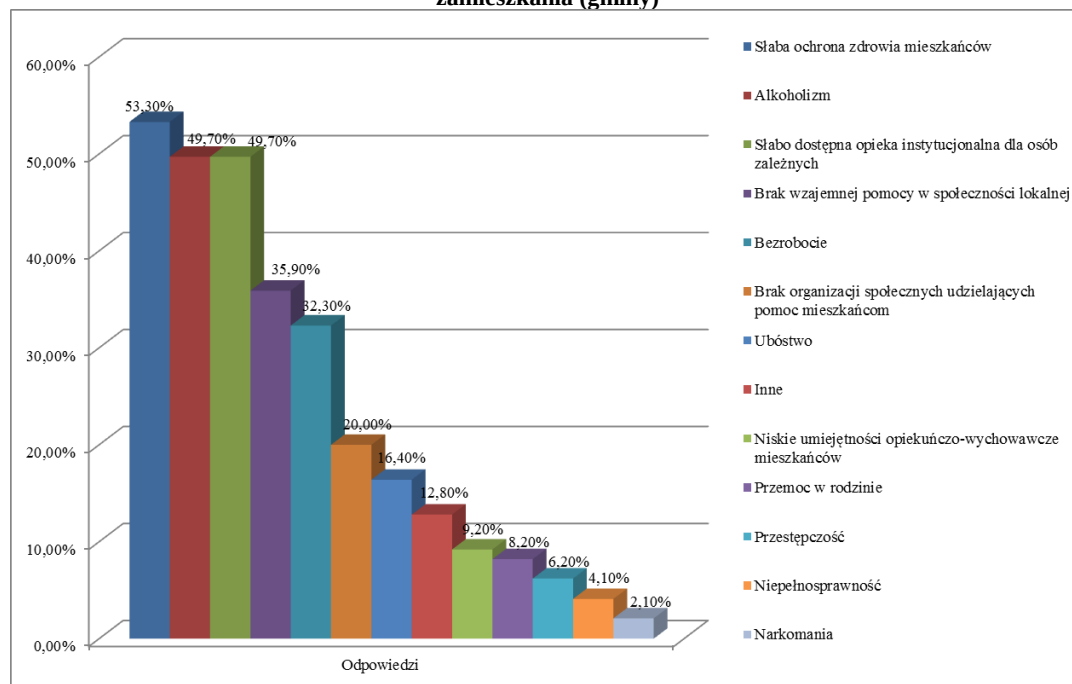
Poniżej prezentujemy wyniki badania ankietowego wśród mieszkańców powiatu.

Problemy społeczne, jakie mieszkańcy powiatu dostrzegają za najważniejsze na terenie swojego miejsca zamieszkania (Gminy)²⁴

Wśród najważniejszych problemów społecznych mieszkańcy powiatu wymienili (w kolejności od największej liczby wskazań):

- Słaba ochrona zdrowia mieszkańców - 53,30% wskazań
- Alkoholizm - 49,70%
- Słabo dostępna opieka instytucjonalna dla osób zależnych - 49,70%
- Brak wzajemnej pomocy w społeczności lokalnej - 35,90%
- Bezrobocie - 32,30%
- Brak organizacji społecznych udzielających pomoc mieszkańcom - 20,00%
- Ubóstwo - 16,40%
- Niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze mieszkańców - 9,20%
- Przemoc w rodzinie - 8,20%
- Przestępczość - 6,20%
- Niepełnosprawność - 4,10%
- Narkomania - 2,10%

Wykres 54 Najważniejsze problemy społeczne, jakie mieszkańcy powiatu dostrzegają na terenie swojego miejsca zamieszkania (gminy)

Opracowanie własne

²⁴ Osoby udzielający odpowiedzi w ankiecie mieli możliwość wskazania maksymalnie 5 problemów z listy zidentyfikowanych problemów społecznych

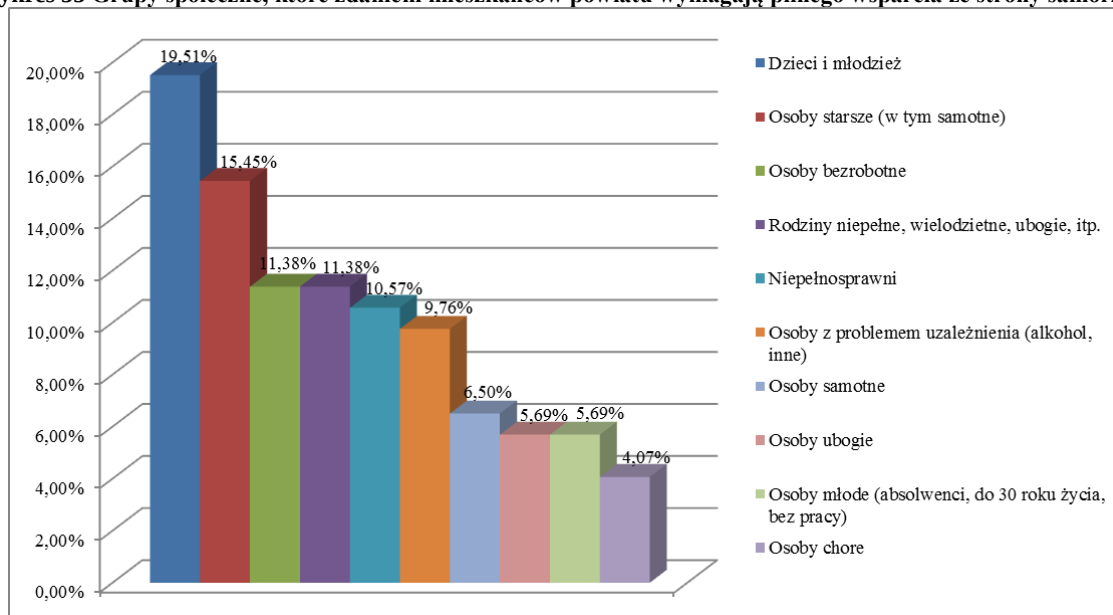

Grupy społeczne, które zdaniem mieszkańców powiatu wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu

Wśród grup społecznych, które wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu mieszkańców powiatu w badaniu ankietowymi wymienili (w kolejności od największej liczby wskazań):

- Dzieci i młodzież - 19,51% wskazań
- Osoby starsze (w tym samotne)- 15,45%
- Osoby bezrobotne - 11,38%
- Rodziny niepełne, wielodzietne, ubogie, itp. - 11,38%
- Niepełnosprawni - 10,57%
- Osoby z problemem uzależnienia (alkohol, inne) - 9,76%
- Osoby samotne - 6,50%
- Osoby chore - 4,07%

Wykres 55 Grupy społeczne, które zdaniem mieszkańców powiatu wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu

Opracowanie własne

Działania, jakie mógłby podjąć samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych w miejscu swojego miejsca zamieszkania (Gminy)²⁵

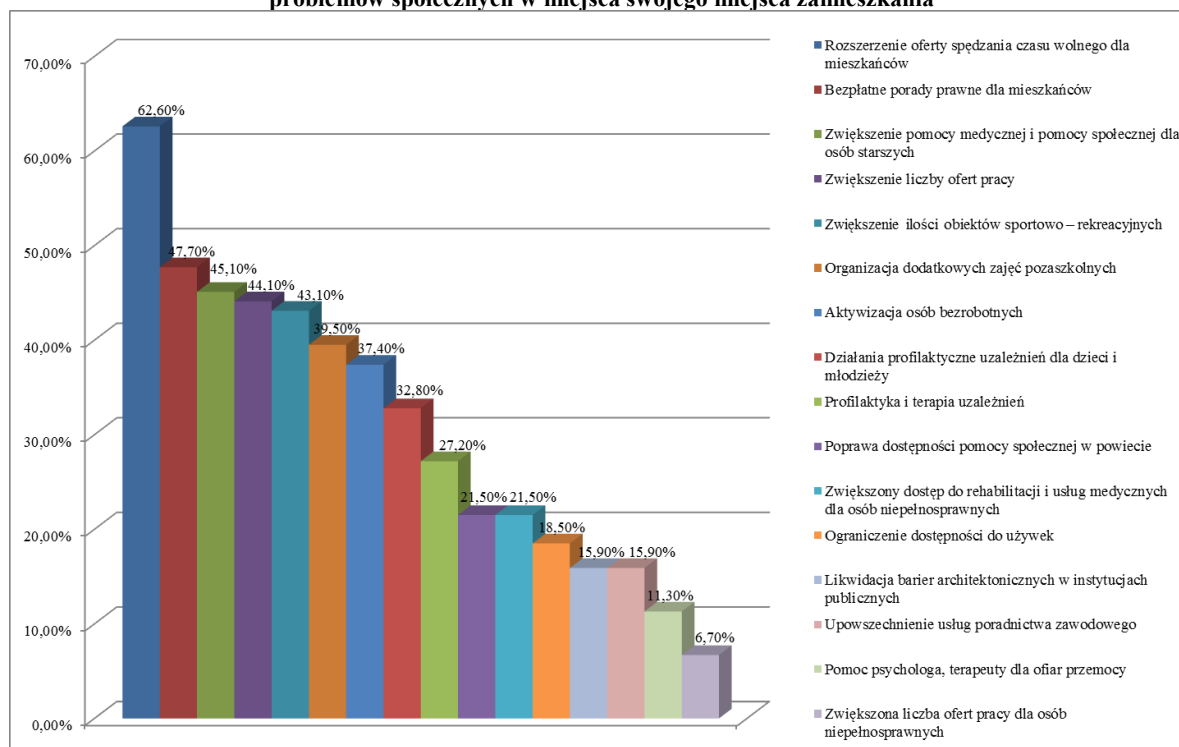
Wśród najważniejszych działań, które mógłby podjąć samorząd w celu rozwiązania problemów społecznych mieszkańcy w ankiecie wymienili (w kolejności od największej liczby wskazań):

- Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców - 62,60% wskazań
- Bezpłatne porady prawne dla mieszkańców - 47,70%
- Zwiększenie pomocy medycznej i pomocy społecznej dla osób starszych - 45,10%
- Zwiększenie liczby ofert pracy - 44,10%
- Zwiększenie ilości obiektów sportowo – rekreacyjnych - 43,10%
- Organizacja dodatkowych zajęć pozaszkolnych - 39,50%
- Aktywizacja osób bezrobotnych - 37,40%

²⁵ Osoby udzielający odpowiedzi w ankiecie mieli możliwość wskazania maksymalnie 3działania z listy zaproponowanych działań

- Działania profilaktyczne uzależnień dla dzieci i młodzieży - 32,80%
- Profilaktyka i terapia uzależnień - 27,20%
- Poprawa dostępności pomocy społecznej w powiecie - 21,50%
- Zwiększony dostęp do rehabilitacji i usług medycznych dla osób niepełnosprawnych - 21,50%
- Ograniczenie dostępności do używek - 18,50%
- Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych - 15,90%
- Upowszechnienie usług poradnictwa zawodowego - 15,90%
- Pomoc psychologa, terapeuty dla ofiar przemocy - 11,30%
- Zwiększona liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych - 6,70%

Wykres 56 Działania, jakie mógłby podjąć samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych w miejscu swojego miejsca zamieszkania

Opracowanie własne

Inne działania i inicjatywy, które warto podjąć na rzecz poprawy sytuacji społecznej mieszkańców powiatu (najczęściej wskazywane przez ankietowanych):

- Integracja osób niepełnosprawnych w środowisku
- Integracja osób starszych, pomoc osobom starszym w codziennych sprawach
- Wolontariusze wśród starszych osób samotnych
- Dostępność do opieki medycznej na wsi (lekarze, specjaliści)
- Poprawa transportu publicznego między gminami a aglomeracją Krakowa (dostępność do transportu publicznego w dni wolne od pracy)
- Bezpłatna oferta w zakresie spędzenia wolnego czasu dla seniorów
- Miejsca pracy na terenie gminy
- Budowa placów zabaw, szlaków spacerowych
- Utworzenie więcej żłobków i przedszkoli
- Bezpieczeństwo, większa aktywność policji
- Organizacja warsztatów praktycznej nauki zawodów
- Dostęp do rehabilitacji i usług medycznych dla osób niepełnosprawnych

- Stworzenie na bazie szkół ośrodków wsparcia społecznego
- Organizacja czasu dla małych dzieci i młodzieży

Diagnoza problemów społecznych w powiecie krakowskim przez ekspertów

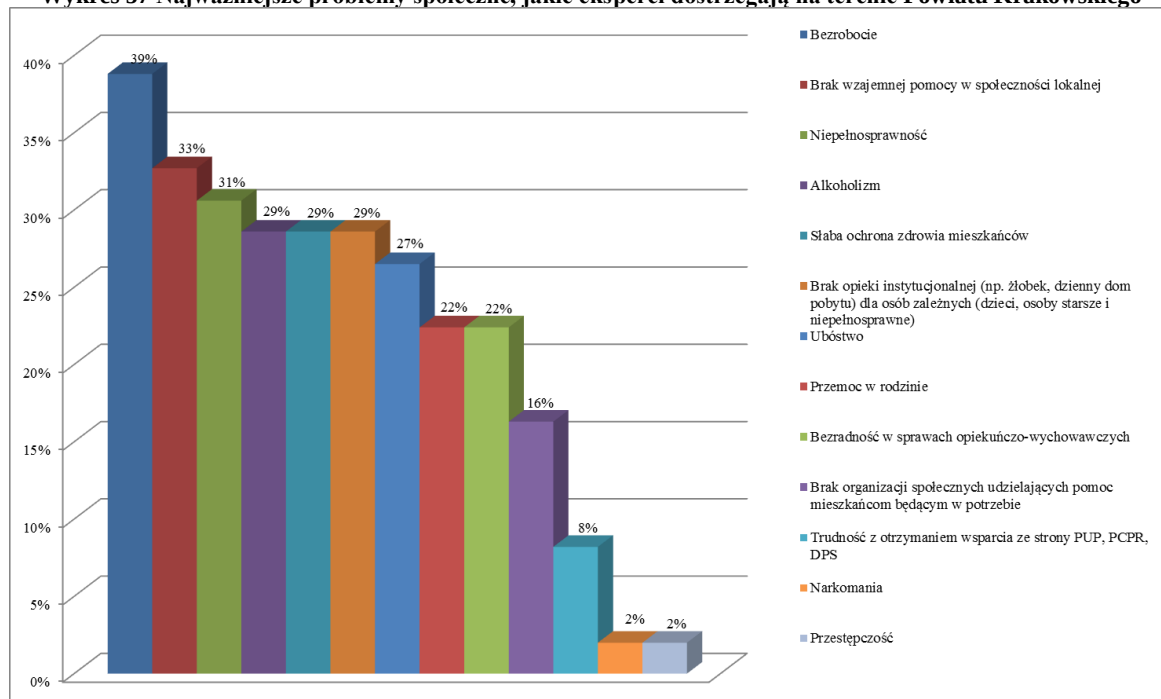
Poniżej prezentujemy wyniki badania ankietowego wśród ekspertów.

Problemy społeczne, jakie najsilniej występują na terenie powiatu krakowskiego

Wśród problemów społecznych, które najsilniej występują na terenie Powiatu Krakowskiego eksperci wymienili (w kolejności od największej liczby wskazań):

- Bezrobocie - 39%
- Brak wzajemnej pomocy w społeczności lokalnej - 33%
- Niepełnosprawność - 31%
- Alkoholizm - 29%
- Słaba ochrona zdrowia mieszkańców - 29%
- Brak opieki instytucjonalnej (np. żłobek, dzienny dom pobytu) dla osób zależnych (dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne) - 29%
- Ubóstwo - 27%
- Przemoc w rodzinie - 22%
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - 22%
- Brak organizacji społecznych udzielających pomoc mieszkańcom będącym w potrzebie - 16%
- Trudność z otrzymaniem wsparcia ze strony PUP, PCPR, DPS - 8%
- Narkomania - 2%
- Przestępczość - 2%

Wykres 57 Najważniejsze problemy społeczne, jakie eksperci dostrzegają na terenie Powiatu Krakowskiego

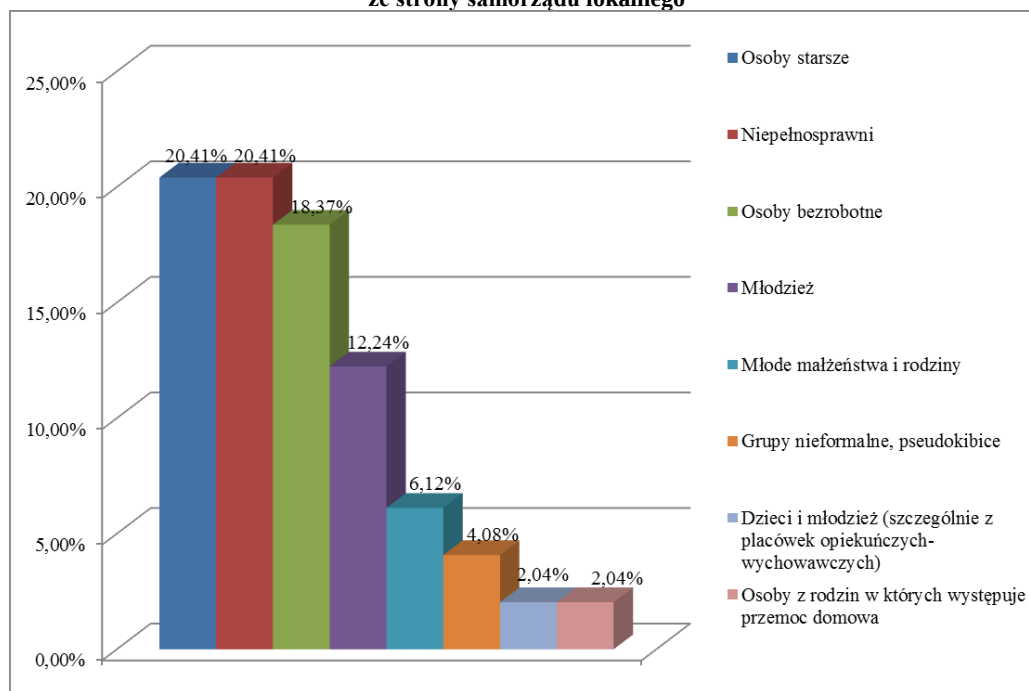
Opracowanie własne

Grupy społeczne, które zdaniem ekspertów wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu

Zdaniem ekspertów dwie grupy społecznych wymagają szczególne pilnego wsparcia ze strony samorządu: są to osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne (po 20,4% wskazań). Na kolejnych miejscach uplasowały się osoby bezrobotne (18,3%). Wśród tej grupy eksperci szczególnie wymieniali młodych absolwentów pozostających bez pracy oraz osoby niepełnosprawni zdolne do pracy lecz mające trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Młodzież została wymieniona przez 12,2% ekspertów a 2% ekspertów zwróciło szczególną uwagę na dzieci i młodzież objętą system pieczy zastępczej jak ta grupa, która wymaga szczególnego wsparcia. Poniżej zaprezentowano w kolejności od największej liczby wskazań grupy społeczne, które według ekspertów wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu lokalnego:

- Osoby starsze - 20,41%
- Niepełnosprawni - 20,41%
- Osoby bezrobotne - 18,37%
- Młodzież - 12,24%
- Młode małżeństwa i rodziny - 6,12%
- Grupy nieformalne, pseudokibice - 4,08%
- Dzieci i młodzież (szczególnie z placówek opiekuńczych-wychowawczych) - 2,04%
- Osoby z rodzin w których występuje przemoc domowa - 2,04%

Wykres 58 Grupy społeczne, które zdaniem ekspertów wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu lokalnego

Opracowanie własne

Eksperci zostali poproszeni w ankiecie o zidentyfikowanie najważniejszych problemów społecznych w stosunku o określonych grup społecznych oraz wskazanie przyczyn występowania tych problemów.

Problemy społeczne dzieci i młodzieży w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Wśród problemów społecznych dotyczących dzieci i młodzieży z Powiatu Krakowskiego ponad połowa ekspertów wymieniła na pierwszym miejscu złą sytuację ekonomiczną rodzin. Natomiast wśród przyczyn występowania problemów społecznych dzieci i młodzieży najczęściej wskazywano brak opieki i czasu dla dzieci ze strony rodziców lub opiekunów. Poniżej zaprezentowano, w kolejności od największej liczby wskazań, problemy społeczne, które według ekspertów mają istotny wpływ na najmłodszych mieszkańców powiatu oraz ich przyczyny:

Problemy społeczne dzieci i młodzieży	Przyczyny występowania problemów społecznych dzieci i młodzieży
– Zła sytuacja ekonomiczna rodzin – 53% – Brak pozytywnych wzorców i autorytetów -49% – Alkohol i papierosy - 47% – Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu - 45% – Niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze rodziców/opiekunów - 43%. – Bezrobocie rodziców/opiekunów - 22% – Chuligaństwo - 20% – Przemoc ze strony rodziców/opiekunów - 14% – Narkotyki -14% – Sieroctwo/rodziny niepełne - 8% – Niepełnosprawność - 6%	– Brak opieki i czasu dla dzieci przez rodziców, opiekunów - 16,33% – Brak wzorców ze strony rodziców, opiekunów - 14,29% – Trudności wychowawczo – opiekuńcze - 8,16% – Zła sytuacja ekonomiczna - 8,16% – Przemoc domowa - 6,12% – Zbyt uboga oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży (ferie, wakacje, weekendy) - 4,08% – Bezrobotni rodzice - 4,08% – Uzależnienia rodziców- 2,04% – Rozpad rodzin, rodziny niepełne - 4,08% – Bieda - 4,08% – Emigracja zarobkowa rodziców - 2,04% – Mała ilość rodzin wielopokoleniowych - 2,04% – Niska świadomość rodziców dotycząca szkodliwości używek - 2,04%

Problemy społeczne rodzin w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Wśród problemów społecznych dotyczących rodziny z Powiatu Krakowskiego 55% ekspertów wskazała na pierwszym miejscu nieporadność życiową natomiast 45% ekspertów alkoholizm. Co trzeci ekspert wymienił jako główną problem społeczny rodzin w powiecie krakowskim rozpad rodziny lub niepełną rodziną. Z kolei wśród przyczyn występowania problemów społecznych rodzin najczęściej wskazywano alkoholizm (14% odpowiedzi), bezrobocie (12%) oraz trudną sytuację ekonomiczną rodzin (12%).

Poniżej zaprezentowano, w kolejności od największej liczby wskazań, problemy społeczne, które według ekspertów mają istotny wpływ na rodziny zamieszkujące Powiat Krakowski oraz ich przyczyny:

Problemy społeczne rodzin	Przyczyny występowania problemów społecznych rodzin
– Nieporadność życiowa - 55% – Alkoholizm - 45% – Rozpad lub niepełna rodzina - 37% – Bezrobocie - 31% – Ubóstwo - 29% – Bezradność opiekuńczo-wychowawcza - 29% – Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych - 29%	– Alkoholizm - 14,29% – Bezrobocie - 12,24% – Trudna sytuacja ekonomiczna rodzin -12,24% – Niskie kompetencje wychowawczo – opiekuńcze rodziców -8,16% – Nieporadność życiowa - 6,12% – Ubóstwo - 4,08% – Rozpad rodziny -4,08%

– Przemoc domowa - 20% – Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami - 18% – Brak poradnictwa psychologiczno – prawnego - 16%	– Brak wsparcia dla rodzin nieporadnych życiowo - 2,04% – Wielopokoleniowość - 2,04% – Małe zasoby finansowe - 2,04% – Emigracja zarobkowa rodziców - 2,04% – Brak pracy z godziwymi zarobkami - 2,04% – Wysokie koszty leczenia, rehabilitacji - 2,04% – Brak zainteresowania rodziców działaniami profilaktycznymi dotyczącymi uzależnień - 2,04% – Przemoc domowa - 2,04% – Patologie - 2,04%

Problemy społeczne osób niepełnosprawnych w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Wśród problemów społecznych dotyczących osób niepełnosprawnych z Powiatu Krakowskiego na pierwszych miejscach wskazano brak odpowiednich ofert pracy (56% odpowiedzi), bariery ekonomiczne związane z wysokim kosztem leczenia, rehabilitacji, itp. (38%) oraz małą liczbę zakładów pracy chronionej (33%). Natomiast wśród przyczyn występowania problemów społecznych osób niepełnosprawnych najczęściej wymieniano małą liczbę ofert pracy dla osób niepełnosprawnych na rynku pracy (10%), co może wynikać m.in. z obaw pracodawców przed zatrudnianiem osób niepełnosprawnych (np. związanych z koniecznością dostosowania stanowiska pracy do potrzeb zatrudnianej osoby niepełnosprawnej) czy też uprzedzeń związanych z niskimi kwalifikacjami zawodowymi osób niepełnosprawnych. Wśród pozostałych przyczyn problemów osób niepełnosprawnych pojawiały się: bezrobocie, marginalizacja, mała ilość działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych, zła sytuacja ekonomiczna tej grupy oraz wysokie koszty opieki i rehabilitacji (po 6% wskazań).

Poniżej zaprezentowano, w kolejności od największej liczby wskazań, problemy społeczne, które według ekspertów mają istotny wpływ na rodziny zamieszkujące Powiat Krakowski oraz ich przyczyny:

Problemy społeczne osób niepełnosprawnych	Przyczyny występowania problemów społecznych osób niepełnosprawnych
– Brak odpowiednich ofert pracy - 56% – Bariery ekonomiczne (związane z wysokim kosztem leczenia, rehabilitacji, itp.) - 38% – Mała liczba zakładów pracy chronionej - 33% – Utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych - 33% – Utrzymanie aktywności zawodowej - 27% – Izolacja społeczna (krzywdzące stereotypy osób niepełnosprawnych, bariera psychiczna związana z kontaktem z osobą niepełnosprawną, itp.) - 27% – Bariera psychiczna osób niepełnosprawnych związana z brakiem akceptacji ze strony środowiska - 27% – Bariery w poruszaniu się - 23% – Ograniczona aktywność organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką aktywizacji (w tym zawodowej) osób niepełnosprawnych - 17% – Bariery architektoniczne - 15%	– Mała liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych na rynku pracy - 10,20% – Bezrobocie - 6,12% – Marginalizacja - 6,12% – Mała ilość działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych - 6,12% – Zła sytuacja ekonomiczna - 6,12% – Wysokie koszty opieki i rehabilitacji - 6,12% – Bariery architektoniczne - 4,08% – Brak ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych - 2,04% – Brak wsparcia osób niepełnosprawnych przez rodziny - 4,08% – Napiętnowanie społeczne osób chorych psychicznie oraz mała edukacja w zakresie chorób psychicznych lub jej całkowity brak - 4,08% – Niskie poczucie wartości - 2,04% – Brak przepływu informacji pomiędzy

	instytucjami - 2,04% – Bardzo niski standard życia - 2,04%

Problemy społeczne osób starszych w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Wśród najważniejszych problemów społecznych dotyczących starszych mieszkańców Powiatu Krakowskiego eksperci wymienili: niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (65% wskazań) oraz izolację społeczną (samotność) osób starszych (56%). 42% ekspertów wskazało Ograniczona samodzielność osób starszych a co trzeci ekspert wskazał niewystarczającą opiekę zdrowotną oraz brak poczucia bezpieczeństwa. Z kolei wśród przyczyn występowania problemów społecznych osób starszych eksperci najczęściej wymieniali: samotność, trudną sytuację ekonomiczną oraz izolację społeczną będącą wynikiem opuszczenia osób starszych przez rodzinę i dzieci (po 14,2% wskazań). Zdaniem ekspertów przyczynami problemów społecznych osób starszych są również choroby wieku podeszłego (12,24%) oraz niepełnosprawność (8,16%).

Poniżej zaprezentowano, w kolejności od największej liczby wskazań, problemy społeczne, które według ekspertów mają istotny wpływ na osoby starsze zamieszkujące Powiat Krakowski oraz ich przyczyny:

Problemy społeczne osób starszych	Przyczyny występowania problemów społecznych osób starszych
– Niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego - 65% – Izolacja społeczna (samotność) - 56% – Ograniczona samodzielność - 42% – Niewystarczająca opieka zdrowotna - 35% – Brak poczucia bezpieczeństwa - 33% – Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu - 25% – Brak oferty aktywizacji osób starszych - 25% – Brak pomocy terapeutycznej, specjalistycznego poradnictwa - 21% – Izolacja rodzinna (odrzućenie) - 19% – Przemoc (w tym zaniedbanie) - 10%	– Samotność -14,29% – Trudna sytuacja ekonomiczna -14,29% – Izolacja społeczna (opuszczenie osób starszych przez rodzinę i dzieci) -14,29% – Choroby wieku podeszłego -12,24% – Niepełnosprawność -8,16% – Niewystarczająca liczba placówek opiekuńczych i zdrowotnych -6,12% – Ubóstwo -4,08% – Brak opieki osób starszych i integracja społeczna tych osób -4,08% – Stereotypy w podejściu do osób starszych -2,04% – Nie wystarczająca ilość i terminowość świadczeń medycznych -2,04% – Brak zainteresowania w gminie osobami starszymi -2,04% – Brak poczucia bezpieczeństwa -2,04% – Słaba opieka ze strony instytucji pomocowych - 2,04%

Eksperti zostali poproszeni również w opinię w zakresie problemów społecznych w poszczególnych obszarach polityki społecznej w powiecie.

Problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Wśród problemów społecznych w obszarze opieki zdrowotnej w Powiecie Krakowskim prawie 90% ekspertów wskazało długi okres oczekiwania na usługi medyczne. 71% wskazań dotyczyła małej liczby lekarzy specjalistów na terenie powiatu krakowskiego. Co trzeci ekspert wskazał długi okres oczekiwania na pielęgniarską opiekę długoterminową domową a co czwarty – ograniczoną liczbę wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych. Wśród głównych przyczyn wskazanych problemów społecznych

w zakresie opieki zdrowotnej wymieniano ograniczone możliwości dostępu do specjalistów w ramach nieodpłatnej opieki zdrowotnej (kontrakty NFZ).

Poniżej zaprezentowano, w kolejności od największej liczby wskazań, zestawienie problemów społecznych w obszarze opieki zdrowotnej oraz przyczyny ich występowania:

Problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej	Przyczyny występowania problemów społecznych w obszarze opieki zdrowotnej
– Długi okres oczekiwania na usługi medyczne - 88% – Mała liczba lekarzy specjalistów -71% – Długi okres oczekiwania na pielęgniarską opiekę długoterminową domową -31% – Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych- 23%	– Ograniczone możliwości dostępu do specjalistów w ramach nieodpłatnej opieki zdrowotnej (kontrakty NFZ) - 22,45% – Długie terminy wizyt i operacji - 20,41% – Niechęć w wydawaniu skierowań na badania specjalistyczne przez lekarzy rodzinnych - 2,04% – Niewystarczająca opieka instytucji do tego powołanych - 2,04% – Brak opieki psychologicznej - 2,04%

Problemy społeczne w obszarze rynku pracy w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Wśród problemów społecznych w obszarze rynku pracy w Powiecie Krakowskim najczęściej wskazywano: małą liczbę atrakcyjnych ofert pracy (43% odpowiedzi) oraz niski poziom aktywności ekonomicznej, w tym znaczący udział zatrudnienia w szarej strefie (37%). Eksperti podkreślali również niedostosowanie wykształcenia mieszkańców do zapotrzebowania lokalnego rynku pracy, a także niechęć części osób bezrobotnych do rozwoju zawodowego, co w kontekście braku pożądaných przez pracodawców kwalifikacji zawodowych może stanowić rzeczywisty problem w znalezieniu oferty zatrudnienia. Wśród najczęstszych przyczyn takiego stanu rzeczy wymieniano: brak ofert pracy (14,2% wskazań), niski poziom wynagrodzeń (12,2%) oraz „czarną i szarą” strefę wśród pracodawców oraz (8,2% odpowiedzi).

Pełne zestawienie problemów społecznych w obszarze rynku pracy oraz przyczyny ich powstawania, w kolejności od największej liczby wskazań, prezentuje tabela poniżej:

Problemy społeczne w obszarze rynku pracy	Przyczyny występowania problemów społecznych w obszarze rynku pracy
– Mała liczba atrakcyjnych ofert pracy - 43% – Niski poziom aktywności ekonomicznej, znaczący udział zatrudnienia w szarej strefie - 37% – Niechęć części osób bezrobotnych do rozwoju zawodowego -35% – Niedostosowanie wykształcenia mieszkańców do zapotrzebowania lokalnego rynku pracy -35% – Emigracja zarobkowa -33% – Słaba współpraca środowisk gospodarczych, organizacji pozarządowych, instytucji rynku pracy, instytucji z obszaru pomocy i integracji społecznej oraz edukacji -31% – Ograniczona aktywność organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką rynku pracy, działających na terenie powiatu krakowskiego -22% – Słaba współpraca gmin i powiatu w zakresie	– Brak ofert pracy -14,29% – Niskie wynagrodzenia -12,24% – Czarna i szara strefa przedsiębiorców -8,16% – Niskie kwalifikacje pracowników -4,08% – Niedostosowanie szkół zawodowych do zapotrzebowania rynku pracy -4,08% – Brak zintegrowanych działań wobec osób bezrobotnych -4,08% – Zbyt mało uczciwych pracodawców względem pracownika -2,04% – Za mała ilość dużych przedsiębiorstw -2,04% – Wysokie koszty zatrudnienia -2,04% – Zatrudnienie na umowy cywilnoprawne -2,04% – Brak ofert pracy do rencistów i emerytów -2,04% – Bezrobocie strukturalne -2,04% – Słaba współpraca instytucji polityki społecznej i rynku pracy -2,04%

- rynku pracy -18% – Niewystarczający poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie powiatu -16% – Niewystarczający poziom integracji poszczególnych służb i instytucji w działaniach kształtujących wskaźnik zatrudnienia -16%	

Problemy społeczne w obszarze edukacji w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Wśród problemów społecznych w obszarze edukacji w Powiecie Krakowskim najczęściej wskazywano: zagrożenia cywilizacyjne, w tym m.in. nadopiekuńczość opiekunów, uzależnienia, brak wzorców (47% odpowiedzi) oraz niewystarczającą ilość placówek wychowania przedszkolnego (41%) i słabą ofertę efektywnego gospodarowania wolnym czasem dzieci i młodzieży (41%). Według ekspertów przyczyny problemów społecznych w obszarze edukacji są spowodowane m.in. słabą sytuacją ekonomiczną instytucji edukacyjnych, niewystarczającą aktywnością pedagogów w kierunku rozwijania zdolności uczniów wyróżniających się, niską świadomością uczniów do kształcenia się, zdobywania zawodu, przekwalifikowania się ale także słabym wykorzystaniem infrastruktury szkolnej poza godzinami pracy szkoły (np. boisk, sal gimnastycznych).

Pełne zestawienie problemów społecznych w obszarze edukacji oraz przyczyny ich powstawania, w kolejności od największej liczby wskazań, prezentuje tabela poniżej:

Problemy społeczne w obszarze edukacji	Przyczyny występowania problemów społecznych w obszarze edukacji
– Zagrożenia cywilizacyjne (m.in. nadopiekuńczość opiekunów, uzależnienia, brak wzorców) -47% – Niewystarczająca ilość placówek wychowania przedszkolnego -41% – Słaba oferta efektywnego gospodarowania wolnym czasem dzieci i młodzieży -41% – Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki -39% – Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci i młodzieży -33% – Słaba współpraca ze środowiskami gospodarczymi z terenu powiatu -25% – Atrakcyjność Krakowa i dostępnej tam oferty edukacyjnej oraz spędzania czasu wolnego -22% – Niewystarczająca ilość stołówek szkolnych -12% – Brak wsparcia pedagogów w poznawaniu nowych trendów i zjawisk cywilizacyjnych i kulturowych -12%	– Słaba sytuacja ekonomiczna instytucji edukacyjnych -4,08% – Słabe wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci -4,08% – Mała aktywność pedagogów w kierunku wyróżniających się zdolnościami uczniów -4,08% – Niska świadomość uczniów do kształcenia się, zdobywania zawodu, przekwalifikowania się -4,08% – Brak wykorzystania boisk i sal gimnastycznych poza typowymi godzinami użytkowania -4,08% – Mała ilość absolwentów szkół zawodowych -4,08% – Atrakcyjność Krakowa powoduje odpływ zdolnych uczniów z terenu powiatu -2,04% – Małe zaangażowanie rodziców w rozwój dzieci -2,04% – Brak ciekawej oferty dla dzieci i młodzieży -2,04%

Problemy społeczne w obszarze spędzanie wolnego czasu w Powiecie Krakowskim i przyczyny ich występowania

Zdaniem ekspertów dynamiczne zmiany cywilizacyjne skutkujące zmianami zachowań mieszkańców i form aktywnego uczestnictwa w czasie wolnym powodują niedosyt w ofercie spędzania wolnego czasu wśród mieszkańców powiatu (53% wskazań). Według ekspertów brakuje wiejskich świetlic i ognisk kultury, miejsc spotkań i aktywności mieszkańców (47% wskazań). Ponadto eksperci zwracają także uwagę na nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny, historyczny i kulturowy powiatu oraz potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (47%). Wymieniano także słabą ofertę organizacji pozarządowych inspirujących

działalność kulturalną, sportową i rekreacyjną (35%). Wśród przyczyn wskazanych problemów społecznych w tym obszarze wymieniano niewystarczającą promocję oferty imprez o wydarzeń organizowanych przez organizacje społeczne (12,24%) oraz brak pomysłu na wykorzystanie infrastruktury szkolnej boisk po godzinach pracy szkoły (4,08%). Poniżej zaprezentowano, w kolejności od największej liczby wskazań, zestawienie problemów społecznych w obszarze opieki zdrowotnej oraz przyczyny tych problemów:

Problemy społeczne w obszarze spędzanie wolnego czasu	Przyczyny występowania problemów społecznych w obszarze spędzanie wolnego czasu
– Dynamiczne zmiany cywilizacyjne skutkujące zmianami zachowań mieszkańców i form uczestnictwa w ofercie czasu wolnego -53% – Brak wiejskich świetlic i ognisk kultury, miejsc spotkań i aktywności mieszkańców -47% – Nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny, historyczny i kulturowy powiatu -47% – Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży -47% – Słaba oferta organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną, sportową i rekreacyjną -35% – Zbyt mało imprez i wydarzeń (np. środowiskowych, sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych) -20%	– Niewystarczająca promocja oferty imprez o wydarzeń organizowanych przez organizacje społeczne – 12,24% – Brak pomysłu na wykorzystanie infrastruktury szkolnej boisk po godzinach pracy szkoły -4,08%

Nowe, dotąd nie występujące problemy społeczne, które w najbliższym czasie mogą wymagać podjęcia interwencji instytucji pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, sportu i rekreacji

Wśród najczęściej wskazywanych problemów społecznych, które w najbliższym czasie mogą się pojawić eksperci wymienili:

- Problemy dotyczące uchodźców – 10% wskazań
- Emigracja mieszkańców powiatu za granicę – 6%
- Narkomania – 4%
- Problemy społeczne związane z osobami starszymi – 4%

Ponadto wśród pojedynczych wskazań pojawiły się kwestie związane z bezdomnością, sieroctwem, przestępczością wśród młodych, alkoholizmem, niedostosowanie społeczne wychowanków placówek społeczno-opiekuńczych i rodzin zastępczych oraz problemy zdrowotne dzieci i młodzieży, w tym szczególnie próchnicy zębów (według Światowej Organizacji Zdrowia próchnica zębów jest chorobą społeczną ściśle związaną z warunkami cywilizacyjnymi. Brak opieki stomatologicznej w szkołach powoduje postępującą próchnicę uzębienia wśród dzieci i młodzieży).

Działania, jakie samorząd lokalny powinien podjąć w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych z którymi borykają się mieszkańcy Powiatu Krakowskiego

Poniższa lista przedstawia działania, które zdaniem ekspertów samorząd lokalnym powinien podjąć w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych:

- Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów – 43% wskazań
- Poprawa dostępności do opieki medycznej, wprowadzenie gminnych profilaktycznych programów zdrowotnych -33%
- Dostosowanie oferty usług dla osób starszych i niepełnosprawnych -33%

- Walka z patologiami społecznymi (narkomania, alkoholizm, inne środki psychoaktywne) -33%
- Udzielanie wsparcia rodzinom wielodzietnym -26%
- Ograniczenie bezrobocia i jego skutków, działania wspierające tworzenie miejsc pracy -26%
- Działania prowadzące do poprawy sytuacji na rynku pracy osób młodych, w tym absolwentów, poprzez organizowanie kursów i szkoleń pod kątem dostosowania ich do potrzeb rynku pracy -24%
- Budowa mieszkań socjalnych i chronionych -24%
- Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych (likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych, ułatwienia transportowe itp.) -22%
- Aktywizacja społeczna ludzi starszych – np. Klub Seniora, Dzienny Dom Pomocy -22%
- Zwiększenie dostępności do oferty żłobków i przedszkoli -22%
- Działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa na terenie powiatu (np. drogowe, przestrzeń publiczna, szkoły) -18%
- System kształcenia i przekwalifikowania zawodowego umożliwiającego podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych -14%
- Prowadzenie polityki proinwestycyjnej, mającej na celu przyciągnięcie inwestorów -14%
- Intensyfikacja wsparcia na rzecz lokalnych przedsiębiorstw tworzących trwale miejsca pracy -14%
- Poprawa przepływu informacji pomiędzy instytucjami -14%
- Integracja działań wszystkich instytucji z obszaru pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy – stworzenie Powiatowego Centrum Polityki Społecznej -12%
- Rozwijanie modelu wsparcia dla rodzin poprzez upowszechnienie pomocy asystenta rodziny, rodzin wspierających, itp. -10%
- Organizacja imprez integracyjnych mających na celu aktywizację mieszkańców (np. pikniki rodzinne itp.) -10%
- Utworzenie klubów integracji społecznej -8%
- Utworzenie mobilnych punktów pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych -8%
- Poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego poprzez usprawnienie działań Policji (np. zwiększenie liczby patroli policyjnych) -8%
- Promowanie i wspieranie pieczy zastępczej -8%
- Zwiększenie usług orientacji i doradztwa zawodowego w szkołach powiatu krakowskiego -8%
- Organizowanie lokalnych programów wspierania mieszkańców i ich aktywności zawodowej i pozazawodowej -8%
- Promowanie ekonomii społecznej (spółdzielnia socjalna, przedsiębiorstwa społeczne) -8%
- Wspieranie działalności charytatywnej organizacji oraz przedsiębiorców w zakresie pomocy osobom najuboższym -6%
- Propagowanie idei wolontariatu i tworzenie warunków do jego działania -6%
- Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje społeczne, kampanie informacyjne) -6%
- Skuteczne egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym -6%
- Dynamiczny rozwój szkolnictwa zawodowego -2%.

Wśród innych sugestie istotnych z punktu widzenia pracy nad dokumentami strategicznym w zakresie rozwiązywania problemów społecznych eksperci wymienili następujące kwestie:

- *Działania na rzecz wspierania rodziny*, w tym m.in.: podniesienie kwalifikacji wychowawczych, nauka kształtowania pozytywnych nawyków, zintensyfikowanie działań mających na celu kształtowanie charakteru dzieci,
- *Działania na rzecz osób niepełnosprawnych*, w szczególności osób z trwałych orzecznictwem. W tym obszarze sugerowano zmiany idące w kierunku całkowitej refundacji środków pomocowych oraz zmianę sposobu rozliczania środków (np. przez Internet) w celu zmniejszenia procedur administracyjnych związanych z rozliczaniem wsparcia,
- *Działania na rzecz dzieci i młodzieży*, w szczególności zwiększenie działań w zakresie zapewnienia pomocy psychologicznej w szkołach,
- *Działania w otoczeniu pomocy społecznej*. Tutaj sugerowano wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu w sferze polityki społecznej
- *Działania związane z wdrażaniem strategii*. W tej kwestii sugerowano przeprowadzanie monitoringu realizacji zadań strategii oraz okresową ocenę realizacji założeń strategii a także ocenę efektów jej wdrażania.

Wnioski

- Opinia mieszkańców powiatu krakowskiego oraz ekspertów dotycząca problemów społecznych, które najsilniej występują na terenie Powiatu Krakowskiego jest zbliżona. Na pierwszych pięciu pozycjach listy znalazły się w obu badaniach podobne problemy (różni je jedynie kolejność miejsca). Zdaniem mieszkańców do najważniejszych problemów społecznych w powiecie krakowskim należy słaba ochrona zdrowia mieszkańców oraz alkoholizm (według ekspertów oba te problemy znalazły się na czwartym miejscu listy).
- Z kolei eksperci za najważniejsze problemy społeczne w powiecie uznali: bezrobocie oraz brak wzajemnej pomocy w społeczności lokalnej (w opinii mieszkańców problemy te znalazły się odpowiednio na piątym i czwartym miejscu). Ponadto wśród pięciu najważniejszych problemów społecznych mieszkańcy powiatu wymienili słabo dostępną opiekę instytucjonalną dla osób zależnych, natomiast eksperci uznali za istotny problem niepełnosprawności.
- Opinia mieszkańców i ekspertów odnośnie grup społecznych, które wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu lokalnego jest również zbliżona. Dla mieszkańców najważniejszymi grupami społecznymi wymagającymi szczególnej uwagi są: dzieci i młodzież, osoby starsze oraz osoby bezrobotne. Zdaniem ekspertów pilnego wsparcia ze strony samorządu lokalnego wymagają: osoby starsze, osoby niepełnosprawne oraz bezrobotni. Ponadto eksperci dostrzegają konieczność zajęcia się młodzieżą oraz rodzinami (te grupy znalazły się w pierwszej piątce w ich opinii). Natomiast według mieszkańców powiatu szczególnej uwagi – oprócz wyżej wymienionych grup – wymagają rodziny niepełne, wielodzietne, ubogie oraz osoby niepełnosprawne.
- Wśród działań, jakie mogłby podjąć samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych mieszkańcy powiatu wskazywali najczęściej rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, dostęp do bezpłatnych porad prawnych dla mieszkańców, zwiększenie pomocy medycznej i pomocy społecznej dla osób starszych oraz zwiększenie liczby ofert pracy. Z kolei eksperci podkreślali konieczność zwiększenia dostępu do lekarzy specjalistów oraz poprawy dostępności do opieki medycznej, w tym także wprowadzenie gminnych profilaktycznych programów zdrowotnych, dostosowanie oferty usług dla osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałania patologiom społecznym oraz działania w zakresie wsparcia dla rodzin wielodzietnych.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach Powiatu Krakowskiego w 2014 r.	12
Tabela 2 Mieszkańcy Powiatu Krakowskiego wg funkcjonalnych grup wieku w latach 2010-2014 z prognozą do 2030	13
Tabela 3. Udział ludności gmin Powiatu Krakowskiego wg funkcjonalnych grup wieku w ogólnej liczbie ludności gminy ogółem (%).....	14
Tabela 4. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne ludności w Powiecie Krakowskim, 2010-2014	16
Tabela 5. Struktura zatrudnionych w Powiecie Krakowskim wg sekcji PKD w latach 2010-2013	19
Tabela 6 Liczba placówek opieki dla dzieci w wieku 0-3 lata w Powiecie Krakowskim, 2010-2014..	20
Tabela 7 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Powiecie Krakowskim, 2010-2014	21
Tabela 8 Placówki wychowania przedszkolnego w Powiecie Krakowskim, 2010-2014.....	21
Tabela 9 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w Powiecie Krakowskim w latach 2010-2014 – wskaźniki.....	21
Tabela 10 Liczba placówek oświatowych na terenie powiatu krakowskiego w latach 2010–2013.....	22
Tabela 11 Kwalifikacyjne kursy zawodowe dla dorosłych w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu Krakowskiego.....	26
Tabela 12 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim według wieku, 2010-2015	28
Tabela 13 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim wg wykształcenia, 2010-2014	29
Tabela 14 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015.....	30
Tabela 15 Struktura bezrobocia w Powiecie Krakowskim wg stażu pracy osób bezrobotnych, 2010-2015.....	31
Tabela 16 Rodziny z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu wg typów rodzin, NSP 2011	37
Tabela 17 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim, dane za 2010 i 2014	41
Tabela 18 Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia, 2010-2014.....	46
Tabela 19 Liczba rodzin zastępczych ogółem oraz liczba umieszczonych w nich dzieci w Powiecie Krakowskim w latach 2012-2014.....	48
Tabela 20 Placówki opiekuńczo-wychowawcze w Powiecie Krakowskim, 2012-2014.....	51
Tabela 21 Realizacja Programu pilotażowego „Aktywny Samorząd” w Powiecie Krakowskim, 2010-2014.....	60
Tabela 22 Liczba przychodni zlokalizowanych na terenie powiatu krakowskiego, 2010-2014	61
Tabela 23 Podstawowa i ambulatoryjna opieka zdrowotna w Powiecie Krakowskim, 2012-2014	62
Tabela 24 Liczba mieszkańców biorących udział w wybranych badaniach profilaktycznych organizowanych przez Powiat Krakowski	63
Tabela 25 Domy Pomocy Społecznej w Powiecie Krakowskim, 2014	65
Tabela 26 Środowiskowe Domy Samopomocy w Powiecie Krakowskim, 2014	66
Tabela 27 Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach w Powiecie Krakowskim, 2012-2014.....	66
Tabela 28 Ilość procedur „Niebieskiej Karty” wszczętych przez Policję w latach 2013-2015.....	67
Tabela 29 Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, 2012-2014	68
Tabela 30 Liczba osób specjalistycznej pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Krakowie, 2014	69

Tabela 31 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego	70
Tabela 32 Ośrodki Wsparcia w Powiecie Krakowskim, 2014	72
Tabela 33 Środki finansowe Powiatu Krakowskiego na zadania z zakresu pomocy społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi, 2014 r.	75
Tabela 34 Liczba konkursów i środków przekazanych organizacjom pozarządowym w trybie otwartego konkursu ofert, 2014.....	76
Tabela 35 Wydatki Powiatu Krakowskiego na pomoc społeczną, 2012-2014	76

Spis wykresów

Wykres 1 Ludność w Powiecie Krakowskim w latach 2010-2014	11
Wykres 2 Struktura mieszkańców Powiatu Krakowskiego w podziale na gminy, 2014 r.	12
Wykres 3 Mieszkańcy Powiatu Krakowskiego wg funkcjonalnych grup wieku w latach 2010-2014 z prognozą do 2030	13
Wykres 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w Powiecie Krakowskim, 2010-2014.....	15
Wykres 5 Gęstość zaludnienia ludności w Powiecie Krakowskim na 1 km ² w 2010r. i 2014r.....	15
Wykres 6 Małżeństwa, urodzenia i zgony w Powiecie Krakowskim, 2010-2014	16
Wykres 7 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Rejestrze REGON w Powiecie Krakowskim, 2010-2014.....	17
Wykres 8 Liczba przedsiębiorstw w Powiecie Krakowskim z podziałem na ich wielkość, 2014	18
Wykres 9 Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w Powiecie Krakowskim, 2014 r.....	18
Wykres 10 Przeciętne wynagrodzenie brutto w Powiecie Krakowskim, 2010-2014.....	20
Wykres 11 Uczniowie i absolwenci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, 2012-2014	23
Wykres 12 Uczniowie i absolwenci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach ponadgimnazjalnych, 2012-2014	23
Wykres 13 Nabór do I klas szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży w Powiecie Krakowskim, 2014/2015.....	24
Wykres 14 Nabór do I klas szkół ponadgimnazjalnych dla dorosłych w Powiecie Krakowskim, Rok szkolny 2014/2015	25
Wykres 15 Liczba wychowanków w internatach przy szkołach ponadgimnazjalnych w Powiecie Krakowskim, 2010-2015.....	26
Wykres 16 Stopa bezrobocia rejestrowanego w Powiecie Krakowskim, 2010-2015	27
Wykres 17 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim według wieku, 2010-2015.....	28
Wykres 18 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim według wykształcenia, 2010-2015.....	29
Wykres 19 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015	30
Wykres 20 Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Krakowskim wg ich stażu pracy, 2010-2015.....	31
Wykres 21 Udział osób bezrobotnych, których dotyczy zjawisko „bezrobocia rodzinnego” w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w Powiecie Krakowskim na tle wybranych powiatów Małopolski, 2012-2013.....	32
Wykres 22 Struktura osób bezrobotnych do 25 r.ż. wg wykształcenia, 2010-2015.....	33
Wykres 23 Struktura osób bezrobotnych do 25 r.ż. wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015	33

Wykres 24 Struktura osób bezrobotnych do 30 roku życia wg wieku i stażu pozostawania bez pracy, 30.06.2015r.....	34
Wykres 25 Struktura osób długotrwale bezrobotnych wg wykształcenia, 2010-2015.....	34
Wykres 26 Struktura osób długotrwale bezrobotnych wg wieku, 2010-2015	35
Wykres 27 Struktura osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. wg wykształcenia	35
Wykres 28 Struktura osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. wg czasu pozostawania bez pracy	36
Wykres 29 Struktura osób bezrobotnych niepełnosprawnych wg wykształcenia.....	36
Wykres 30 Struktura osób bezrobotnych niepełnosprawnych wg czasu pozostawania bez pracy, 2010-2015.....	37
Wykres 31 Rodziny z dziećmi w Powiecie Krakowskim według typów rodzin, Narodowy Spis Powszechny 2002, 2011	38
Wykres 32 Rodziny w Powiecie Krakowskim według liczby posiadanych dzieci, NSP 2011	38
Wykres 33 Rodziny z dziećmi do lat 24 na utrzymaniu w Powiecie Krakowskim wg NSP 2002 i 2011	39
Wykres 34 Wybrane grupy świadczeniobiorców pomocy społecznej w Powiecie Krakowskim w ogólnej liczbie osób korzystających w pomocy społecznej w 2014 r.	40
Wykres 35 Wskaźnik pomocy w zakresie dożywiania - liczba osób objętych pomocą państwa w zakresie dożywiania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gmin w Powiecie Krakowskim, 2014 r. ...	46
Wykres 36 Formy rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Krakowskim, 2012-2014.....	48
Wykres 37 Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Krakowskim w latach 2012-2014	49
Wykres 38 Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Krakowskiego wg wieku w %, dane za 2014 r.....	50
Wykres 39 Ilość wydanych skierowań dla dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Krakowskiego, 2012-2014	51
Wykres 40 Liczba dzieci z (i spoza) Powiatu Krakowskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych Powiatu Krakowskiego, 2012-2014.....	52
Wykres 41 Pomoc dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, 2012 – 2014	53
Wykres 42 Pomoc dla pełnoletnich wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych, 2012-2014.....	53
Wykres 43 Liczba składanych wniosków i wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014.....	55
Wykres 44 Struktura wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16 r.ż., 2011-2014.....	55
Wykres 45 Struktura wydanych orzeczeń o niepełnosprawności osobom poniżej 16 r.ż., 2011-2014.	56
Wykres 46 Główne cele składania wniosków przez osoby niepełnosprawne powyżej 16 r.ż. o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, 2011-2014	56
Wykres 47 Główne cele składania wniosków przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 r.ż, 2011-2014.....	57
Wykres 48 Dofinansowanie dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2011-2014 ..	59
Wykres 49 Rozkład przychodni na terenie gmin powiatu krakowskiego, 2010-2014.....	61
Wykres 50 Udział mieszkańców biorących udział w wybranych badaniach profilaktycznych organizowanych przez Powiat Krakowski	63
Wykres 51 Osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą/stosują przemoc w rodzinie w ramach procedury "Niebieskiej Karty" założonej przez Policję, 2013-2015	67
Wykres 52 Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w Powiecie Krakowskim ustalonych przez Policję, 2013-2015.....	68

Wykres 53 Wydatki Powiatu Krakowskiego na pomoc społeczną, 2012-2014.....	77
Wykres 54 Najważniejsze problemy społeczne, jakie mieszkańcy powiatu dostrzegają na terenie swojego miejsca zamieszkania (gminy)	79
Wykres 55 Grupy społeczne, które zdaniem mieszkańców powiatu wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu.....	80
Wykres 56 Działania, jakie mógłby podjąć samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych w miejsca swojego miejsca zamieszkania	81
Wykres 57 Najważniejsze problemy społeczne, jakie eksperci dostrzegają na terenie Powiatu Krakowskiego.....	82
Wykres 58 Grupy społeczne, które zdaniem ekspertów wymagają pilnego wsparcia ze strony samorządu lokalnego.....	83

Spis map

Mapa 1 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2014 r.	40
Mapa 2 Odsetek osób – beneficjentów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)	42
Mapa 3 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)	42
Mapa 4 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.).....	43
Mapa 5 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)	45
Mapa 6 Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności, 2014 r. (w nawiasie dane za 2010 r.)	45